د امام مهدی حکومت ته یو نظر

لیکوال: علامه نجم الدین طبسي
ژباړه: سرفراز علی مهدی

پښتو کتابتون
t.me/pashtoketabton

سريزه

د شوش دانيال سيمه تازه د بعثي کافرانو له لاسه خلاصه شوې وه خلک ورو و رو او لږ لږ ښار ته راستنيدل، ما چې په هغه وخت کې په مجاهدينو کې په خپلې موجودګی باندې ډير ويارکاوه په دې فرصت کې مې د دې ښار په تاريخي جومات کې د امام مهدي عليه السلام په هکله د علامه مجلسي د ليکلي کتاب بحار الانوار په اساس بحثونه بيان کړل.

په هغه وخت کې مې دې خبرې ته پام ؤ چې که څه هم د امام مهدي عليه السلام په هکله ډول ډول بحثونه لکه د هغه د عمر ا وږدوالی، د غيبت فلسفه، د ظهور کولو عوامل او داسې نور بيان شوي دي خو د امام عليه السلام د پاڅون د څرنګوالي په هکله، د هغه د حکومت نظام او د هغه حضرت د حکومت کولو دطريقو په هکله لکه څرنګه يې چې حق دی بيان نه دی شوی له همدې امله مې اراده وکړه چې په دې هکله يو تحقيق وکړم کيدای شي د هغو پوښتنو لپاره چې د ډيرو خلکو په ذهنونو کې دي، ځوابونه پيدا کړم.

له هغو يوه پوښتنه چې د ډيرو انسانانو په ذهن کې پيدا شوي ده دا ده چې امام مهدي عليه السلام به څرنګه دا ګډوډ سياسی نظامونه او ډول ډول نظريې لرونکي سياسی طاقتونه له مينځه وړي او يو واحد نظام به په نړۍ واکمنوي؟

د هغه د حکومت پروګرامونه څنګه دي چې په هغه کې به نه ظلم او زياتی وي او نه به په نړۍ کې فساد وي تر دې چې يو کس به هم وږی او فقير نه پيدا کيږي؟

د دې پوښتنو د ځواب د پيدا کولو لپاره ما څلور کاله تحقيق او څيړنې وکړې او د هغه پايله همدا شوه چې د کتاب په شکل کې ستاسو محترمو لوستونکو مخ ته دی

د دې کتاب په لومړۍ برخې کې د امام عليه السلام له ظهوره مخکښې زمانې حالت چې دنيا له جنګ او جګړو ، ويجاړي او قحطي، مرګونه او ناروغۍ، ظلم او زياتۍ، ناامني او تيرو څخه ډکه وه، څيړلي شوی، او نتيجه اخستل شوې ده چې د هغه وخت خلک به له مختلفو مذهبونو او ډول ډول حکومتونو -چې هر يو يې

د بشري حقوقو د خيال ساتنې، د انسان د خوشبختۍ او د هغوي د نجات دعوا لرلې ده، مايوس شوي ، د دنيا له ګډو وډو حالاتو څخه نااميده شوي او د يو داسې مصلح کس د راڅرګندېدو په انتظار وي چې هغوی ته نجات ورکوونکی وي.

د کتاب دويمه برخه د امام مهدي عليه السلام د نړيوال پاڅون او انقلاب څرنګوالی بيانوي، هغه غورځنګ چې د کعبې ترڅنګه به د هغه حضرت په اعلان سره شروع

کيږي. له ټولې دنيا څخه به د هغۀ حقيقي ملګري او پېروکار له هغۀ سره يو ځای کيږي، د قوماندانۍ کمېټې او يونټونه به جوړيږي، لښکريان به منظم کيږي، قوماندانان به ټاکل کيږي او په پراخه سطح به عمليات شروع کيږي.
امام مهدي عليه السلام به د دې لپاره ظهور کوي چې له معاشرې څخه د ظلم او ظالم جرړې وباسي، دغه معاشره او ټولنه به يوازې د حجاز، مينځني ختيځ يا اېشيا پورې محدوده نۀ وي بلکې ټوله دنيا به پکښې شامليږي. د يوې داسې معاشرې او ټولنې اصلاح چې له ظلم او فساد نه ډکه وي ډېر ګران کار دی د هغې دعوا کوونکی به خا مخا يوه لويه معجزه ولري او دغه معجزه به د هغۀ په لاسو نو ترسره کيږي.
د کتاب دريمه برخه د اخري امام حکومت ته اشاره کوي. هغه حضرت به له ظلم اوفساد نه د ډکې دنيا د چارو د چلولو او د اسلام د واکمنۍ د ټينګولو لپاره د خپلې زمانې له توانمنو او تکړه يارانو او له سلف صالحينو څخه د حضرت عيسی عليه السلام حضرت صالح عليه السلام حضرت سلمان فارسي (رض) او حضرت مالک اشتر (رض) په شان مشرانو څخه يو مضبوط او ګټور حکومت جوړوي. که څه هم د ظلم او جور حکومتونو په ختمولو کښې د هغوي په رول سترګې نۀ شو پټولی خو د دنيا په بيا رغولو او اصلاح کولو کښې د هغو اصلي رول د امام مهدي عليه السلام په نړيوال حکومت کښې دی.
هغه څه چې په دې سريزه کښې په لنډه توګه ذکر شول د شيعه او سني له لسګونو کتابونو څخه په استفادې او د سلګونو روايتونو په څېړنې سره په تفصيلي او مستدله توګه په دې کتاب کښې راغلي دي.
اميد دی چې دا کتاب چې د آل محمد صلی الله عليه و آله وسلم د پراخه عدالت او انصاف له ظهور نه پس د اسلامي ټولنې پس منظر يې که څه هم په نيمګړې توګه ؛ بيان کړی دی د زمانې د امام په در کښې د قبول وړ او د دنيا د مسلمانانو او حقيقي انتظار کوونکو داستفادې وړ وګرځي او هغوي د هغه حضرت د راتګ د زمينې د برابرولو لپاره تيار کړي.
له پاک ربه غواړو چې د اسلامي نړۍ ستر مرجع امام خميني (رح) دې چې د امام مهدي عليه السلام د حکومت يوه جلوه يې په ايران کښې مونږ ته وښودله له انبياکرامو او معصومينو عليهم السلام سره محشور کړي او د اهلبېتو عليهم السلام د حکومت خادمان دې کامياب او په خپل حفظ او امان کښې وساتي. دلته د څو مهمو ټکو ذکر کول ضروري ګڼو:

۱- مونږ دا دعوا نهٔ لرو چې په دې کتاب کښې به مو څه نوې خبره وړاندې کړې وي، ځکه چې روایتونه یې تېرو عالمانو راغونډ کړي دي او په ځینو مواردو کښې یې نتیجه هم اخېستې ده ، خو د دې کتاب خصوصیت دا دی چې پکښې دا کوشش شوی دی چې له خاصو اصطلاحاتو او مذهبي اختلافاتو نه ورهاخوا یو لړ مضامین په نوي ، ساده او د عامو خلقو د پوهې وړ قالب کښې وړاندې کړو.

۲- هغه مطلب اخېستنې چې له روایتونو څخه یې بېله نیولې او د استناد په ځای نهٔ دي ورکړې شوي د کتاب د لیکوال خپل نظر دی ، نو له دې امله کېدې شي په لا زیاتې څېړنې ، تحقیق او د روایتونو له یو بل سره په پرتله کولو کښې لا نورې مطلب اخېستنې ترلاسه شي.

۳- همدا رنګ دا دعوا هم نهٔ لرو چې په دې کتاب کښې د استناد وړ بیان شوي ټول روایتونه صحیح او له څه کړکېچ څخه پاک دي بلکې کوشش دا شوی دی چې هغه څه چې معتبرو محدثانواو مولفانو په خپلو کتابونو کښې راوړي دي نقل شي. همدا رنګ بې له یو شمېر مواردو د یوې برخې روایتونو سند مو نهٔ دی راوړی ځکه چې د هغو د نفي او اثبات په لټه کښې نهٔ وو. پر دې سربېره چې په زیاترو مواردو کښې په اجمالي تواتر سره د روایتونو په صادریدو غوڅ یقین پېدا کوو. په خاصه توګه په هغو روایتونو کښې چې د اهلبېتو علیهم السلام له لارې رارسېدلي دي.

۴- د دې کتاب روایتونه د معجم احادیث الامام المهدي علیه السلام کتاب له تالیف اوتدوین نه مخکې راغونډ کړې شوي دي نو په دې وجه په دې لړ کښې د لا زیات تحقیق کولو غوښتونکي هغه کتاب ته چې بحمد الله له دې کتاب نه وروسته د هغهٔ په راغونډولو، تالیفولو او نشرولو کښې کامیاب شوم ارجاع کوو.

۵- په زیاترو روایتونو کښې د الساعه او القیامه کلمات د امام مهدي علیه السلام په ظهور سره تفسیر شوي دي. نو په دې وجه هغه روایتونه چې د الساعه او القیامه د شرائطو یا علامتونو په توګه راغلي دي په دې کتاب کښې د ظهور د علامتونو په توګه راوړلې شوې دي.

۶- د کتاب ځینې مضامین لا زیات تحقیق ته ضرورت لري، که څه هم کوشش شوی دی چې د هغو په حقله وضاحت ورکړی شي. امید دی چې د خدای په فضل سره به کتاب په نورو چاپونو کښې په لا زیات تحقیق سره خپور کړو.

په اخر کښې د «من لم یشکر المخلوق لم یشکر الخالق» په مصداق سره ضروري ګڼم چې د هغو وروڼو او دوستانو په تېره بیا د لاربښوونو لپاره د دوو قدرمنو وروڼو حجت

الاسلام جواد او حجت الاسلام محمد جعفر طبسي او د کتاب د مضامينو د بيا ليکلو او تنظيمولو لپاره د حجت الاسلام علي رفيعي او حجت الاسلام محمد حسيني شاهرودي مننه او قدرونه وکړم.

نجم الدين

طبسي

قم-

۱۳۷۳ هجري نمريز کال

وړومبی باب
حکومت

د دینونو او مکتبونو قوانین هغه وخت په ټولنه کښې اجرا کیږي چې حکومت یې ملاتړ وکړي. له دې امله هره ډله د خپلو اهدافو د اجرا لپاره د حکومت د ترلاسه کولو په لټه کښې ده. اسلام هم چې تر ټولو لوړ اسماني دین دی د یو اسلامي حکومت د جوړولو په لټه کښې ؤ او د حق د حکومت رامنځته کول او د هغۀ حفاظت تر ټولو لویه فریضه ګڼي.

د خدای ګران رسول صلی الله علیه و آله وسلم خپل ټول کوششونه د اسلامي حکومت د جوړولو لپاره په کار واچول او په مدینه منوره ښار کښې یې د هغۀ د بنیاد په اېښودو باندې لاس پورې کړ. د هغه حضرت له رحلت نه وروسته که څه هم معصومو امامانو علیهم السلام او عالمانو د اسلامي حکومت د جوړولو آرزو لرلې وه خو د ګوتې شمېر مواردو نه بغېر الهي حکومتونه نۀ وو او د حضرت امام مهدي علیه السلام د ظهور تر وخته پورې به هم زیاتره حکومتونه باطل وي.

په هغو روایتونو کښې چې د خدای له ګران رسول صلی الله علیه و آله وسلم او معصومو امامانو علیهم السلام څخه تر مونږه رارسېدلي دي د امام مهدي علیه السلام له پاڅون نه مخکښې د حکومتونو عام پس منظر وړاندې شوی دی چې ځینو مواردو ته پکښې اشاره کوو:

الف: د حکومتونو ظلم:

یوه مسئله چې انساني ټولنه د امام علیه السلام له ظهور نه مخکښې کړوي، بې انصافي او ظلم دی چې د حکومتونو لخوا له خلقو سره کیږي. د خدای ګران رسول صلی الله علیه و آله وسلم په دې حقله فرمائي: ((زمکه به له ظلم او بې انصافۍ څخه ډکیږي ان تردې چې هر کور ته به ویره او جنګ داخلیږي.))[1]

امام علي علیه السلام فرمائي: ((زمکه به له ظلم او بې انصافۍ څخه ډکیږي، ان تردې چې ویره او ترهه به هر کور ته ننوځي.))[2]

امام باقر علیه السلام فرمائي: ((حضرت قائم علیه السلام به قیام ونکړي مګر له وېرې او ترهې څخه په ډک دوران کښې.))[1]

---

١ - ابن ابي شیبه، مصنف ١۵ ټوک ٨٩ مخ، کنزالعمال ١۴ ټوک ۵٨۴ مخ.

٢ - کنزالعمال ١۴ ټوک ۵٨۴ مخ، احقاق الحق ١٣ ټوک، ٣١٧ مخ.

دغه ويره او ترهه هغه ځيز دی چې په غالبه توګه د نړی د ظالمو او خپل سريو حکومتونو څخه سرچينه اخلي، ځکه چې د هغه حضرت له ظهور نه مخکښې به ظالمان په نړۍ باندې واکمني کوي.

امام محمد باقر عليه السلام په دې حقله فرمائي: ((مهدي عليه السلام به هغه وخت ظهور کوي چې د ټولنې د چارو واګې د ظالمانو په لاسو کښې وي.))[2]

ابن عمر وائي: يو شرافتمن او مال او اولاد لرونکی کس به (په آخرالزمان) کښې د هغو تکليفونو او مصيبتونو له لاسه چې د واکمنانو لخوا يې زغمي د مرګ آرزو کوي.))[3]

د پام وړ ټکی دا دی چې د خدای دګران رسول صلی الله عليه و آله وسلم پېروکار يوازې د پرديو طاقتونو له تېري او حملې څخه کړاو او درد نۀ زغمي بلکې د خپلو خپل سريو او ظالمو حکومتونو لخوا په دباؤ او تکليف کښې دي. په دومره اندازه چې زمکه په خپلې ټولې پراختيا سره د هغوي لپاره تنګيږي او د ازادۍ د احساس په ځای ځانونه په يو ستر جېل او زندان کښې احساسوي. هم دا اوس په اسلامي نړۍ کښې بې له ايرانه چې د خدای پاک په فضل او کرم او د زمانې د امام عليه السلام په برکت سره پکښې يو عادل فقيه حکومت کوي د اسلامي هيوادونو نور مشران له اسلام او مسلمانانو سره ښۀ تعلق نۀ لري او د هغوي لپاره پردي دي.

په دې حقله په روايتونو کښې راغلي دي:

د خدای ګران رسول صلی الله عليه و آله وسلم فرمائي: ((په اخره زمانه کښې به داسې سخت مصيبتونه چې ترهغو زيات سخت به چا نۀ وي اورېدلي د اسلامي واکمنانو لخوا زما امت ته رسول کيږي په دا ډول چې پراخه زمکه به په هغوي باندې تنګه شي او زمکه به له بې انصافۍ او ظلم څخه ډکه شي. په دومره اندازه چې مومن به له ظلم څخه د خلاصون لپاره يو داسې پناه ځای چې هغۀ ته پناه ورکړي نۀ مومي.)) [4]

يو شمېر روايتونه د خپل سرو واکمنانو له خوا په مصيبت باندې د مسلمانانو د اخته کېدو په حقله وضاحت کوي چې د هغو ظالمو واکمنانو له واکمنۍ وروسته د ټولې دنيا لپاره د يو مصلح د ظهور زېری يې ورکړی دی. په دغه ډول روايتونو کښې د هغو

---

[1] -شجري امالي ۲ ټوک ۱۵۲ مخ.، نعماني، غيبت، ۲۵۳ مخ، طوسي، غيبت، ۲۷۴ مخ، اعلام الوری، ۴۲۸ مخ، مختصر بصائر الدرجات، ۲۱۲ مخ، اثبات الهداه، ۳ ټوک، ۵۴۰ مخ، حليه الابرار ۳ ټوک ۲۲۲ مخ، بحارالانوار ۵۲ ټوک، ۲۳ مخ، بشارت الاسلام ۸۲ مخ، عقدالدرر ۲۴ مخ، القول المختصر۲۲ مخ، متقي هندي، برهان، ۷۴ مخ، سفارين، لوائح ۳ ټوک ۸ مخ. ته مراجعه وکړئ.

[2] - ابن طاووس، ملاحم، ۷۷مخ

[3] - عقدالدرر۳۳۳ مخ.

[4] - حاکم، مستدرک، ۴ ټوک، ۴۲۵ مخ،عقدالدرر، ۴۳مخ، احقاق الحق، ۱۹ټوک، ۲۲۴ مخ.

درې ډوله حکومتونو په حقله چې د خدای له ګران رسول صلی الله علیه و آله وسلم نه پس په اقتدار کښې راځي خبره راغلې ده. دغه درې ډوله حکومتونه په دا ډول دي: خلافت، امارت او ملوکیت او له دې وروسته به جباران واکمنيږي.
د خدای ګران رسول صلی الله علیه و آله وسلم فرمائي: «له ما نه وروسته به يو شمېر خليفه ګان په اقتدار کښې راځي، له خليفه ګانو وروسته به يو شمېر امراء او له امراء وروسته به باچايان او له هغوي وروسته به جباران او ظالمان او بيا مهدي علیه السلام ظهور کوي.» [1]

ب_ د حکومتونو ترتيب
هغه وخت خلق په ارام او سوکالتيا کښې ژوند کوي چې د حکومت چارواکي نېک او کارندويه کسان وي، خو که کله نالائق کسان په خلقو باندې واکمنان شول نو طبيعې خبره ده چې انسانان له تکليف او عذاب څخه پوزې ته راځي. کټ مټ هم هغه حالت چې د امام مهدي علیه السلام له ظهور نه مخکې رامنځته کيږي نو دغه وخت به حکومتونه خيانتکار، فاسقان او ظالمان خلق جوړوي.
د خدای ګران رسول صلی الله علیه و آله وسلم فرمائي: «يوه داسې زمانه به راشي چې حکمرانان به ظلم کوونکي، قومندانان به خيانتکار، قاضيان به فاسقان او وزيران به ظالمان ګرځي.[2]»

ج- په حکومتونو باندې د ښځو نفوذ
يوه بله مسئله چې د اخري زمانې په حکومتونو کښې بيانيږي د ښځو تسلط او نفوذ دی چې په مستقيمه توګه په سړيو باندې واکمني کوي او يا واکمنان تر خپل تسلط لاندې راولي، دا مسئله يو لږ ناوړ پايلې په ځان پسې لري. حضرت علي علیه السلام په دې حقله فرمائي: «داسې وخت به راورسي چې زناکار او فاسد کسان به ناز او نعمت ته ورسي او سپک خلق به مقام او حېثيت پېدا کړي او انصاف لرونکي انسانان به کمزوري شي.» پوښتنه ترې وشوه چې دغه دوران به په کوم وخت کښې راځي؟ وې

[1] - المعجم الکبير، ۲۲ ټوک، ۳۷۵ مخ، الاستيعاب، ۱ ټوک، ۲۲۱ مخ، فردوس الاخبار، ۵ټوک، ۴۵۲ مخ، کشف الغمه، ۳ټوک، ۲۲۴ مخ،اثبات الهداه، ۳ ټوک، ۵۹۲ مخ.

[2] - شجري ، اماملي ۲ ټوک، ۲۲۸ مخ.

فرمايل: ((کله چې ښځې او وينځې د سړيو په چارو باندې مسلطې شي او ماشومان واکمنۍ ته ورسي.)) [۱]

د- د ماشومانو واکمني

واکمنان پکار دي تجربه کار او مديريت لرونکي کسان وي چې خلق په ارام او سوکالۍ کښې وي. که د هغوي په ځاىکم عمره او لنډ فکره کسان د کارونو سرپرستي په لاسو کښې واخلي نو پکار دي له هغې فتنې څخه رامنځته شويو حالاتو څخه خداى پاک ته پناه يوړل شي. په دې باره کښې د دوو روايتونو په ذکرولو بسنه کوو:

د خداى ګران رسول صلى الله عليه و آله وسلم فرمائي: ((له وړومبيو اويا کلونو او د ماشومانو له حکومت څخه خداى ته پناه يوسئ.)) [۲]

سعيد بن مسيد وائي: ((فتنه به رامنځته کيږي او د هغې په ابتداء کښې به د ماشومانو لوبې وي،)) [۳]

ه- د حکومتونو تزلزل

يو داسې حکومت د خپل هېواد د خلقو خدمت کولې شي چې سياسي ثبات ولري، ځکه چې په داسې صورت کښې چې د بدلون په حال کښې وي په ملک کښې غټ او ستر کارونه نۀ شي ترسره کولې.

په آخره زمانه کښې به حکومتونه د تزلزل په حال کښې وي. کله کله به يو حکومت د ورځې په شروع کښې په اقتدار کښې راشي او په نمر پرېواتۀ سره به له حکومت څخه ځنګته کړې شي. امام جعفر صادق عليه السلام په دې حقله فرمائي: ((څه رنګ به وي چې کله بې له هدايت کوونکي امام او بې له علم او پوهې څخه پاتې شئ او له يو بل څخه د بېزارۍ په لټه کښې شئ؟ او دا به هغه زمانه وي چې وازمايلې شئ او ستاسو ښۀ او بد کسان له يو بل څخه جدا شي او چاڼ او لاندې باندې شئ. هغه وخت چې تورې په تګ راتګ کښې شي، د جنګونو اور غرغنډه شي، يو حکومت به د ورځې په

---

۱ - کافي، ۸ ټوک، ۲۹ مخ، بحارالانوار ۵۲ ټوک ۲۲۵ مخ.
۲ - مسند احمد بن حنبل ۲ټوک، ۳۲۲، ۳۵۵ او ۴۴۸ مخونه.
۳ - ملاحم ابن طاووس ۲۰مخ.

شروع کښې په اقتدار کښې راشي او په وژلو سره به د ورځې په اخر کښې به نسکور شي.)) [۱]

و- د ملکونو د حکومتونو او ادارو بې وسي

د زمانې د امام عليه السلام له ظهور نه مخکښې به ظالم حکومتونه کمزوري شي او دا چاره به د دې لپاره زمينه جوړه شي چې د امام مهدي عليه السلام نړيوال حکومت قبول کړي. امام زين العابدين عليه السلام د قران شريف د دې مبارک ايت چې فرمائي: حَتَّى إِذَا رَأَوْا مَا يُوعَدُونَ فَسَيَعْلَمُونَ مَنْ أَضْعَفُ نَاصِرًا وَأَقَلُّ عَدَدًا [۲] ((ترهغه وخته چې ووينئ هغه څه چې وعده يې ورکړې شوې ده او ډېر زر به پوه شي چې کوم کسان کم مرسته کوونکي لري او بې وسه دي.)) وفرمايل: ((هغه وعده چې په دې مبارک ايت کښې ورکړې شوې ده د حضرت مهدي عليه السلام د ملګرو، مرسته کوونکو او دښمنانو په حقله ده. هغه وخت چې د زمانې امام عليه السلام پاڅون وکړ نو دښمنان به يې ترټولو بې وسه او ناتوانه دښمنان وي او ډېر کم سازوسامان او ځواکونه به ولري.)) [۳]

[۱] - کمال الدين ۲ټوک، ۳۴۸ مخ.
[۲] - سورۀ جن (۷۲) ۲۴ايت.
[۳] - کافي ۱ ټوک، ۴۳۱ مخ، نورالثقلين، ۵ ټوک، ۴۴۱ مخ، احقاق الحق، ۱۳ ټوک ۳۲۹ مخ، ينابيع الموده ۴۲۹مح، المحجه ۱۳۲ مخ.

دویم باب
د خلقو ديني حالت

په دې باب کښې د زمانې د امام علیه السلام له ظهور نه مخکښې د خلقو د ديني حالت څېړنه کوو. له روايتونو څخه معلومیږي چې په دغه زمانه کښې به د اسلام او قران له نامې نه زيات څه نۀ وي پاتې، مسلمانان به يوازې په نامه مسلمانان وي، جوماتونه به نور نو د هدايت او نصيحت ځايونه نۀ وي، په دغه زمانه کښې به فقيهيان د زمکې په سر تر ټولو بد فقيهان وي او دين به په کم ارزښتو څيزونو او ډېرو کمو پېسو باندې خرڅيږي.

الف ـ اسلام او مسلمانان

اسلام د الهي احکامو په وړاندې د غاړه ايښودلو په معنا دی. اسلام ترټولو غوره او ترټولو اوچت دين دی چې په دنيا او اخرت کښې د انسانانو د خوشبختۍ ضمانت ورکوي، خو هغه څه چې ارزښت لري د اسلام او قران شريف په احکامو باندې عمل کول دي. په اخره زمانه کښې به ټول څيزونه اپوټه او برعکس کیږي. يعنې له اسلام څخه به بې له نومه څه نۀ پاتې کيږي، قران به په معاشره کښې شتون لري خو يواځې يوشمېر کرښې دي چې په پاڼو باندې ليکل شوي دي او مسلمانان يوازې د مسلمانۍ نوم لري او له اسلام څخه څه ښه نښانه نۀ لري. د خدای گران رسول صلی الله عليه و آله وسلم فرمائي: ((زما په امت داسې وخت راروان دی چې په هغۀ کښې به له اسلام څخه د هغۀ له نوم نه زيات څه نۀ پاتې کيږي او له قران څخه به بې له يو نقش او عکس څخه څه نۀ وي. مسلمانان به په نوم سره مسلمانان بلل کيږي خو له اسلام سره نسبت به يې له هر چا نه زيات پردی وي.)) [1]

امام جعفر صادق عليه السلام فرمائي: ((ډېر زر به هغه دوران راورسيږي چې خلق به خدای نۀ پېژني او د توحيد په معنا باندې به نۀ پوهيږي ان تردې چې دجال خروج وکړي.)) [2]

---

۱ - ثواب الاعمال ۳۰۱ مخ، جامع الابصار ۱۲۹ مخ، بحارالانوار ۵۲ ټوک، ۱۹۰ مخ.
۲ - تفسيرفرات، ۴۴ مخ.

ب- جوماتونه

جومات د خدای پاک د عبادت، پرستش، د دیني تبلیغاتو او د خلقو د هدایت او لارښوونې ځای دی. د اسلام په ابتدائي دور کښې حتی مهم حکومتي کارونه به په جوماتونو کښې ترسره کېدل. د جهاد پلانونه به په جومات کښې جوړېدل او انسان به له جومات څخه معراج ته تلئ، خو په اخره زمانه کښې د جوماتونو ماهیت ختمیږي او د دیني زدکړو، صحیح تبلیغاتو او هدایت په ځای د جوماتونو په شمېر او د هغو په تجملاتو کښې اضافه کیږي، په داسې صورت کښې چې جوماتونه له واقعي مومنانو څخه خالي دي، د خدای ګران رسول صلی الله علیه و آله وسلم فرمائي:«د هغه زمانې جوماتونه به اباد او ښکلي وي خو پکښې به د هدایت او لارښوونې څه خبره نۀ وي» [1]

ج- فقیهان

اسلامي عالمان او پوهان په زمکه باندې د خدای پاک د دین ساتونکي دي او د خلقو هدایت او لارښوونه د هغوي په لاسو کښې ده. هغوي د تکلیفونو او زحمتونو په زغملو سره له شرعي سرچینو څخه دیني مسائل راوباسي او د خلقو په اختیار کښې یې ورکوي، خو په اخره زمانه کښې به حالت بدلیږي او د هغې زمانې عالمان به تر ټولو بد خلق وي. د خدای ګران رسول صلی الله علیه و آله وسلم په دې حقله فرمائي:

«د هغې زمانې فقیهان به تر ټولو بد فقیهان وي چې د اسمان لاندې ژوند کوي، فتنې او فسادونه به له هغوي څخه شروع کیږي او هم هغوي ته به ستنیږي.» [2]

البته دا ویلې شو چې مقصد ترې هغه درباري او له نورو سره تړلې عالمان دي چې د ظالمو باچایانو او خپل سرو واکمنانو جرائم او جنایتونه توجیه کوي او پرتوګ ورته جوړوي او اسلامي رنګ ورته ورکوي. دا هغه کسان دي چې له هر مجرم او جرائم پېشه کس سره معامله او سازباز کوي، لکه د عربو باچایانو درباري وهابي علماء چې له امریکې او اسرائیلو سره مبارزه د شرعې په خلاف ګڼي. هغه عالمان چې د اسرائیلو د جرائمو او مظالمو په خلاف سا نۀ شي اخښتې خو د خدای په کور خانه کعبه کښې د آل سعود د پولیسو په لاسو د سلګونو حاجیانو قتل عام توجیهوي او ورله ایتونه او

۱- بحارالانوار ۲ ټوک، ۱۹۰ مخ.

۲ - ثواب الاعمال ۳۰۱ مخ، جامع لاخبار ۱۲۹ مخ، بحارالانوار ۵۲ ټوک، ۱۹۰ مخ.

روایتونه راوړي. نو باید ووایو چې دغه ترټولو بد فقیهان دي چې فتنه ترې شروع کیږي او فتنه بیا هم هغوي ته ستنیږي.

د - له دین څخه وتل

د اخرې زمانې یو بل علامت دا دی چې خلق به له دین څخه ووځي. یوه ورځ امام حسېن علیه السلام د امیرالمومنین امام علي علیه السلام په خدمت کښې حاضر شو.یو شمېر خلق له هغه حضرت نه چاپېره ناست وو، امام علي علیه السلام هغوي ته وفرمایل: ((حسېن ستاسو امام او پېشوا دی،د خدای ګران رسول صلی الله علیه و آله وسلم ورته سید او سرور نوم ورکړی دی، د دهٔ له نسل څخه به یو سړی ظهور وکړي چې په څېره او اخلاقو کښې به زما په شان وي، هغه به دنیا له عدل او انصاف څخه داسې ډکوي لکه څنګه له دې مخکښې له ظلم او جور څخه ډکه شوې وي.)) پوښتنه ترې وشوه چې دغه قیام او پاڅون به په کومه زمانه کښې وي؟ وې فرمایل: ((افسوس هغه وخت به له دین څخه داسې ووځئ لکه چې یوه ښځه د خپل خاوند لپاره له جامو نه بهر ووځي.))[1]

هـ - دین خرڅونه

په انسان باندې لازم دي چې که سر یې په خطر کښې پریوزي،نوله خپل مال څخه دې تیر شي چې سر یې محفوظ پاتې شي او که دین ته یې خطره پېښه شوه نو خپل ځان دې قربان کړي چې دین په خطره کښې و نهٔ غورزیږي او زیان و نهٔ مومي.خو په اخره زمانه کښې به دین په ډېره کمه بیه خرڅیږي او هغه انسانان چې سحر به مومنان وي او مازیګر به کافران وي. د خدای ګران رسول صلی الله علیه و آله وسلم په دې حقله فرمائي: ((افسوس دې وي په عربو باندې له هغه شر څخه چې ورته نزدې شوی دی، د تورې تیرې شپې د پارونو په شان فتنې چې خلق به سحر مومنان او د نمر پرېواتهٔ په وخت به کافران وي. یو شمېر خلق به خپل دین په ډېرې ناڅه بیه او لږومالونو باندې خرڅوي. کوم کس چې په دغه زمانه کښې په خپل دین باندې منګولې ښخې کړې او پابند پرې پاتې شي د هغه کس په شان به وي چې د اور سکروټه یې په لاس کښې نیولې وي یا له ازغو نه ډک بوټې ته په موټې کښې زور ورکوي.))[2]

---

[1] - ابن طاووس، ملاحم ۱۴۴ مخ.

[2] - مسند احمد بن حنبل ۲ټوک، ۳۹۰ مخ.

دریم باب
له ظهور نه مخکښې اخلاق

د کورنۍ، خپلوۍ او دوستۍ د بنیادونو سستېدل، د انساني مینې او مهربانۍ سړېدل او د بې مهریو زیاتېدل د اخرې زمانې له خصوصیاتو څخه دي.

الف- د انساني مهربانیو سړېدل

د خدای ګران رسول صلی الله علیه و آله وسلم د مهربانۍ له نظره د هغې زمانې حالت داسې بیانوي: «په هغه زمانه کښې به مشران په کشرانو او ماشومانو باندې رحم نۀ کوي او مضبوط کسان به په کمزورو باندې نۀ رحمیږي، هغه وخت به خدای پاک هغۀ (امام مهدي) ته د پاڅون او ظهور حکم ورکوي.»[1] هغه حضرت همدارنګ فرمائي: «قیامت به رانۀ شي ان تردې چې هغه وخت راورسېږي چې یو کس به (د ډېرې غریبۍ له لاسه) خپلو خپلوانو ته ورشي او ورته به د خپلوۍ قسم ورکړي چې ورسره څه مرسته او مدد وکړي،خو هغوي به ورته څه ورنکړي. ګاونډی به له ګاونډي نه مرسته وغواړي او ورته به د ګاونډتوب قسم ورکړي خو ګاونډی به یې مرسته ونکړي.»[2]

هغه حضرت همدارنګ فرمائي: «له ګاونډیانو سره بد سلوک او د خپلوۍ د مزیو پرې کېدل د قیامت له نښو نښانو څخه دي.»[3]

له دې امله چې په ځینو روایتونو کښې د «الساعه» کلمه د امام مهدي علیه السلام په ظهور سره تاویل شوې ده،[4] د «اشراط الساعه» روایتونه مو د ظهور په نښو نښانو باندې تفسیر کړل.

ب- اخلاقي فساد

هر ډول انحراف او فساد ښایي یو ډول د زغملو وړ وي بې له جنسي فساد نه چې د غېرتمنو او شرافتمنو انسانانو لپاره ډېره ناخوښه او د نۀ زغملو چاره ده.له هغو ډېرو

---

[1] - بحارالانوار ۵۲ ټوک، ۳۸۰ مخ او ۳۲ ټوک،۳۳۵ مخ.

[2] - امالي شجري ۲ ټوک، ۲۷۱ مخ.

[3] - اخبار اصبهان ۱ټوک، ۲۷۴ مخ، فردوس الاخبار ۴ ټوک، ۵ مخ، الدرالمنثور ۲ ټوک، ۵۰ مخ، جمع الجوامع ۱ ټوک، ۸۴۵ مخ، کنزالعمال ۱۴ ټوک ۲۴۰ مخ.

[4] - تفسیر قمي ۲ ټوک، ۳۴۰ مخ، کمال الدین ۲ټوک، ۴۲۵مخ، تفسیر صافي ۵ ټوک، ۹۹ مخ، نورالثقلین ۵ ټوک، ۱۷۵ مخ، اثبات الهداه ۳ ټوک، ۵۵۳ مخ، کشف الغمه ۳ ټوک، ۲۸۹ مخ، البیان ، شافعي، ۵۲۸ مخ، الصواعق محرقه، ۱۲۲ مخ، د یوم الظهور ، یو القیامه او یوم الکره اصطلاحاتود څېړنې لپاره د تفسیرالمیزان ۲ټوک، ۱۰۸ مخ ته رجوع وکړئ

بدو او خطرناکو انحرافاتو څخه چې معاشره پرې د امام مهدي عليه السلام له ظهور نه مخکښې اخته کيږي د کورنۍ او ناموس ناامني ده. په هغه زمانه کښې به اخلاقي فساد او بې ستري په زياته اندازه پراختيا مومي. د انسان ډوله کسانو ډله ايز حېواني کردارونو بدوالی او قباحت به د فساد د پراختيا دتسلسل په وجه له منځه لاړ شي او يو عادي او طبيعي حالت به پېدا کړي، فساد به دومره خپور شي چې ډېر کم خلق به له هغۀ څخه مخنيوی وکړي يا به يې مخنيوی وغواړي.

په ۱۳۵۰ هجري لمريز کال او په ايران کښې د محمد رضا شاه پهلوي د باچائۍ په زمانه کښې د دوه نيم زره کاله شهنشائيت جشنونه چې د شيراز هنر نوم ورته ورکړی شوی ؤ په هغو جشنونو کښې د حېواني ژوند ډېرې بدې او ناروا صحنې وښودلې شوې د ايران د اسلامي ټولنې قهر او احتجاج يې راوپاروۀ، خو له ظهور نه په مخکښې زمانه کښې به د دغو اعتراضونو څه خبره نۀ وي او يوازې به دا اعتراض کيږي چې ولې دا بداخلاقۍ او بد کارونه د لارې او چوکونو په منځ کښې کيږي؟ دا به تر ټولو اوچت نهي عن المنکر وي او دغه کس به د خپلې زمانې تر ټولو عابد کس وي.

اوس به يو شمېر روايتونو ته يوه کتنه وکړو چې په هغه زمانه کښې د اسلامي ارزښتونو له منځه تلل او د فساد د پراختيا د غميزې ژورتيا درک کړو. د خدای ګران رسول صلی الله عليه و آله وسلم فرمائي: ((قيامت به رانۀ شي ان تر دې چې يوه ښځه به په رڼا ورځ او په ډاګه (يعنې د ټولو خلقو په مخکښې د هغې له خاوند څخه) واخلي، د لارې په مېنځ کښې به د هغې په ناموس حمله وکړي، خو هيڅ کس به دغه کار و نۀ غندي او د هغه کار مخنيوی به ونکړي. په خلقو کښې به تر ټولو غوره هغه کس وي چې ورته ووائي: کاش چې د لارې له منځ څخه يوې ډډې ته تلی وې او دا کار دې په ډاګه نۀ وی کړی.))[1]

هغه حضرت همدارنګ فرمائي: ((قسم مې دې په هغه ذات وي چې د محمد(صلی الله عليه و آله وسلم) ځان يې په اختيار کښې دی دا امت به له منځه لاړ نۀ شي ان تردې چې سړی په لاره کښې د ښځو مخې ته اودريږي او (د ماتوونکي زمري په شان به) پرې حمله کوي، په هغوي کښې به هغه سړی ترټولو غوره وي چې ووائي: کاش د ديوال شا ته دې پټ دا کار کړې وې او د خلقو په مخکښې دې نۀ وې کړی.))[2]

---

۱ - عقدالدرر ۳۳۲ مخ، مستدرک حاکم ۴ ټوک ۴۹۵ مخ.

۲ - المعجم الکبير، ۹ ټوک، ۱۱۹ مخ، فردوس الاخبار، ۵ ټوک، ۹۱ مخ، مجمع الزوائد ۷ ټوک، ۲۱۷مخ.

په یو بل بیان کښې فرمائي: ((دغه خلق به د حېواناتو په شان د لارو په منیځ کښې له یو بل سره جنګیږي او جګړې به کوي او بیا به له هغوي څخه یو کس د هغۀ په مور، خور او لور باندې د لارې په مېنځ کښې د خلقو په مخ کښې تېرى کوي او بیا به هغوي د نورو د تېرې او حملو هدف ګرځوي او هر یو به پرله پسې بد کار ترسره کوي خو هېڅ څوک به دغه بدکار نۀ غندي او نۀ به يې بدلوي، په هغوي کښې به هغه کس تر ټولو غوره وي چې ووائي: چې که له لارې نه یوې ډډې ته او د خلقو له نظره لرې شوې وئ نو ښه به وه.))[1]

ج – د پاکلمنۍ دخلاف اعمالو پراختیا

محمد بن مسلم وائي: امام محمد باقر علیه السلام ته مې عرض وکړ: اى د خداى د ګران رسول صلى الله علیه و آله وسلم بچیه! ستاسو قائم علیه السلام به کوم وخت ظهور کوي؟ امام وفرمایل: ((کله چې سړي ځانونه د ښځو په شان کړي او ښځې ځانونه د سړیو په شان کړي، کله چې سړي په سړیو باندې بسنه وکړي (یعنې لواطت به کوي) او ښځې په ښځو باندې.))[2] یو بل روایت کښې په همدې مضمون سره له امام جعفر صادق علیه السلام څخه نقل شوى دى.[3] ابو هرېره هم د خداى له ګران رسول صلى الله علیه و آله وسلم څخه نقلوي: ((قیامت به رانۀ شي ان تردې چې سړي به د بد کار د ترسره کولو لپاره له یو بل نه مخکښې کېږي لکه چې د ښځو په نسبت يې کوي.))[4] یو لړ نور روایتونه هم په همدې مضمون سره راغلي دي.[5]

---

[1] - ملاحم ، ابن طاووس، ۱۰۱ مخ.

[2] -کمال الدین ۱ ټوک، ۳۳۱ مخ.

[3] -مختصر اثبات الرجعه ۲۱۲ مخ، اثبات الهداه ۳ ټوک، ۵۷۰ مخ، مستدرک الوسائل ۱۲ ټوک، ۳۳۵ مخ.

[4] - فردوس الاخبار ۵ ټوک، ۲۲۲ مخ، کنزالعمال ۱۴ ټوک ۲۴۹ مخ.

[5] - الف) عن الصادق علیه السلام: ((اذا رایت الرجل یغیر علي اتیان النساء)) کافي ۸ ټوک، ۳۹ مخ، بخارالانوار ۵۲ ټؤک، ۲۵۷ مخ، بشارت الاسلام ۱۳۳ مخ.

ب) ((اذا صارالغلام یعطي کما تعطي المراه، و یعطي قفاه لم ابتغي)) کافي ۸ ټوک ۳۸ مخ، بحارالانوار ۵۲ ټوک ۲۵۷ مخ.

ج) ((یزف الرجال للرجال کما تزف المراه لزوجها)) بشارت الاسلام، ۷۲ مخ، الزام الناصب ۱۲۱ مخ.

د) قال الصادق علیه السلام: ((یتمشط الرجل کما تنمشط المراه ازوجها ، و یعطي الرجال الاموال علي فروجهم و یتنافس فی الرجل و یغار علیه من الرجال، و یبذل فی سبیل النفس و لمال)) کافی ۸ ټوک، ۳۸ مخ، بحارالانوار ۵۲ ټوک ۴۵۷ مخ.

هـ) قال الصادق علیه السلام: ((تکون معیشه الرجل من دبره، و معیشه المراه من فرجها)) کافي ۸ ټوک ۳۸مخ.

و) قال الصادق علیه السلام: ((عندهما یغار علي الغلام کما یغار علي الجاریه (الشابه) في بیت اهلها)) بشارت الاسلام ۳۲، ۷۲، ۱۳۳ مخونه.

ز) قال النبي صلی الله علیه و آله وسلم: ((کانک بالدنیا لم تکن اذا ضیعت، امتي الصلاه واتبعت الشهوات و غلت الاسعار و کثراللواط)) بشارت الاسلام، ۲۳ مخ، الزا الناصب ۱۸۱ مخ.

د- د لږو بچو ارمان

د خدای ګران رسول صلی الله علیه و آله وسلم فرمائي: «قیامت به رانۀ شي ان تردې چې ځوک پنځۀ بچي لري نو د ځلور بچو آرزو به کوي او هغه ځوک چې ځلور بچي لري نو وائي به کاش چې درې بچي مې لرلې او د درې بچو لرونکی کس به د دوو فرزندانو آرزو لري او هغه ځوک چې دوه بچي لري د يو بچي لرلو آرزو لري او ځوک چې يو بچی لري آرزو به کوي چې کاش يو بچی يې هم نه لرلی.»[1]

په يو بل روايت کښې فرمائي: «يوه داسې زمانه به راشي چې د کم اولاد ارمان به وکړئ لکه چې نن د زيات اولاد او مال او دولت ارمان کوئ، ان تردې چې له تاسو څخه يو کس به د خپل ورور له قبر سره تېرېږي او ځان به د هغۀ په قبر باندې لوغړوي داسې لکه چې حېوانات په څرځای کښې ځانونه په خاورو کښې رغړوي او وائي به: کاش چې زۀ د دۀ په ځای وې او دا خبره به يې له خدای پاک سره د ملاقات د شوق او يا د هغو نېکو اعمالو په وجه نۀ وي چې مخکښې يې لېږلي دي بلکې د هغو مصيبتونو او تکليفونو په وجه به وي چې په هغۀ باندې نازلېږي.»[2]

هغه حضرت صلی الله علیه و آله وسلم همدارنګ فرمائي: «قیامت به رانۀ شي مګر دا چې اولاد کم شي.»[3] په دې روايت کښې د «الولد غيضاً» کلمه راغلې ده چې معنا يې د جنين سقطول دي او له بارداري نه مخنيوی دی، خو د «غيظاً» کلمه چې په بل روايت کښې راغلې ده د غم، مشقت، محنت او غضب په معنا ده.

يعني خلق به هغه دوران کښې د جنين په سقط کولو او د اولاد له زياتولو څخه په مخنيوي سره د اولاد د پراختيا مخه نيسي او يا به د اولاد لرل د غم، خفګان او غصې د رامنځته کېدو سبب وي او شايد د سختو اقتصادي مشکلاتو، په ماشومانو کښې د بيماريو د پراختيا، د وسائلو د نۀ شتون او د ابادۍ او نفوسو کنټرولولو ته د خلقو د تبليغ يا نورو عواملو په وجه وي.

هـ) د بې سرپرستو کورنيو پراختيا

---

[1] - فردوس الاخبار ۵ ټوک ۲۲۷ مخ.

[2] -المعجم الکبير ۱۰ ټوک، ۱۲ مخ.

[3] - الشيعه والرجعه ۱ ټوک ، ۱۵۱ مخ، فردوس الاخبار ۵ ټوک، ۲۲۱ مخ، المعجم الکبير ۱۰ټؤک ، ۲۸۱ مخ، بحارالانوار ۳۴ ټوک، ۲۴۱ مخ.

د خدای ګران رسول صلی الله علیه و آله وسلم فرمائي: ((د قیامت له نښو نښانو څخه یوه دا ده چې سړي به کم شي او ښځې به زیاتې شي، ان تردې چې پنځوس پنځوس ښځې به یو سرپرست ولري.))[۱]

کېدې شي چې داحالت د سړیو د زیاتو سر تاوانونو په وجه وي چې په اوږدو او پرله پسې جنګونو کښې رامنځته کیږي.

هغه حضرت صلی الله علیه و آله وسلم همدا رنګ فرمائي: ((قیامت به رانهٔ شي، مګر دا چې داسې زمانه راشي چې په یو سړي پسې به تقریباً دېرش ښځې روانې وي او هره یوه به دا تقاضا کوي چې ورسره وادهٔ وکړي.))[۲]

د خدای ګران رسول صلی الله علیه و آله وسلم په یو بل مبارک روایت کښې فرمائي: ((خدای پاک خپل دوستان او غوره کسان له نورو څخه جدا کوي ان تردې چې زمکه له منافقانو، ګمراهانو او د هغوي له اولاد څخه پاکه شي، داسې وخت به راورسي چې پنځوس ښځې به یو سړي ته مخامخې شي،یوه به وائي ای د خدای بنده! ما واخله او بله به وائي ما ته پناه راکړه.))[۳]

انس وائي: د خدای ګران رسول صلی الله علیه و آله وسلم وفرمایل: ((قیامت به برپا نهٔ شي مګر دا چې هغه زمانه راورسي (چې د سړیو د سرتاوانونو او د ښځود زیاتوالي له کبله به) یوه ښځه په لاره کښې یو پیزار وموموي او (په افسوس سره به) وائي: دا پیزار د هغه سړي دی، په هغه زمانه کښې به د پنځوسو ښځو لپاره یو سرپرست وي.))[۴]

هم له انس نه نقلیږي چې وائي: ((ایا نهٔ غواړئ چې هغه حدیث چې له پېغمبراکرم صلی الله علیه و آله وسلم څخه مې واورېد تاسو ته نقل کړم؟ د خدای ګران رسول صلی الله علیه و آله وسلم وفرمایل: ((سړي به مړهٔ شي او ښځې به باقي پاتې شي.))[۵]

---

۱ - مسند طیالسي، ۸ ټوک، ۲۲۲ مخ، مسند احمد بن حنبل ۳ ټوک، ۱۲۰ مخ، سنن ترمذي، ۴ ټوک، ۴۹۱ مخ، مسند ابویعلي ۵ ټوک، ۲۷۳ مخ، خلیه الاولیاء ۲ ټوک، ۲۸۰ مخ، دلائل النبوه ۲ ټوک، ۵۴۳ مخ، الدرالمنثور ۲ ټوک، ۵۰ مخ.

۲ - فردوس الاخبار ۵ ټوک، ۵۰۹ مخ.

۳ - امالي مفید ۱۴۴ مخ، بحارالانوار ۵۲ ټوک، ۲۵۰ مخ.

۴ - عقدالدرر ۲۳۲ مخ، فردوس الاخبار ۵ ټوک، ۲۲۵ مخ.

۵ - مسند احمد بن حنبل ۳ ټوک، ۳۷۷ مخ.

څلورم باب
له ظهور نه مخکښې امنيت

الف) ګډوډي او نا امني

د لويو طاقتونو د تېري له کبله به د وړو حکومتونو او کمزورو ولسونو امن و امان له مينځه لاړ شي او ازادي او امنيت به نور نو څه مفهوم و نۀ لري. په دنيا باندې واکمن طاقتونه به په کمزورو ولسونو باندې زمکه داسې تنګه کړي او د ولسونو په حقوقو باندې تېري او حملې به دومره زياتې کړي چې خلق به د سا اخېستو اجازت ونلري.

د خداى ګران رسول صلى الله عليه و آله وسلم دغه دور داسې بيانوي: ((زر به امتونه (يعنې د نورو دينونو او مذهبونو پېروکار) ستاسو په خلاف د عمل مېدان ته راودانګي، په داسې ډول چې اوږي به د ډوډۍ په لوښو باندې حمله کوي.)) يو سړي وويل: ايا له دې کبله چې په هغه زمانه کښې به مونږ په اقليت کښې يو نو ځکه به راباندې حملې کيږي؟ د خداى ګران رسول صلى الله عليه و آله وسلم وفرمايل: ((په هغه زمانه کښې به ستاسو شمېر ډېر زيات وي خو د سېلاب په مخکښې به د خس او خشاکو په شان يئ، خداى پاک به د دښمنانو له زړونو څخه ستاسو هېبت او عظمت وباسي او ستاسو په زړونو باندې به سستي غالبه کړي.)) يو کس پوښتنه وکړه: د خداى ګران رسوله! دغه سستي او نا راستي به په څه وجه وي؟ وې فرمايل: ((د دنيا د مينې او د مرګ نۀ خوښولو په وجه.))[1]

دغه دواړه بد خويونه چې د خداى ګران رسول صلى الله عليه و آله وسلم يې يادونه کړې ده، کافي دي چې يو ملت ازادۍ، او له خپلو ارزښتنو څخه دفاع ته له رسېدو څخه منعې کړي او هغوي تر هر ډول حالاتو لاندې ذلت لرونکي ژوند تېرولو ته تيار کړي، که څه هم د دين او مذهب له اصولو څخه د لاس وېنځلو په شرط سره وي.

د خداى ګران رسول صلى الله عليه و آله وسلم فرمائي: ((مهدي (عليه السلام) به ظهور هغه وخت کوي چې دنيا له ګډوډۍ څخه ډکه شي او يوه ډله به په بلې ډلې باندې

---

[1] -مسند طيالسي ۱۳۳ مخ، سنن ابي داؤد ۴ ټوک، ۱۱۱ مخ، المعجم الکبير ۲ ټوک، ۱۰۱ مخ.

حملې کوي.[۱] لوی به په وړوکي باندې رحم نهٔ کوي او طاقتور به په کمزوري باندې رحم نهٔ کوي نو په داسې وخت کښې به خدای پاک هغهٔ ته د پاڅون اجازه ورکړي.))[۲]

ب) د لارو ناامني

د ګډوډيو او ناامنيو لمن به لارو کوڅو ته هم وغزيږي او بې رحمي به پراختيا ومومي چې په دغه وخت کښې به خدای پاک امام مهدي عليه السلام رااوچت کړي او د ګمراهۍ کلاګانې به د هغهٔ په توانمن لاس باندې فتح کړي، امام مهدي عليه السلام به يوازې مضبوطې کلا ګانې نهٔ فتح کوي بلکې تړلي زړونه به هم د حقائقو او معنويت په لور خلاص او د حقائقو قبلولو ته به يې تيار کړي.

د خدای ګران رسول صلی الله عليه و آله وسلم خپلې قدرمنې لور بي بي فاطمې عليها السلام ته په خطاب کښې فرمائي: ((په هغه خدای مې دې قسم وي چې زهٔ يې په حق سره مبعوث کړم، په رښتيا چې د دې امت مهدي (عليه السلام) د حسنېنو (عليهم السلام) له نسل څخه دی. هغه وخت چې کله دنيا له ګډوډيو او بې نظمۍ نه ډکه شي او فتنې (پرله پسې) راڅرګندې شي، لارې او کوڅې به ناامنې شي او ځينې به په ځينو باندې حملې کوي، نهٔ به مشر په کشر باندې رحم کوي او نهٔ به کشر د مشر قدر او عزت کوي، په داسې وخت کښې به خدای پاک د دغو دوو امامانو (حسنېنوعليهم السلام) له نسل څخه يو سړی راپاڅوي چې د ګمراهۍ کلا ګانې به فتح کړي او هغه زړونه چې د جهالت او ناپوهۍ پردې پرې غوړېدلي وي (او د حقائقو له درک کولو څخه به په حجاب کښې وي) خلاص کړي. هغه به اخره زمانه کښې راپاڅېږي، هم هغه ډول چې زهٔ په اوله زمانه کښې راپاڅېدم او هغه به دنيا له عدل او انصاف څخه ډکوي، هم هغه ډول چې له ظلم او بې انصافۍ نه ډکه شوې وي.))[۳]

ج) لړزوونکي جرائم

په تاريخ کښې د ظالمانو او جلادانو جرائم او ظلمونه ډېر وحشتناک او لړزوونکي وو. د تاريخ صفحې له داسې ظلمونو، ستمونو او جرائمو نه ډکې دي چې ستمګرو او

---

۱ - بحارالانوار ۳۲ ټوک، ۳۳۵ مخ او ۵۲ ټوک، ۳۸۰ مخ.
۲ - بحارالانوار ۵۲ ټوک ۱۵۴ مخ.
۳ - عقدالدرر ۱۵۲ مخ، بحارلانوار ۵۲ ټوک، ۱۵۴ مخ او ۲۲۲ مخ، احقاق الحق ۱۳ توک، ۱۱۲ مخ، الاربعون حديثاً (ابونعيم)، ذخائراعقبی ۱۳۵ مخ، ينابيع الموده ۴۲۲ مخ.

وینه څښونکو واکمنانو په بې وزلو او مظلومو ولسونو باندې کړي دي چې چنګېز، هېټلر، او آتیلا یې نمونې دي، خو هغه جرائم او جنایتونه چې د امام مهدي علیه السلام له ظهور نه مخکښې به را پېښېږي د هر زړونه لړزوونکي جرائم او ظلمونه به وي چې یوازې تصور یې کېدې شي. د وړو وړو ماشومانو پانسي کول، د هغوي سوزول او په یشیدونکو مائعاتو کښې د هغوي اچول، په ارو، او سپنیزو سلاخونو او مېچنو سره د خلقو ټوټې ټوټې کول له هغو پېښو څخه دي چې د عدل د نړیوال حکومت له جوړېدونه مخکښې به د هغو حکومتونو لخوا چې ځانونه د بشري حقوقو مدافع بولي رامنځته کیږي. د هم دغو وحشیتګرو له کبله به د امام مهدي علیه السلام د حکومت چې د روایتونو په تعبیر د بې وزلو او مظلوم د پناه ځای دی اهمیت ځرګندوي.
امام علي علیه السلام د هغې زمانې تراخهٔ حوادث داسې بیانوي: «په تحقیق سره سفیاني به یوه ډله په دې باندې ګماري چې ماشومان په یو ځای کښې راغونډ کړي بیا به د هغوي د سوزولو لپاره تېل سرهٔ کړي، ماشومان به «سفیاني ته» ووائي چې که زمونږ پلارانو له تا سره مخالفت کړې وي نو زمونږ ګناه څه ده چې خا مخا دې وسوزولې شو؟ هغه به د ماشومانو له منځ نه د حسن او حسېن په نوم دوه ماشومان راوباسي او پانسي به یې کړي. بیا به کوفې ته لاړ شي او هم هغه «تېر وحشتناک» سلوک به د هغه ځای له ماشومانو سره هم وکړي او په هم هغو نومونو دوه ماشومان به د کوفې په جومات کښې پانسي کړي او له هغه ځایه به بهر وځي او بیا به نور جنایتونه او جرائم کوي او په داسې حال کښې چې په لاسونو کښې به یې نېزه وي یوه امیدواره ښځه به ونیسي او هغه به خپل یو ملګري ته حواله کړي او حکم به ورکړي چې د لارې په مېنځ کښې یې په ناموس باندې حمله وکړي، هغه به له دغې حملې نه وروسته د ښځې خېټه وڅېري او بچی به ترې بهر راوباسي او هیڅوک به نهٔ وي چې داسې لړزوونکی حالت بدل کړي.»[1]
امام جعفر صادق علیه السلام د لوح په خبر کښې فرمائي: «خدای پاک به خپل رحمت د پېغمبراکرم صلی الله علیه و آله وسلم د لور د زوی په وسیلې سره مکملوي، هغه کس چې د موسی علیه السلام کمال، د عیسی علیه السلام عظمت او د ایوب علیه السلام صبر او استقامت لري. زما دوستان او مینه وال به د هغهٔ «له ظهور» نه مخکښې خوار او ذلیل وي او سرونه به یې د ترک او دیلم د اوسېدونکو په شان «د ظالمو

[1] - عقدالدرر ۹۴ مخ، الشیعه والرجعه ۱ ټوک ۱۵۵ مخ.

حکمرانانو لپاره) ډالۍ کولې شي، هغوي به وژل کیږي، سوزول کیږي او ویرولې او ګوابنلې به شي، زمکه به یې په وینو سره رنګینیږي او د ښځو ترمېنځ به یې چغې او فریادونه زیاتیږي، هغوي زما حقیقي مینه وال دي، هغه (امام مهدي) به د هغوي په ذریعې سره فتنه ړندوي، تیارې به ختموي،زلزلې (ناقرارۍ) به لرې کوي او له هغوي څخه به د اسارت زولنې او زنځیرونه پرانیزي، د خدای پاک درود او سلام دې په هغوي وي چې هم هغوي هدایت شوي کسان دي.)) [1]

ابن عباس وائي: ((سفیاني او فلاني به خروج کوي او په خپلو کښې به جنګیږي، په داسې ډول چې سفیاني به دښځو خېټې څیري او ماشومان به په لویو لوي دېګونو کښې اچوي او سوزوي به یې.)) [2]

ارطات وائي: ((سفیاني به هر هغه کس چې ورسره مخالفت کوي وژني، په ارې سره به خپل مخالفان دوه ټوټې کوي او په دېګونو سره به هغوي هلاکوي، دغه ظلمونه به تر شپږو میاشتو پورې جاري وي.)) [3]

د) د ژوندو کسانو د مرګ آرزو

د خدای ګران رسول صلی الله علیه و آله وسلم فرمائي: ((په هغه ذات مې دې قسم وي چې زما ځان یې په اختیار کښې دی دنیا به ختمه نهٔ شي ان تردې چې هغه زمانه راورسي چې سړی به د هدیرې تر څنګه د تېرېدو په وخت ځان په قبر باندې راوغورزوي او وائي به: کاش زهٔ د دې قبر د خاوند په شان وې، په داسې حال کښې چې د هغهٔ مشکل به څه قرض پور نهٔ وي بلکې د زمانې مصیبتونه، دردونه او ظلم او جور وي.)) [4]

په روایت کښې د رجل (سړي) د کلمې له ذکر نه دوه مطلبه اخېستې کیږي. یو دا چې د هغه وخت مصیبتونه او مشکلات او ورپسې د مرګ آرزو کول یوې خاصې ډلې، خاص قوم او خاص ملت سره اختصاص نهٔ لري او ټول به له ناخوښو حوادثو څخه په رنځ او درد کښې وي. دویم دا چې د سړي تعبیر د هغه دباو او سختۍ د زیاتوالي

---

[1] - کمال الدین ۱ ټوک، ۳۱۱ مخ، ابن شهر آشوب، مناقب ۲ ټوک، ۲۹۷ مخ، اعلام الوری ۳۷۱ مخ،اثبات الوصیه ۲۲۲ مخ.

[2] -ابن حماد ، فتن ۸۳ مخ، ملاحم ابن طاؤس ۵۱ مخ.

[3] -مستدرک حاکم ۴ ټوک، ۵۲۰ مخ، الحاوی للفتاوی ۲ ټوک، ۲۵ مخ، منتخب کنزالعمال ۲ ټوک، ۳۱ مخ (حاشیه مسند احمد بن حنبل) احقاق الحق ۱۳ ټوک ۲۹۳ مخ.)

[4] - مسند احمد بن حنبل ۲ ټوک، ۲۳۲ مخ، صحیح مسلم ۴ ټوک، ۲۲۳۱ مخ، المعجم الکبیر ۹ ټوک، ۴۱۰ مخ، مصابیح السنه ۲ ټوک ۱۳۹ مخ، عقدالدرر ۲۳۲ مخ.

ښودنه کوي، ځکه چې په غالبه توګه سړي د هغې زمانې د مشکلاتو او نابرابريو په وړاندې له ښځو نه زيات مقاومت کوي او دا چې سړي د هغې زمانې د مشکلاتو او مصيبتونو د زغملو توان نۀ لري استفاده کيږي چې مشکل ډېر غټ او ملا ماتوونکی دی.

او ابوحمزه ثمالي وائي: امام محمد باقر عليه السلام فرمائي: «اې ابوحمزه! حضرت قائم عليه السلام به قيام ونکړي مګر په هغه دوران کښې چې ويره او خوف به زيات او مصيبتونه او فتنې به (په ټولنه باندې) واکمنې وي او خلق به له مصبيتونو او مشکلاتو سره مخامخ وي او له دې نه زياته دا چې د طاعون بيماري به خپره شي، د عربو ترمېنځ به سخت او هلاکوونکي جنګونه رامنځته شي، د خلقو ترمېنځ به سخت اختلافات واکمن شي په دين او مذهب کښې به اختلافات او جدائې رامنځته شي او د خلقو حالت به بدل شي تر دې حده چې هر آرزومند به په هره ورځ او شپه کښې له هغه ځه ځخه چې له درونډ خويه کسانو او د يو بل په حقوقو باندې د هغوي له تېريو ځخه ويني د مرګ آرزو کوي.»[1]

حذيفه صحابي د خدای له ګران رسول صلی الله عليه و آله وسلم نه نقلوي: «په يقين سره هغه زمانه به په تاسو باندې راورسي چې انسان به په هغه وخت کښې د مرګ آرزو کوي، بې له دې چې د غريبۍ او لاس تنګۍ په وجه په دباؤ کښې وي.»[2]

هـ) په اسارت کښې د مسلمانانو راتلل

حذيفه بن اليمان وائي: د خدای ګران رسول صلی الله عليه و آله وسلم د هغو مشکلاتو د شمېرلو په ترڅ کښې چې مسلمانان به ورسره مخامخ کيږي، وې فرمايل: «د هغو دباوونو په وجه چې هغوي ته به رسيږي.ازاد او پتمن کسان به خرڅوي او ښځې او سړي به په غلامۍ باندې اقرار کوي، مشرکان به مسلمانان خپل نوکران او مزدوران کوي او هغوي به په ښارونو کښې خرڅوي او څوک به په دې چاره باندې نۀ خفه کيږي نۀ نېکان، نۀ بدان او نۀ فاجران.

[1] - غيبت نعماني ٢٣٥ مخ، غيبت طوسي ٢٧٤ مخ، اعلام الوری ٤٢٨ مخ، بحارالانوار ٥٢ ټوک، ٣٤٨ مخ، اثبات الهداه ٣ ټوک، ٥٤٠ مخ، حليه الاولياء ٢ ټؤک، ٢٢٢ مخ، بشاره الاسلام ٨٢ مخ.

[2] - مصنف ابن ابي شيبه ١٥ ټوک، ٩١ مخ، موطا مالک، ١ ټوک، ٢٤١ مخ، صحيح مسلم ٨ ټوک، ١٨٢ مخ، مسند احمد بن حنبل ٢ ټوک، ٢٣٢ مخ، بخاري ٩ ټوک ٧٣ مخ، فردوس الاخبار ٥ ټوک ٢٢١ مخ.

ای حذيفه! مصيبتونه به د هغې زمانې په خلقو باندې دوام پيدا کړي، په داسې ډول چې مايوس به شي او په ارامښت او پراختيا باندې به بدګمانه شي، په دغه موقع به خدای پاک زما د اهلبيتو له پاکانو او زما د اولاد له نيکانو څخه يو سړی چې عادل، مبارک او پاک به وي، راولېږي هغه به لږه شان هم تيريدنه او ډډه نه کوي، خدای پاک به دين، قران شريف، اسلام او د هغۀ خاوندان د هغۀ په مرستې سره عزتمن کوي او شرک به ذليلوي. هر وخت به له خدايه ويره کوي او هيڅ کله به (له ما سره) په خپله خپلوۍ باندې نه مغروريږي، کاڼي به په کاڼي نۀ ږدي او ځوک به په کوړو نۀ وهي مګر په حق سره او د حد د اجرا لپاره،خدای‌پاک به د هغه په وجه بدعتونه ختم او فتنې به نابودې کړي او د حق ور به خلاص او د باطل ورونه به وتړي او مسلمان قيديان او اسيران چې د نړۍ په هره سيمه کښې وي خپلو وطنونو ته ستانۀ کړي.))[1]

و) په زمکه کښې ننوتل

د خدای ګران رسول صلی الله عليه و آله وسلم فرمائي: ((په يقين سره په دې امت باندې به داسې زمانه راشي چې ورځ به شپې ته ورسوي، په داسې حال کښې چې له يو بل نه به پوښتنه کوي چې نن شپه زمکې ځوک کسان ځان ته راکښل، لکه چې له يو بل نه پوښتنه کوي چې له فلانۍ قبيلې څخه ځوک کسان باقي پاتې دي او ايا له فلانې خاندان څخه ځوک کس باقي پاتې دی؟))[2]

کېدې شي دا وينا په اخره زمانه کښې د جنګ او قتل عام کنايه وي چې له پرمختلليو او د ډله ايزې وژلې له وسلو نه په استفادې سره هره ورځ ګڼ شمېر خلق وژل کيږي او شايد د ګناه د کثرت په وجه زمکه خلق ځان ته راکاږي،

ز) د ناګهاني مرګونو زياتوالی

د خدای ګران رسول صلی الله عليه و آله وسلم فرمائي: د قيامت له نښو نښانو څخه د فالج بيماري او ناګهانه مرګ دی.))[3]

---

۱ - ملاحم ابن طاؤس ۱۳۲ مخ.

۲ - المطالب العاليه ۴ ټوک، ۳۴۸ مخ.

۳ - امالي شجري ۲ ټوک، ۲۷۷ مخ.

همدارنګ فرمائي: ((قیامت به رانشي ان تردې چې سپین مرګ راڅرګند شي.)) خلقو پوښتنه وکړه: یا رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم سپن مرګ څه څیز دی؟ وې فرمایل: ((ناګهاني مرګ.))[۱]

امیرالمومنین علیه السلام فرمائي: ((د قائم (علیه السلام) له ظهور نه مخکښې سور او سپین مرګ وجود لري.. سپین مرګ طاعون دی.))[۲]

امام محمد باقر علیه السلام فرمائي: ((حضرت قائم (علیه السلام) به قیام ونکړي مګر په هغه زمانه کښې چې سخته ویره واکمنه وي او له هغې نه مخکښې هم طاعون بیماري خپره شي.))[۳]

ح) له خلاصونه د دنیا د خلقو نا امیدي

د خدای ګران رسول صلی الله علیه و آله وسلم فرمائي: ((ای علي د مهدي (علیه السلام) ظهور به هغه وخت وي چې ښارونه بدل شي، د خدای بندګان کمزوري شي او د مهدي (علیه السلام) له ظهور او څرګندېدو څخه مایوسه شي، نو دغه وخت به زما له اولاد څخه مهدي قائم (علیه السلام) راڅرګند شي.))[۴]

ابو حمزه ثمالي وائي: امام محمد باقر علیه السلام وفرمایل: ((د مهدي (علیه السلام) ظهور به په کارونو کښې د خلقو د مشکلاتو له اواري او د هغه حضرت له راڅرګندېدو څخه د نا امیدۍ او مایوسۍ په وخت کیږي.))[۵]

حضرت علي علیه السلام په دې حقله فرمائي: ((په یقین سره زما له اهلبېتو څخه به یوکس زما جانشین کیږي او د هغهٔ جانشیني به له سخت او له مصیبت نه له ډک دورانه وروسته وي، هغه دوران چې پکښې به مصیبتونه او تکلیفونه ډېر زیات شي او امیدونه او هیلې به ختمې شي.))[۶]

---

۱ - الفائق ۱ ټوک، ۱۴۱ مخ.

۲ - غیبت نعماني ۲۷۷مخ، غیبت طوسي ۲۲۷ مخ، اعلام الوری ۴۲۷ مخ، خرائج ۳ ټوک، ۱۱۵۲ مخ، عقدالدرر ۲۵ مخ، الفصول المهمه ۳۰۱ مخ، صراط المستقیم ۲ ټوک ۲۴۹ مخ، بحارالانوار ۵۲ ټوک ۲۱۱ مخ.

۳ - بحارالانوار ۵۲ ټوک، ۳۴۸ مخ.

۴ -ینابیع الموده ۴۴۰ مخ، احقاق الحق ۱۳ ټوک ۱۲۵ مخ.

۵ - بحارالانوار ۵۲ ټوک، ۳۴۸ مخ.

۶ - ملاحم ابن المنادي ۲۴ مخ، شرح ابن ابي الحدید ۱ ټوک، ۲۷۲ مخ، المسترشد ۷۵ مخ، ارشاد مفید ۱۲۸ مخ، کنزالعمال ۱۴ ټوک، ۵۹۲ مخ، غایه المرام ۲۰۸ مخ، بحارالانوار ۳۲ ټوک، ۹ مخ، احقاق الحق ۱۳ ټوک ۳۱۴ مخ، منتخب کنزالعمال ۲ ټوک، ۳۵ مخ.

ط) د فریاد اورېدونکي، پناه او اسرې نهٔ شتون

پېغمبراکرم صلی الله علیه و آله وسلم فرمائي: ((مصیبتونه او تکلیفونه به په دې امت باندې داسې رانازل شي چې انسان به هیڅ یو داسې د پناه ځای او اسره نهٔ مومي چې له ظلم نه ورته پناه یوسي.))[1]

همدارنګ فرمائي: ((په اخره زمانه کښې به زما په امت باندې د هغوي د حکومتونو لخوا سخت مصیبتونه او تکلیفونه نازلیږي چې یو مومن به داسې څه د پناه ځای او اسره نهٔ مومي چې له ظلم نه ورته پناه یوسي.))[2]

په یو بل روایت کښې فرمائي: ((تاسو ته دې د فاطمې (بي بي علیها السلام) له اولاد څخه د مهدي علیه السلام زېری وي. هغه به د مغرب له طرفه ظاهریږي او زمکه به له عدل او انصاف نه ډکوي.)) پوښتنه ترې وشوه چې یا رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم دغه ظهور به په کومه زمانه کښې کیږي؟ حضرت وفرمایل: ((کله چې قاضیان رشوتونه اخلي او خلق فاجران شي.)) عرض وشو: مهدي علیه السلام به څنګه وي؟ وې فرمایل: ((له خپلو خپلوانو او خاندان څخه (جدا) به په تنهائۍ کښې ژوند اختیاروي او له خپل وطن څخه به لرې وي او په پردېسۍ کښې به ژوند کوي.))[3]

امام محمد باقر علیه السلام فرمائي: ((هغه ثوک چې تاسو یې په انتظار کښې یئ و به یې نهٔ وینئ مګر په هغه زمانه کښې چې د هغې مړې بزې (چېلۍ) په شان شئ چې د یو داړونکي ځناور په پنجو کښې ګرفتاره وي چې ورته هیڅ فرق نهٔ وي چې لاس کوم ځای کېږدي. په هغه وخت کښې به له حملو او تیري څخه نهٔ څه ځای لرئ چې ورته لاړ شئ او نهٔ به څه پناه مومئ چې ملا پرې وتړئ.))[4]

ی) جنګونه، قتل عام او فتنې

له روایتونو څخه څرګندیږي چې د حضرت امام مهدي علیه السلام له راڅرګندېدو نه مخکښې به په هر ځای کښې جنګونه او قتل عامونه زیاتیږي. په ځینو روایتونو کښې د فتنو ذکر شوی دی، یو شمېر روایتونه د جنګونو خبر ورکوي او ځینې هم د جنګونو او د طاعون په شان بیماریو له لاسه د انسانانو د وژل کېدو خبره راوړي.

---

۱ -بیان شافعي ۱۰۸ مخ.

۲ -عقدالدرر ۴۳ مخ.

۳ - احقاق الحق ۱۹ ټوک ۲۷۹ مخ.

۴ - کافي ۸ ټوک، ۲۱۳ مخ، بحارالانوار ۵۲ ټوک ۲۴۲ مخ.

د خدای ګران رسول صلی الله علیه و آله وسلم فرمائي: ((له ما نه پس به تاسو ته څلور فتنې دررسیږي، په اوله فتنه کښې به وينې مباح ګڼل کیږي او قتل عامونه به زيات شي. په دويمه فتنه کښې به وينې او مالونه حلالیږي او د مالونو لوټمار به زيات شي، په دريمه فتنه کښې به د خلقو وينې، مالونه او ناموسونه مباح ګڼل کیږي او له قتل او غارت نه علاوه به د انسانانو ناموسونه هم په امان کښې نۀ پاتې کیږي. او څلورمه فتنه داسې يوه کڼه او ړنده او ډېره سخته فتنه ده لکه په سمندر کښې د ماتې او غرقېدونکې کشتۍ په شان، له دغې فتنې څخه به څوک د پناه څه ځای نۀ مومي. دغه فتنه به له شام نه رااوچتیږي او په عراق کښې به خوريږي او د حجاز د جزيرې لاسونه پښې به پکښې ډوبيږي، مصيبتونه به خلق له لادو بادو وباسي او خلق به داسې شي چې د اعتراض وس به هم نۀ لري او چې يو ځای کښې اور مړ کوي په بل ځای کښې به غرغنډې رااوچتيږي.))[1]

په يو بل مبارک حديث کښې فرمائي: ((له ما نه پس به داسې فتنې راپيښې شي چې له هغو نه د خلاصون څه لاره به نۀ وي، په هغو کښې جنګونه ، تېښته او مهاجرتونه دي، له دغو فتنو نه پس به له تېرو فتنو نه زياتې سختې فتنې وي، لا د يوې فتنې اور به نۀ وي مړ شوی چې په بل ځای‌کښې به غرغنډه شوی وي ان تردې چې په عربو کښې به داسې کور نۀ وي پاتې چې دغه اور به ورته نۀ وي رسېدلی او هيڅ مسلمان به نه وي پاتې چې دغه فتنه ورته نۀ وي رسېدلې. نو دغه وخت به زما له کورنۍ څخه يو سړی راڅرګنديږي.))[2]

دغه شان فرمائي: ((ډېر زر به له ما نه پس يوه فتنه رااوچته شي چې که له هرې خوا نه ارام ومومي نو له نورو خواو نه به پراخه شي ان تردې چې له اسمان څخه چغه ووهلې شي چې ستاسو امير او قوماندان حضرت مهدي (علیه السلام) دی.))[3]

په دغو روايتونو کښې د فتنې خبره شوې ده چې د حضرت امام مهدي علیه السلام له ظهور نه مخکښې په هر ځای کښې خوريږي خو په يو شمېر نورو روايتونو کښې په وضاحت سره د سختو جنګونو خبره راغلې ده چې دلته يې بيانوو:

عمار ياسر وائي: ((په اخره زمانه کښې به ستاسو د پېغمبر صلی الله علیه و آله وسلم د اهلبيتو علیهم السلام دعوت او پېغام دا وي چې له هر ډول جنګ نه ډډه وکړئ تر هغه

---

[1] - ملاحم ابن طاؤس ۲۱مخ، کمال الدين ۲ ټوک ۳۷۱مخ.

[2] -عقدالدرر ۵۰ مخ.

[3] -احقاق الحق ۱۳ مخ، ۲۹۵ مخ، مسند احمد بن حنبل ۲ ټوک ۳۷۱مخ.

وخته چې له اهلبېتو څخه رهبران ووينئ، هغه وخت چې ترکان به له روميانو سره مخالفت کوي او په زمکه کښې به جنګونه زيات شي.)) [۱]

په ځينو روايتونو کښې د امام مهدي عليه السلام له راڅرګندېدو نه مخکښې د قتل او وژلو خبره شوې ده. په دغو روايتونو کښې ځينې د قتل عام خبره کوي او ځينې نور د قتل عام د خورېدو خبره کوي.

امام رضا عليه السلام په دې باره کښې فرمائي: ((د زمانې د امام (عليه السلام) له ظهور نه مخکښې به پرله پسې او بې وقفې قتل عامونه رامنځته شي.)) [۲]

ابوهرېره وائي: په مدينه ښار کښې به داسې قتل عام کيږي چې پکښې به د ((احجارالزيت)) [۳] سيمه تس نس شي او د ((حرّه)) [۴] غمناکه واقعه به د هغې په مخکښې يوې لښتې له ګوزار نه زياته نهٔ وي. بيا به له قتل عام نه وروسته له مدينې نه دوه فرسنګه لرې له حضرت مهدي (عليه السلام) سره بيعت کيږي. [۵]

ابو قبيل وائي: ((له بني هاشمو څخه به يو کس د حکومت واګې په لاسو کښې نيسي او يوازې بني اميه به قتل عام کوي په دا ډول چې له هغوي څخه به له لږو تنو نه بغېر څوک نهٔ پاتې کيږي، بيا له بني اميهٔ څخه يو کس خروج کوي او د هر کس په مقابل کښې به دوه تنه وژني داسې چې له ښځو نه بغېر به څوک نهٔ پاتې کيږي.)) [۶]

د خدای ګران رسول صلی الله عليه و آله وسلم داسې فرمائي: ((زما دې په هغه خدای قسم وي چې زما ځان يې په اختيار کښې دی چې دنيا به ختمه نهٔ شي ان تردې چې هغه زمانه راورسي چې نهٔ به قاتل پوهېږي چې ولې قتل کوي او نهٔ به د مقتول د قتلېدو وجه معلومه وي او ګډوډي به په هر ځای کښې خوره وي. په داسې وخت کښې به قاتل او مقتول دواړه دوزخيان وي.)) [۷]

---

۱ - غيبت طوسي نوی چاپ ۴۴۱ مخ، بحارالانوار ۵۲ ټوک، ۲۱۲ مخ.

۲ -قرب الاسناد ۱۷۰ مخ، غيبت نعماني ۲۷۱ مخ.

۳ - په مدينه منوره کښې يو ځای دی چې پکښې به د استسقاء (باران) نمونځ کېدهٔ، معجم البلدان ۱ ټوک ۱۰۹ مخ.

۴ -د امام حسېن عليه السلام له شهادت نه ورسته د يزيد په خلاف د مدينې دخلقو پاڅون او د يزيد په حکم د مدينې د خلقو قتل عام چې پکښې له لسو زرو نه زيات کسان ووژل شول او دا مقام هم هغه ((حره واقم)) دی، معجم البلدان ۲ ټوک ۲۴۹ مخ.

۵ - ملاحم ابن طاؤس ۵۸ مخ.

۶ - ملاحم ابن طاؤس ۵۹ مخ.

۷ - فردوس الاخبار ۵ ټوک ۹۱ مخ.

اميرالمومنين حضرت علي عليه السلام فرمائي: ((د قائم (عليه السلام) له ظهور نه مخکښې به دنيا له دوه ډوله مرګونو سره مخامخيږي، سپين مرګ او سور مرګ، سور مرګ به په توري (وسلې) سره وي او سپين مرګ به په طاعون بيمارۍ سره وي.))[۱]
امام محمدباقر عليه السلام فرمائي: ((د قائم آل محمدصلی الله عليه و آله وسلم له پاره دوه غېبتونه دي چې يو له بل نه اوږد دی. په هغه وخت کښې به خلق له مرګونو او قتل عامونو سره مخامخ کيږي.))[۲] د خدای د ګران رسول صلی الله عليه و آله وسلم صحابي جابر بن عبدالله انصاري وائي: له امام محمد باقر عليه السلام څخه مې پوښتنه وکړه: د امام مهدي عليه السلام دغه ظهور به په کومه زمانه کښې رامنځته کيږي؟ امام په ځواب کښې وفرمايل: ((ای جابره! څه ډول به دا چاره پوره کيږي په داسې حال کښې چې لا د حيره [۳] کوفې ترمېنځ د وژل شويو کسانو شمېر نۀ وي زيات شوی.))[۴]
امام جعفر صادق عليه السلام فرمائي: ((د قائم (عليه السلام) له ظهور نه مخکښې به دوه ډوله مرګونه راڅرګنديږي، سور مرګ او سپين مرګ. انسان به په دومره اندازه کښې وژل کيږي چې له هرو اووتنو څخه به پينځۀ تنه هلاکيږي.))[۵]
اميرالمومنين امام علي عليه السلام وفرمايل: ((حضرت مهدي (عليه السلام) به ظهور ونکړي مګر دا چې دريمه برخه خلق به ووژل شي، بله دريمه برخه به مړۀ شي او يوه برخه خلق به پاتې شي.))[۶]
له امام نه پوښتنه وشوه چې ايا د حضرت مهدي عليه السلام د ظهور لپاره څه علامت او نښه نښانه شته؟ وې فرمايل: ((نعم، قتل فظيع و موت سريع و طاعون شنيع،))[۷]
((هو، د حضرت (عليه السلام) د ظهور لپاره يو لړ نښې نښانې شته، منجمله نړيوال او سپک قتلونه او د چټکو او پرله پسې مرګونو او د طاعون بيمارۍ خوريدل.))
او د ارشاد القلوب[۸] په نقل سره: ((قتل ذريع)) يعنې په چټکتيا او نړيوال قتلونه.

---

۱ - غيبت نعماني ۲۷۷ مخ، ارشاد مفيد ۳۵۹ مخ، غيبت طوسي ۲۲۷ مخ، صراط المستقيم ۲ ټوک، ۲۴۹ مخ، بحارالانوار ۵۲ ټوک ۲۱۱ مخ.
۲ - غيبت نعماني ۱۷۳ مخ، دلائل الامامه ۲۹۳ مخ، تقريب المعارف ۱۸۷ مخ، بحارالانوار ۵۲ ټوک ۱۵۲ مخ.
۳ - له کوفې نه په شپږو کيلو ميټرو کښې يوښار دی معجم البلدان ۲ ټوک۳۲۸ مخ.
۴ - غيبت طوسي نوی چاپ ۴۴۲ مخ، اثبات الهداه ۳ ټوک۷۲۸ مخ، بحارالانوار ۵۲ ټوک ۲۰۹ مخ.
۵ - کمال الدين ۲ ټوک ۲۲۵ مخ، اثبات الهداه ۳ ټوک، ۷۲۸ مخ، بحارالانوار ۵۲ ټوک، ۲۰۹ مخ.
۶ - ملاحم ابن طاؤس ۵۸ مخ، احقاق الحق ۱۳ ټوک ۲۹ مخ.
۷ - هدايت حصيني ۳۱ مخ.
۸ - ارشاد القلوب ۲۸۲ مخ.

او د مدينه المعاجز[۱] په نقل سره: ((قتل رضيع)) يعنى سپک او پست قتلونه.
او د حليه الابرار[۲] په نقل سره: ((قتل فضيع)) يعنې ناوړه او تراخه قتلونه.
د روايت معنا په دا ډول ده:

محمد بن مسلم وائي: امام جعفر صادق عليه السلام وفرمايل: ((د زمانې امام به ظهور ونهٔ کړي مگر دا چې په دريو کښې دوه برخې خلق به له منځه لاړ شي.)) عرض وشو: که په دريو کښې دوه برخې خلق مړهٔ شي نو څومره به باقي پاتې شي؟ وې فرمايل: ((ايا راضي نهٔ يئ (او خوښه مو نهٔ ده) په دريو کښې له پاتې دريمې برخې څخه شئ؟))[۳]
امام جعفر صادق عليه السلام وفرمايل: ((امر (ظهور) به تحقق پېدا نکړي ان تردې چې په لسو کښې نهٔ برخې خلق تباه شي.))[۴]
امام علي عليه السلام فرمائي: ((... په هغه زمانه کښې به د خلقو له دريو برخو نه له يوه برخه خلقو نه زيات باقي پاتې نهٔ شي.))[۵]
د خداى گران رسول صلی الله عليه و آله وسلم وفرمايل: ((له هرو لسو زرو کسانو څخه به نهٔ زره او نهٔ سوه کسان قتل کړې شي او بې له يو شمېر لږو کسانو به څوک ژوندي پاتې نهٔ شي.))[۶]
ابن سېرين وائي: ((حضرت مهدي عليه السلام به ظهور ونکړي ان تردې چې له هرو نهو تنو څخه به اوهٔ تنه وژل کيږي.))[۷]
له دغو ټولو مبارکو روايتونو څخه دا ډول استفاده کيږي:
۱- د امام مهدي عليه السلام له ظهور نه مخکښې به زيات قتل عامونه رامنځته کيږي او ډېر انسانان به وژل کيږي او کوم کسان چې باقي پاتې کيږي له وژل شويو کسانو څخه به ډېر کم وي.

---

۱ - مدينه المعاجز ۱۳۳ مخ.
۲ - حليه الابرار ۲۰۱ مخ.
۳ - غيبت طوسي نوى چاپ، ۳۳۹ مخ، کمال الدين ۲ ټوک، ۲۵۵ مخ، اثبات الهداه ۳ ټوک ۵۱۰ مخ، بحارالانوار ۵۲ ټوک ۲۰۷ مخ.، الزام الناصب ۲ ټوک، ۱۳۲ مخ، فتن ابن حماد ۹۱ مخ، کنزل العمال ۱۴ ټوک ۵۸۷ مخ، برهان متقي هندي ۱۱۱ مخ.

۴ - الزام الناصب ۲ ټوک۱۳۲ او ۱۸۷ مخ، عقدالدرر ۵۴ ، ۵۹، ۲۳، ۲۵، ۲۳۷ مخونه، غيبت نعماني ۲۷۴ مخ، بحارلانوار ۵۲ ټوک ۲۴۲ مخ،
۵ - هدايه حصيني ۳۱ مخ، ارشادالحق ۲۷۲ مخ.
۶ -مجمع الزوائد ۵ ټوک، ۱۸۸ مخ.
۷ - ملاحم ابن طاؤس ۷۸ مخ.

۲- یو شمېر خلق به په جنګونو کښې وژل کیږي او یوشمېر به نور د خورو شویو بیماریو په ذریعې سره چې په زیات احتمال له جنګونو څخه په ځای پاتې شوي مړیو او لاشونو په وجه به رامنځته کیږي مړۀ کیږي. همدارنګ کېدې شي چې دغه شمېر خلق د کېمیائي ، جراثیمي او مېکروبي وسلو په وجه چې کومې بیمارۍ خوریږي مړۀ کیږي.

۳- د هغو کمو کسانو ترمنېځ چې باقي او ژوندي به پاتې کیږي د امام مهدي علیه السلام شیعه او مینه وال وي ځکه چې دغه کسان به وي چې له امام مهدي علیه السلام سره به بیعت کوي. همدا رنګ د امام جعفر صادق علیه السلام په وېنا کښې راغلي دي چې ایا تاسو راضي نۀ یئ چې له هغه پاتې شوې دریمې برخې څخه وګرځئ؟

پینځم باب

د امام مهدي علیه السلام د ظهور په زمانه کښې د نړۍ اقتصادي حالت

د دې باب له مبارکو روایتونو څخه دا معلومیږي چې د فسادونو، تباهیو د زیاتېدو، د رحم او مهربانۍ د ختمېدو او د جنګونو د رامنځته کېدو په وجه به نړۍ له اقتصادي نظره په بد حالت کښې وي، په دا ډول چې اسمان به هم په هغوي باندې رحم نۀ کوي او د باران نازلېدل چې یو الهي رحمت دی هم د هغوي لپاره په غضب باندې بدل شي او د تباهۍ سبب به وګرځي.

بې له شکه چې په اخره زمانه کښې به بارانونه کم شي او یا به په بل موسم کښې یعنې بې وخته وریدل شروع کړي چې د کر کیلې د تباهۍ سبب به ګرځي، سیندونه او نهرونه به اوچ شي او پټي به فصلونه نۀ کوي، د تجارت رونق به ختم شي، فقر، غریبي او لوږه به زیاته شي، ان تردې چې خلق به د خپلو خېټو د مړولو لپاره خپلې لوښې او ښځې بازارونو ته راولي او هغوي به په ډېر کم خوراک باندې بدلوي.

الف) د بارانونو کمښت او د بې وخته بارانونو وریدل

د خدای ګران رسول صلی الله علیه و آله وسلم فرمائي: ((داسې یوه زمانه به په خلقو باندې راشي چې خدای پاک به باران په خپل موسم او وخت کښې حرام کړي او باران به نۀ نازلیږي او هغه به بې وخته او بې موسمه وروي.))[1]

امیرالمومنین حضرت امام علي علیه السلام فرمائي: ((باران به د اوړي او ژمي په موسمونو کښې وریږي.))[2]

امام جعفر صادق علیه السلام په دې حقله فرمائي: ((د امام مهدي علیه السلام له راڅرګندېدو نه مخکښې به یو کال داسې وي چې ډېر بارانونه به وریږي او ټولې

---

[1] -جامع لاخبار ۱۵۰ مخ، مستدرک الوسائل ۱۱ ټوک، ۳۷۵ مخ.

[2] -دوحه الانوار ۱۵۰ مخ، الشیعه والرجعه ۱ ټوک ۱۵۱ مخ، کنزالعمال ۱۴ ټوک، ۲۴۱ مخ.

مېوې به له منځه يوسي او کجوري به په اونو کښې سخا شي نو بس په هغه وخت کښې له څه شک او شبې سره مخامخ نۀ شئ.)) [١]

امام علي عليه السلام فرمائي: ((بارانونه به دومره کم کيږي چې زمکه به تخم نۀ زرغونوي او له اسمانه به باران نۀ نازليږي، دغه وخت به مهدي (عليه السلام) ظهور کوي.)) [٢]

عطاء بن يسار وائي: ((د قيامت له نښو نښانو څخه يوه دا ده چې باران به وريږي خو فصلونه به نۀ زرغونيږي.)) [٣]

امام جعفر صادق عليه السلام فرمائي: ((....په کومه زمانه کښې چې حضرت قائم (عليه السلام) او اصحاب يې قيام وکړي د زمکې په سر به اوبۀ نۀ وي او مومنان به فرياد او زاري کوي او د خداى پاک له درگاه نه به اوبۀ غواړي ان تر دې چې خداى پاک به پرې اوبۀ نازلې کړي او هغوي به يې وڅښي.)) [۴]

ب) د سيندونو او نهرونو وچېدل

د خداى گران رسول صلى الله عليه و آله وسلم فرمائي: ((د مصر ښارونه به د نيل د درياب د اوچېدو له کبله وران ويجاړ شي.)) [۵]

ارطات وائي: ((په هغه وخت کښې به د فرات سيند او نور سيندونه او نهرونه اوچ شي.)) [۶]

همدارنگ راغلي دي: ((د طبرستان د سمندرگي اوبۀ به اوچې شي او د کجورو بوټي به ميوه نۀ ورکوي او د ((زعر)) چينه به چې په شام کښې ده په زمکه کښې ډوبه شي.)) [٧]

همدا رنگ راغلي دي: ((.... سيندونه به وچ شي او گراني او قحطي به تر دريو کلونو پورې دوام ومومي.)) [٨]

---

١ - ارشاد مفيد، ٣٢١ مخ، غيبت طوسي، ٢٧٢ مخ، اعلام الورى ۴٢٨ مخ، خرائج ٣ ټوک، ١٢۴ مخ، ملاحم ابن طاؤس ١٢۵ مخ، بحارالانوار ۵٢ ټوک ٢١۴ مخ.

٢ - ملاحم ابن طاؤس ١٣۴ مخ.

٣ - مصنف عبدالرزاق ٣ ټوک، ١۵۵ مخ.

۴ - دلائل الامامه ٢۴۵ مخ.

۵ - بشاره الاسلام ٢٨ مخ.

۶ - فتن ابن حماد ١۴٨ مخ.

٧ - بشاره الاسلام ١٩٢ مخ، الزام الناصب ١٢١ مخ.

٨ - بشاره الاسلام ٩٨ مخ.

ج) د ګرانۍ، لوږې او غريبۍ خوربدل او د تجارت بې رونقي

يو سړي له پېغمبر اكرم صلى الله عليه و آله وسلم څخه پوښتنه وکړه: ای د خدای ګران رسوله! (صلى الله عليه و آله وسلم) قيامت به کله راځي؟ وي فرمايل: ((له چا نه چې پوښتنه شوې ده (يعني خپله پېغمبر) له پوښتنه کوونکي (يعني هغه سړی) نه په دې حقله زيات آګاه نه دی خو قيامت يو لړ نښې نښانې لري چې يوه پکښې د بازارونو تقارب دی.)) پوښتنه وشوه چې د بازارونو تقارب څه ته وائي؟ وي فرمايل: ((د بازارونو او تجارت بې رونقي، او د ونو بوټو او ګياهانو له زرغونېدو نه بغېر د بارانونو ورېدل.))[۱]

امام علي عليه السلام ابن عباس ته وفرمايل: ((تجارت او معاملې به زياتې شي خو ډېره کمه ګټه به د خلقو په برخه کيږي او له دې نه پس به سخته قحطي راځي.))[۲]

محمد بن مسلم وائي: له امام جعفر صادق عليه السلام نه مې واورېدل چې وې فرمايل: ((د حضرت قائم عليه السلام له ظهور نه مخکښې د خدای پاک لخوا د مومنانو لپاره يو لړ نښې نښانې دي.)) ومې ويل: خدای مې له تا نه قربان کړه، هغه نښې نښانې څه دي؟ وي فرمايل: ((هغه هم هغه د خدای پاک وينا ده چې فرمائي: ((وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ بِشَيْءٍ مِّنَ الْخَوفِ وَالْجُوعِ وَنَقْصٍ مِّنَ الأَمَوَالِ وَالأنفُسِ وَالثَّمَرَاتِ وَبَشِّرِ الصَّابِرِينَ))[۳] (او تاسو (مومنان) به (د امام له ظهور نه مخکښې) له ويرې، لوږې، د مال دولت له کمي، له ځانونو او ميوو څخه په يو څيز سره وزمايم،نوبس صبر کوونکي ته زيری ورکړه.)) بيا يې وفرمايل: ((خدای پاک به مومنان له بني فلاني باچايانو څخه د ويرې په وجه د هغوي د حکومت په اخر کښې ازمائي او له لوږې نه مراد د بيو ګراني ده او د مال دولت له کمي نه مطلب د تجارت بې رونقي او د ګټو وټو کمښت دی او د ځانونو له نقصان نه مراد زيات، زر زر او پرله پسې مرګونه دي او د ميوو له کمښت نه مراد د کر کيلې د فصلونو او پېداوار کمښت دی نو بس صبر کوونکو ته هغه وخت د قائم عليه السلام د زر ظهور زيری ورکړه.))[۴]

---

۱ - الترغيب والترهيب ۳ ټوک، ۴۴۲ مخ.

۲ - ملاحم ابن طاؤس ۱۲۵ مخ.

۳ -سورۀ بقره (۲) ۱۵۵ ايت.

۴ -کمال الدين ۲ ټوک ۲۵۰ مخ، غيبت نعماني، ۲۵۰ مخ، ارشاد مفيد ۳۲۱ مخ، اعلام الورى ۴۵۲ مخ، تفسير عياشي ۱ ټوک، ۲۸ مخ.

او د اعلام الوری په نقل سره قله المعاملات د بازار د بې رونقۍ او د راکړې ورکړې د کمښت په معنا دي.[۱]

امام جعفر صادق علیه السلام فرمائي: ((...په هغه زمانه کښې چې سفیاني خروج وکړي نو خوراکي توکي به کم شي،په خلقو به قحطي راشي او بارانونه به کم وریږي.))[۲]

ابن مسعود وائي: ((کله چې تجارتونه له منځه لاړ شي او لارې ورانې ویجاړې شي نو امام مهدي علیه السلام به ظهور کوي.))[۳]

کېدې شي په هغه زمانه کښې د بازار بد حالت د پېداوار د مرکزونو او صنعتونو د ورانېدلو، د افرادي قوت د کمېدلو، د اخېستنې د قوت د کمېدلو، د قحطۍ د راتللو او د لارو د ناامنه کېدولو وغېره په وجه وي.

په مسند احمدبن حنبل کښې راغلي دي: ((د امام مهدي علیه السلام له ظهور نه مخکښې به خلق درې کاله له سختې لوږې سره مخامخ کیږي.))[۴]

ابوهرېره وائي: ((په عربو باندې دې افسوس وي له هغه شر څخه چې هغوي ته نزدې کیږي، سخته لوږه به رامنځته کیږي او میاندې به د خپلو بچو د لوږې په وجه په ژړا سر کیږي.))[۵]

د) د خوراک په بدله کښې د ښځو ورکول

د امام له ظهور نه مخکښې به د قحطۍ او لوږې مصیبت په دومره زیاتې اندازې وي چې ځینې خلق به دې ته مجبوریږي چې د یو لږ خوراک په بدله کښې به د خپلو لوڼو معامله کوي. ابو محمد د اهل مغرب له یو کس نه روایت کوي : ((مهدي علیه السلام به ظهور ونکړي ان تردې چې سړی به د ډېرې زیاتې غریبۍ او تنګ لاسۍ په وجه خپله ښکلې لور یا وینځه بازار ته راوړي او وائي به چې څوک شته چې دا لور له ما نه واخلي او د دې په بدله کښې راته څه خوراک راکړي؟ په دغو حالاتو کښې به حضرت مهدي علیه السلام ظهور کوي.))[٦]

---

۱ -اعلام الوری ۴۵۲ مخ.
۲ - ملاحم ابن طاؤس ۱۳۳ مخ.
۳ -الفتاوی الحدیثیه ۳۰ مخ، برهان متقي هندي ۱۴۲ مخ، عقدالدرر ۱۳۲ مخ.
۴ - سنن ابن ماجه ۲ ټوک ۱۳۴۳ مخ.
۵ -کنزالعمال ۱۱ ټوک، ۲۴۹ مخ.
٦ - ملاحم ابن طاؤس ۵۹ مخ.

شپږم باب
د هيلې ځرک

په تېرو بحثونو کښې د زمانې د امام عليه السلام له ظهور نه مخکښې د دنيا د حالت په باره کښې له يو شمېر روايتونو سره اشنا شو. که څه هم په دغو روايتونو کښې د ګډوډيو او مشکلاتو خبره شوې ده تر دې حده چې کېدې شي انسانان د مايوسۍ او نااميدۍ په لور راکاږي، خو يو شمېر داسې روايتونه هم شته چې د پاکو اهلبېتو عليه السلام پېروکارو او مومنانو او ژمنه لرونکو انسانانو لپاره د اميد کړکيو او روښانه ټکيو ته اشاره کوي.

په دغو کښې ځينې روايتونه د هغو مومنانو په باره کښې دي چې هيڅ کله زمکه له هغوي نه نۀ خالي کيږي او هغوي له ظهور نه مخکښې په سختو حالاتو کښې هم په ټوله نړۍ کښې موجود دي.

يو شمېر روايتونه د امام د غيبت په زمانه کښې د اسلامي عالمانو اوپوهانو رول ته اشاره کوي چې کله کله په معاشره کښې د بدلون سبب کيږي او هغوي د دين د محافظانو په توګه معرفي کوي. د معصومينو په ځينو وېناؤ کښې د زمانې د امام عليه السلام له ظهور نه مخکښې د قم د مقدس ښار خصوصي رول ياد شوی دی. او يو شمېر نور روايتونه هم د امام له ظهور نه مخکښې او وروسته د ايرانيانود فعال رول په حقله خبره کوي.

الف) حقيقي مومنان

کله کله له داسې روايتونو سره مخامخ کيږو چې د هغو کسانو په ځواب کښې راغلي دي چې ګمان به يې کوۀ داسې زمانه به راځي چې معاشره به له مومنو انسانانو څخه خالي کيږي. امام عليه السلام د دې ګمان نفي کړې ده او په هره زمانه کښې يې د مومنانو د موجودګۍ خبره کړې ده.

زېد زراء وائي: امام جعفر صادق عليه السلام ته مې عرض وکړ: ويرېږم چې مونږ له مومنانو څخه نۀ يو. امام وفرمايل: ((ولې داسې فکر کوئ؟)) ومې ويل: ځکه چې وينو

زمونږ ترمنځ داسې کس نشته چې خپل ورور له درهمو دینارونو نه غوره وګڼي، خو دا چاره وینو چې درهمو دینارونو ته په هغه دیني ورور باندې چې د امیرالمومنین علي علیه السلام ولایت مونږ له یو بل ترڅنګه راغونډ کړي یو ترجیح ورکوو. امام جعفر صادق علیه السلام وفرمایل: ((خبره داسې نۀ ده چې تۀ یې کوې، تاسو د ایمان خاوندان یئ، مګر ستاسو ایمان تر هغه نۀ کاملیږي چې تر څو قائم آل محمد علیه السلام ظهور ونکړي. ، په هغه وخت کښې به خدای پاک ستاسو عقل کامل کړي او تاسو به کامل مومنان شئ. په هغه خدای مې دې قسم وي چې زما ځان یې د قدرت په لاس کښې دی په ټوله دنیا کښې داسې انسانان شته چې د هغوي په نظر کښې ټوله دنیا د ماشي د وزر برابره نۀ ده.))[1]

ب) د اهلبېتو علیه السلام د مکتب د پېروکارو عالمانو او دانشورانو رول

په هره هغه زمانه کښې چې د جهالت تورو پردو په انساني معاشرو باندې خپل سیوری خور کړی دی نو دغه دیني پوهان او عالمان وو چې یې د خلقو له لمنو څخه د فساد او تباهۍ او د هغوي له فکرونو څخه د جهالت او ناپوهۍ د وینځلو لپاره په ښه توګه خپله ذمه واري ترسره کوله ، او له روایتونو څخه په دې پوهېږو چې دیني عالمان په اخره زمانه کښې هم دغه کردار په ښۀ توګه ادا کوي.

امام علي نقي علیه السلام فرمائي: ((که د قائم آل محمد صلی الله علیه و آله وسلم د غیبت په دوران کښې داسې عالمان او دانشوران نۀ وې چې خلق د هغه حضرت لور ته هدایت او لارښوونه کړي او په الهي حجتونو سره له دین څخه دفاع وکړي او کمزوري شیعه (یعني د اهلبېتو علیه السلام د مکتب پېروکار) د شېطان او د هغۀ د پېروکارو له دامونو او د ناصبیانو (یعني د اهلبېتو د دښمنانو) له شر نه نجات ورکړي نو د خدای په دین کښې به څوک باقي نۀ وو پاتې شوي او ټول به مرتد شوي وو ، خو هغوي د کمزورو شیعۀ ؤ (د اهلبېتو د پېروکارو) رهبري په خپلو لاسوکښې کلکه نیسي او حفاظت یې کوي. لکه چې د کشتۍ چلوونکےد کشتۍ چپو او هېنډل په اختیار کښې لري، په دې بنیاد هغوي د خدای پاک په نزد تر ټولو لوړ انسانان دي.))[2]

[1] - بحارالانوار ۲۷ ټوک، ۳۵۱ مخ.

[2] -تفسیر امام حسن عسکري علیه السلام ۳۴۴ مخ، احتجاج ۲ ټوک، ۲۲۰ مخ، منیه المرید ۳۵ مخ، محجه البیضاء ۱ ټوک، ۳۲ مخ، حلیه الابرار ۲ ټوک، ۴۵۵ مخ، بحارالانوار ۲ ټوک، ۲ مخ، العوالم ۳ ټوک ۲۹۵ مخ.

د خدای ګران رسول صلی الله علیه و آله وسلم په هره پېړۍ کښې د دين د ژوندي کوونکو په حقله فرمائي: ((لوی خدای د مسلمان امت لپاره د هرې پېړۍ په شروع کښې يو سړی (مجدد) راپاڅوي چې دين ژوندی کړي.))[1]

دغه دواړه روايتونه او داسې نور روايتونه په وضاحت سره د امام د غيبت په زمانه کښې د ديني عالمانو کردار ته اشاره کوي، او د شېطانانو د سازشونو شنډيدل او د دين بيا ژوندي کېدل د عالمانو او دانشورانو په لاسو ګڼي.

البته زمونږ په زمانه کښې د دې مطلب ثابتېدل څه دليل او برهان ته ضرورت نۀ لري ځکه چې د دښمنانو د سپېرو نقشو او منصوبو د ختمولو لپاره چې په معاصره نړۍ کښې يې د دين بنياد له خطر سره مخامخ کړی ؤ د امام خمېني (رح) کردار له چا نه پټ نۀ دی.

بې له شکه هغه عزت چې اسلام په دې زمانه کښې موندلی دی د ايران د اسلامي انقلاب او د هغۀ د باني حضرت امام خمېني (رح) په برکت سره دی.

ج) په اخره زمانه کښې د قم د مقدس ښار کردار

هغه وخت چې انساني معاشره د زوال او تباهۍ په لور روانه وي د اميد کړکۍ راڅرګنديږي او يو شمېر کسان د تورو تيرو په زړۀ کښې د رڼا بېرغچيان ګرځي. د قم مقدس ښار هم په اخره زمانه کښې دا کردار په غاړه لري.

زياتره داسې مبارک روايتونه شته چې دا مقدس ښار او د دې ښار تقوا دار او پارسا انسانان چې خپل وجودونه يې د پاکو اهلبېتو عليهم السلام له رڼې چينې څخه خړوب کړي او د پېغام د رسولو دنده يې په غاړه اخېستې ده ستائينه کوي.

د خدای د ګران رسول صلی الله علیه و آله وسلم له پاکو اهلبېتو څخه معصوم امامان عليهم السلام د زمانې د امام عليه السلام د غېبت د زمانې په ادبي او ثقافتي غورځنګ کښې د قم د مقدس ښار او د هغۀ د کردار په باره کښې مختلفې وېناوې موجودې دي چې ځينو ته پکښې اشاره کوو.

الف) قم د اهلبېتو عليهم السلام حرم

---

[1] - عن النبي صلي الله عليه و آله وسلم ان الله تعالى يبعث لهده الامه علي راس كل مائه سنه من يجدد لها دينها» سنن ابي داؤد ۴ ټوک، ۱۰۹ مخ، مستدرک حاکم ۴ ټوک، ۵۲۲ مخ، تاريخ بغداد ۲ ټوک، ۲۱ مخ، جامع الاصول ۱۲ ټوک، ۲۳ مخ، کنزالعمال ۱۲ ټوک ۱۹۳ مخ، تر هغه ځايه چې ما کوشش وکړ له شيعه کتابونو څخه مې د دې روايت په حقله څه ثبوت او پېدا نکړ.

په ځينو روايتونو کښې راغلي دي چې قم او د هغهٔ اوسېدونکي به د تشيع او ولايت نمونه وي. نو له دې امله به چې هر کس غوښتل د اهلبېتو عليهم السلام مينه وال او له هغوي سره دلچسپي لرونکی‌معرفي کړي نو ورته به يې قمي خطاب کوهٔ.
يو شمېر کسان د امام جعفر صادق عليه السلام په خدمت کښې حاضر شول او ورته يې عرض وکړ: مونږ د رې ښار اوسېدونکي يو، هغه حضرت ورته وفرمايل: «آفرين دې وي په تاسو باندې ای د قم اوسېدونکو.» هغوي څو ځل بيا بيا وويل چې مونږ له رې ښار څخه ستاسو په خدمت کښې حاضر شوي يو او هغه حضرت به هم هغه خپله وړومبۍ خبره تکراروله. بيا يې وفرمايل: «خدای پاک يو حرم لري چې په مکه کښې دی او د خدای د ګران رسول صلی الله عليه و آله وسلم لپاره هم يو حرم دی چې هغه په مدينه کښې دی، کوفه د اميرالمومنين حضرت علي عليه السلام حرم دی او زمونږ اهلبېتو عليهم السلام حرم قم دی او ډېر زر به زما له اولاد څخه فاطمه نومې يوه بي بي دغلته دفن کيږي، هر چا چې په معرفت سره د هغې زيارت وکړ نو جنت ورباندې واجبيږي.»
راوي وائي چې امام جعفر صادق عليه السلام دا خبره هغه وخت وکړه چې لا امام موسی کاظم عليه السلام هم نهٔ وٚ زيږېدلی.[1]
صفوان وائي: يوه ورځ د امام موسی کاظم عليه السلام په خدمت کښې حاضر وم چې په خبرو خبرو کښې د قم د خلقو او له امام مهدي عليه السلام سره د هغوي د مينې خبره وشوه، اوم امام وفرمايل: «خدای پاک دې په هغوي باندې رحمتونه ووروي او له هغوي نه دې راضې وي» بيا يې خبرې ته دوام ورکړ: « جنت اتهٔ دروازې لري چې يوه پکښې د قم د خلقو لپاره ده، د ښارونو او هېوادونو ترمېنځ هغوي زمونږ هوښيار او نيکان شيعه (پېروکار) دي. خدای پاک زمونږ ولايت او مينه د هغوي په خټه اوفطرت کښې اخښلې ده.»[2]
له دې روايت څخه معلوميږي چې اهلبېتو امامانو عليهم السلام د قم مقدس ښار د پاکو اهلبېتو او امام مهدي عليهم السلام د عاشقانو مرکز او اډه ګڼلې ده او د جنت يو ور چې د قم له ښار سره اختصاص لري کېدې شي باب المجاهدين يا باب الاخيار (د نېکانو ور) وي ځکه چې په روايتونو کښې هم د قم خلقو ته نېکان شيعه ويل شوي دي.

---

١ - بحارالانوار ٢٠ ټوک، ٢١٧ مخ.
٢ - بحارالانوار ٢٠ ټوک، ٢١٢ مخ.

ب) د قم ښار په نورو باندې حجت
خدای پاک په هره زمانه کښې داسې انسانان لري چې په نورو باندې حجت وي او له دې امله چې هغوي د خدایپاک په لاره کښې قدم اخلي، د کلمه الله د اوچتولو لپاره مبارزه کوي، نو خدای پاک به د هغوي مرستندويه وي او د دښمنانو شر به له هغوي څخه لرې کوي.د امام مهدي عليه السلام د غيبت په زمانه کښې قم او د دغه ښار خلق په نورو انسانانو باندې حجت دي.
امام جعفر صادق عليه السلام فرمائي: ((مصيبتونه او مشکلات له قم او د هغۀ له اوسېدونکو څخه لرې دي او يوه داسې زمانه به راشي چې قم او د هغۀ خلق به په ټولو خلقو باندې حجت وي او دغه زمانه به زمونږ د قائم عليه السلام د غيبت له وخت نه د هغه حضرت تر ظهوره پورې وخت وي او که داسې نۀ وې نو زمکې به خلق ځانته راکښلي وو. په يقين سره فرښتې مصيبتونه له قم او د هغۀ له اوسېدونکو څخه لرې کوي او هيڅ يو ظالم په قم باندې حمله نۀ شي کولې مګر دا چې خدای پاک يې ملا ماته کړي او هغه به په درد او مصيبت اخته کوي او يا به يې له دښمن سره مخامخ کوي، خدای پاک د قم او د هغۀ د اوسېدونکو نوم د ظالمانو له ياد څخه وباسي، څنګه چې دغو ظالمانو خدای هېر کړی وي.))[1]

ج) د اسلامي علومو او کلتور د خپرولو مرکز
په روايتونو کښې يو بل د پام وړ موضوع دا ده چې د قم ښار به د امام د غيبت په زمانه کښې د دنيا د مستضعفانو غوږو ته د اسلام د پېغام د رسولو لپاره د يو مرکز په توګه راڅرګنديږي او د دغه ښار ديني عالمان او دانشوران به د دنيا په خلقو باندې حجت وي.
امام جعفر صادق عليه السلام په دې حقله فرمائي: ((ډېر زر به د کوفې ښار له مومنانو څخه خالي شي او علم او پوهه به له هغه ځای څخه کډه يوسي او د هغه مار په شان به شي چې په يو ګوټ کښې منجيله شوی او محدود شوی وي او له هغه ښار څخه به چې قم نوميږي راڅرګنديږي. او هغه ځای به د علم او فضيلت مرکز او د پوهې او کمال سرچينه ګرځي، په دا ډول چې د زمکې په سر به هيڅ يو مستضعف او مظلوم (فکر) به

---
[1] - بحارالانوار ۲۰ ټوک، ۲۱۳ مخ.

نهٔ پاتې کيږي حتی سترناکې ښځې چې له دين څخه آگاهي و نهٔ لري، او دغه زمانه به زمونږ د قائم (عليه السلام) له ظهور سره نزدې زمانه وي.خدای پاک به قم او د هغهٔ اوسېدونکي د حضرت مهدي (عليه السلام) جانشينان گرځوي او که داسې نهٔ وې نو زمکې به خپل اوسېدنکي ځانته راکښلي وې او څه حجت به په زمکه نهٔ ؤ پاتی، نو په دې بنياد علم او پوهه به د قم له ښار څخه د نړۍ شرق او غرب ته جاري کيږي او د نړۍ په خلقو باندې به حجت تماميږي، په دا ډول چې هيڅ څوک به داسې نهٔ پاتې کيږي چې دين او علم ورته نهٔ وي رسېدلی، او هغه وخت به حضرت قائم (عليه السلام) ظهور کوي او په کافرانو باندې به د هغهٔ په لاس باندې الهي عذاب نازليږي، ځکه چې خدای پاک له بندگانو نه انتقام نهٔ اخلي مگر هغه وخت چې حجت ورباندې تمام شوی وي.))[1]

په يو بل روايت کښې راغلي دي: ((که د قم خلق نهٔ وای نو دين به ختم شوی ؤ.))[2]

د) قم د فکري لارې تائيد

له ځينو روايتونو څخه معلوميږي چې معصومو امامانو عليهم السلام د قم د عالمانو طريقه د تائيد وړ گرځولې ده.

امام جعفر صادق عليه السلام په دې حقله فرمائي: ((د قم د پاسه يوه فرښته مقرره ده چې خپلې دوه وزرې ورباندې خوزوي او هيڅ يو ظالم ورباندې د حملې جرات نهٔ کوي مگر دا چې خدای پاک يې د مالگې په شان په اوبو کښې ويلي کوي.)) امام دغه وخت عيسی بن عبدالله قمي ته اشاره وکړه او وې فرمايل: ((د خدای پاک درود دې وي په قم باندې، د جهان پروردگار به يې زمکه له باران څخه خړوبه کړي او خپل برکتونه به ورباندې نازل کړي او گناهونه به يې په نېکيو بدل کړي، هغوي د رکوع، قيام، سجود او قعود خاوندان دي، ځکه چې هغوي فقيهان، عالمان او د پوهې او فهم خاوندان دي ، هغوي د درايت، فکرخاوندان او نېک عبادت کوونکي دي.))[3]

دغه امام همدارنگ د هغه يو سړي په ځواب کښې چې يې وويل: غواړم له تاسو نه د يو داسې څيز په حقله پوښتنه وکړم چې له ما نه مخکښې درنه چا نهٔ وي کړې او له ما

---

۱ - بحارالانوار ۲۰ ټوک، ۲۱۳ مخ، سفينه البحار ۲ ټوک ۴۴۵ مخ.

۲ - بحارالانوار ۲۰ ټوک، ۲۱۷ مخ..

۳ - بحارالانوار ۲۰ ټوک، ۲۱۷ مخ.

نه پس به هم و نهٔ کړي. ورته يې وفرمايل: ((شايدغواړې د حشر نشر په حقله پوښتنه وکړې؟))

وې ويل: هو. په هغه ذات مې دې قسم وي چې حضرت محمد صلی الله عليه و آله وسلم يې زېرى ورکوونکى او خبرداروونکى مبعوث کړ. حضرت ورته وفرمايل: ((د ټولو خلقو حشر د بيت المقدس په لور دى،مرګ د جبل په سيمه کښې يو زيارت چې قم ورته وائي او د خداى پاک بخشش يې په برخه ګرځي.))

هغه سړى په داسې حال کښې چې نيم نيم له خپله ځايه پاڅېد وې ويل: اى د خداى د ګران رسول صلی الله عليه و آله وسلم بچيه! ايا دا ځانګړتيا د قم خلق لري؟ امام ورته ځواب ورکړ: ((هو، هغوي او هر هغه کس چې له هغوي سره په عقيده کښې يو شان وي او د هغوي خبره کوي.))[1]

ه) د امام مهدي عليه السلام مرسته کوونکي

د پام او غور ټکى دا دى چې په روايتونو کښې د قم خلق د امام مهدي عليه السلام د مرسته کوونکو او د هغو کسانو په توګه ياد شوي دي چې د اهلبيتو عليهم السلام د حق د اخيستو لپاره به پاڅون کوي.

عفان بصري وائي: امام جعفر صادق عليه السلام راته وفرمايل: ((ايا درته معلومه ده چې قم ته قم ولې ويل شوي دي؟ ومې ويل: خداى، د خداى رسول صلی الله عليه و آله وسلم او تاسو ته ښه معلومه ده. وې فرمايل: ((د قم نوم په دې وجه قم اېښودل شوى دى چې د دغه ځاى خلق به د حضرت امام مهدي عليه السلام چاپېره راغونډيږي او له هغه حضرت سره به قيام کوي او په دې لار کښې به د ټينګ اودرېدو ښودنه کوي او د هغه حضرت مرسته به کوي.))[2]

امام جعفر صادق عليه السلام په يو بل روايت کښې په دې حقله داسې فرمائي: ((د قم خاوره مقدسه ده او د قم خلق له مونږ او مونږ له هغوي څخه يو، څوک ستمګر به پرې حمله نهٔ کوي مګر دا چې د هغهٔ په سزا کښې بيړه وشي. البته دا به تر هغه وخته وي چې له خپلو ورونو سره خيانت ونکړي او کهٔ داسې يې وکړل نو خداى پاک به بدکرداره ظالمان په هغوي باندې مسلط کړي، البته د قم خلق زمونږ د قائم (عليه السلام) ملګري او زمونږ حق ته د خلقو رابلونکي دي.)) دغه وخت امام خپل سر

---

[1] - بحارالانوار ٢٠ ټوک، ٢١٨ مخ.

[2] - بحارالانوار ٢٠ ټوک، ٢١٢ مخ.

مبارک اسمان ته اوچت کړ او داسې دعا یې وکړه: «خدایه پاکه! هغوي له هرې فتنې څخه وساتې او له هر هلاکت نه ورته نجات ورکړې.»[۱]

ایران د امام مهدي علیه السلام هیواد

هغه روایتونه چې د قم ښار په حقله ویل شوي دي تر یوې اندازې پورې د امام مهدي علیه السلام له ظهور نه مخکښې او د ظهور په وخت د ایرانیانو کردار څرګندوي خو د معصومینو په وېناؤ کښې په لږ غور سره دې نتیجې ته رسېږو چې هغوي ایران او د ایران خلقو ته یوه خاصه پام لرنه کړې ده او په مختلفو موقعو کښې یې له دین سره په مرسته کولو او د امام مهدي علیه السلام د ظهور لپاره په مېدان برابرولو کښې د هغوي د کردار په حقله خبره کړې ده. دلته د ایرانیانو د ستائېنې او د امام مهدي علیه السلام د ظهور لپاره په مېدان برابرولوکښې د هغوي د رول په حقله د څو روایتونو په وړندې کولو بسنه کوو:

د ایرن ستائېنه

ابن عباس وائي: د پېغمبراکرم صلی الله علیه و آله وسلم په خدمت کښې په خبرو کښې د فارس (ایران) د خلقو خبره راغله نو هغه حضرت صلی الله علیه و آله وسلم وفرمایل: «د فارس خلق (یعنې ایرانیان) له مونږ اهلبېتو (علیهم السلام) څخه دي.»[۲]

کله چې د خدای د ګران رسول صلی الله علیه و آله وسلم په مخکښې د موالیانو یا عجمیانو[۳] یادونه وشو نو هغه حضرت صلی الله علیه و آله وسلم وفرمایل: «په خدای مې دې قسم وي چې زۀ له تاسو نه زیات په هغوي باندې اطمینان لرم.»[۴]

ابن عباس وائي: «هغه وخت چې کله توري جنډې ستاسو لوري ته راوړي نو د فارس د خلقو عزت او قدرونه وکړئ ځکه چې ستاسو حکومت له هغوي سره دی.»[۱]

---

۱ - بحارالانوار ۲۰ ټوک، ۲۱۸ مخ.

۲ - ذکر اصبهان ۱۱ مخ.

۳ - موالي ، مولی په لغت پېژندنه کښې مختلف اصطلاحات لري، علامه امیني دالغدیر کتاب په وړومبي ټوک کښې دویشت اصطلاح ګانې او معنې نقل کړي دي په مبارکو ایتونو او حدیثونو کښې په اصطلاح کښې پنځه معنې لري،ولا، عشق، مینه، د اسلام ولا، د تېرو مشرانو ولا، د قبیلې ولا، د عربو په مقابله کښې ولا چې مراد ترې غېر عرب دي او همدا معنا د رجالو د عالمانو مراد ده. التقریب و التیسیر ۲ ټوک، ۳۳۳ مخ، د دې خبرې راز چې دا کلمه په ایرانیانو باندې تطبیق کوي کېدې شي د وجودي یا استعمالي غلبې په حکم سره وي ځکه ځینې د دې معنې مدعي شوي دي. له دې نه علاوه د پخوانیو او معاصرو عالمانو په لیکنو کښې همداسې تفسیر شوی دی او مونږ هم د هغوي په پېروۍ کښې داسې تفسیر کړی دی، البته اصرار وربانديې نۀ کوو.
«فارس» به یې هغو سیمو ته ویل چې د روم هېواد په مقابل کښې وې چې ننی ایران او هغه سیمې چې په هغه زمانه کښې د ایران په قلمرو کښې وې پکښې شاملېږي.

۴ - ذکر اصبهان ۱۲ مخ، الجامع الصحیح ۵ ټوک، ۳۸۲ مخ.

يوه ورځ اشعث امام علي عليه السلام ته د اعتراض په توګه وويل: ((اى اميرالمومنين! ولې دا عجميان له تا نه چاپېره راغونډ شوي دي او له مونږ نه وړاندې شوي دي؟ هغه حضرت قهرجن شو او ورته يې وفرمايل: ((څوک د دغو ستره جثه لرونکو ناخبرو کسانو په مقابل کښې چې د خرونو په شان په بسترو کښې رغړېږي او د مشهورتيا او غرور په خاطر له يو قوم نه مخ ګرځوونکي کيږي ما معذور ګڼي. ايا ما ته حکم راکوې چې دوي له ځانه لرې کړم؟ هيڅکه به دوي له ځانه اخوا نۀ کړم [2] چې له جاهلانو څخه وګرځم، په هغه خداى مې دې قسم وي چې دانه يې چاودلې ده او پېداوښت يې پېدا کړى دى دوي به د اسلام مبين دين د بيا راستنولو لپاره له تاسو سره جنګ ته راپاڅيږي، لکه چې تاسو د اسلام راوړلو لپاره د دوي ترمېنځ توري راوويستلې.)) [3]

د ظهور زمينه برابروونکي

د روايتونو يوه مهمه برخه چې د امام مهدي عليه السلام له ظهور نه مخکښې د رامنځته شويو پېښو او د هغه حضرت د ملګرو په باره کښې راغلي ده د ايران او ايرانيانو په باره کښې ده چې دغه روايتونه د د فارس د خلقو، عجميانو، د خراسان د خلقو، د قم د خلقو، د طالقان د خلقو او د رې د خلقو وغېره په شان مختلفو تعبيراتو سره بيان شوي دي.

د دغو ټولو روايتونو په څېړلو سره دې نتيجې ته رسيږو چې د زمانې د امام عليه السلام له ظهور نه مخکښې به په ايران کښې الهي او د معصومو امامانو يو مدافع نظام جوړيږي چې د زمانې د امام د نظر وړ دى او همدارنګ د ايران خلق د هغه حضرت په قيام کښې يو مهم کردار لري چې د قيام او پاڅون په برخه کښې به يې بيان کړو. دلته د څو روايتونو په بيانولو باندې بسنه کوو:

---

١ - راموزالاحاديث ٣٣ مخ.

٢ - دې خبرې ته په پام سره د چې د کوفې د بازار اکثر خلق فارس او ايرانيان وو او په فارسي ژبه به يې خبرې کولې. (لکه چې د مستدرک الوسائل کتاب د ١٣ ټوک، ٢٥٠ مخ له ۴ حديث څخه معلوميږي. نو ځکه دا خبره څرګنديږي چې هغه مواليان چې اشعث ورباندې اعتراض وکړ او امام علي (يې) يې دفاع وکړه هم هغه ايرانيان وو.

٣ -الغارات ٢۴ ټوک، ۴٩٨ مخ، سفينه البحار ٢ ټوک، ٢٩٣ مخ، شرح نهج البلاغه ابن ابي الحديد ٢٠ ټوک ٢٨۴ مخ.

د خدای ګران رسول صلی الله علیه و آله وسلم فرمائي: ((يو شمېر خلق به د ختيځ له خوا قيام کوي او د حضرت مهدي (عليه السلام) د قيام او پاڅون لپاره به زمينه برابروي.))[۱]

همدارنګ فرمائي: ((د ختيځ له لوري به تور بېرغونه راوچتيږي چې د هغو کسانو زړونه به د اوسپنې د ټوټو په شان وي، نو بس هر څوک چې د هغوي له حرکت نه خبر شو پکار دي د هغوي لوري ته لاړ شي او له هغوي سره دې بيعت وکړي که څه هم په واورو باندې په تلو مجبور شي.))[۲]

امام محمد باقر عليه السلام فرمائي: ((ته وا يو قوم وينم چې په ختيځ کښې يې قيام او پاڅون کړی دی او د حق غوښتنه کوي خو حق به هغوي ته نۀ ورکړل کيږي، بيا به يې غوښتنه کوي خو بيا به هم ورته ورنکړې شي، نو په داسې حال کښې به تورې (وسله) له تيکي نه راوباسي په اوږو به يې کيږدي چې دغه وخت به دښمن د دوي غوښتنې منلو ته تيار شي خو هغوي به دا چاره قبوله نۀ کړي او قيام به وکړي او بيا به هغوي حق چا ته و نۀ سپاري مګر د امر څښتن ته. د هغوي وژل شوي کسان شهيدان دي او که ما هغوي مونللې وای نو خپله به مې ځان د دغه امر د صاحب لپاره تيار کړی ؤ.))[۳]

امام محمد باقر عليه السلام همدارنګ فرمائي: ((د حضرت قائم (عليه السلام) اصحاب به ۳۱۳ کسان او د عجميانو اولاد به وي.))[۴]

که څه هم عجم غېر عرب ته ويل کيږي خو په حتمي توګه د ايرانيانو لپاره استعماليږي او نورو روايتونو ته په پام سره د امام مهدي عليه السلام په خاصو فوځيانو کښې به ايرانيان په زيات شمېر کښې شتون لري.

د خدای ګران رسول صلی الله علیه و آله وسلم فرمائي: ((ډېر زر به له تاسو (عربو) نه پس داسې قامونه راځي چې زمکه به يې تر پښو لاندې راغونډيږي، طی الارض به کوي او د دنيا ورونه به يې مخې ته خلاصيږي او خدمت به يې د فارس ښځې او سړي کوي، زمکه به د هغوي تر قدمونو لاندې راټوليږي، په دا ډول چې له هغوي څخه هر

---

[۱] - سنن ابن ماجه، ۲ټوک، ۱۳۲۸ مخ، المعجم الاوسط ۱ ټوک، ۲۰۰ مخ، مجمع الزوائد، ۷ توک، ۳۱۸ مخ، کشف الغمه ۳ ټوک، ۲۲۸ مخ، اثبات الهداه ۳ ټوک، ۵۹۹ مخ، بحارالانوار ۵۱ ټوک ۸۷ مخ.

[۲] - عقدالدرر ۱۲۹ مخ، بيان شافعي ۴۹۰ مخ، ينابيع الموده ۴۹۱ مخ، کشف الغمه ۳ ټوک، ۲۲۳ مخ، اثبات الهداه ۳ ټوک، ۵۹۲ مخ، بحارالانوار ۵۱ ټوک، ۸۴ مخ.

[۳] -غيبت نعماني ۳۷۳ مخ، بحارالانوار ۵۲ ټوک، ۲۴۳ مخ، سنن ابن ماجه ۲ ټوک، ۱۳۲۲ مخ، مستدرک الحاکم ۴ ټوک، ۴۲۴ مخ.

[۴] - غيبت نعماني ۳۱۵ مخ، اثبات الهداه ۲ ټوک، ۵۴۷ مخ، بحارالانوار ۵۲ ټوک، ۳۴۹ مخ.

يو وغواړي له ختيځ نه تر لويديځ پورې فاصله په يوه ګړېته کښې پلې کړي. نۀ هغوي ځانونه په دنيا باندې خرڅ کړي دي او نۀ دنيادار دي، او نۀ دنيا په هغوي کښې څه برخه او اثر لري.)) [1]

اميرالمومنين امام علي عليه السلام فرمائي: ((خوشبخته دې وي د طالقان خلق، ځکه چې خداى پاک په دغه ځاى کښې يو شمېر داسې خزانې لري چې نۀ د سرو زرو دي او نۀ د سپينو زرو دي، بلکې ايماندار سړي دي چې خداى پاک يې په حق پېژندلى دى او هغوي به په اخره زمانه کښې د مهدي آل محمد صلى الله عليه و آله وسلم ملګري وي.)) [2]

د خداى ګران رسول صلى الله عليه و آله وسلم هم د خراسان د خلقو په حقله فرمائي: ((په خراسان کښې يو شمېر خزانې دي، البته هغه نۀ د سرو زرو دي او نۀ د سپينو زرو دي بلکې هغوي هغه سړي دي چې خداى پاک او د هغۀ رسول له هغوي سره مينه کوي.)) [3]

---

١ -فردوس الاخبار ٣ ټوک ٤۴٩ مخ.

٢ - بيان شافعي، ١٠٢ مخ، برهان متقي هندي ١٥٠ مخ، کنزالعمال ١۴ ټوک ۵٩١ مخ، ينابيع الموده ۴٩١ مخ، کشف الغمه ٣ ټوک ٢٨٢ مخ.

٣ - کنزالعمال ١۴ ټوک ۵٩١ مخ.

دویمه برخه

د امام مهدي علیه السلام نړیوال انقلاب

وړومبی باب
د امام مهدي عليه السلام پاڅون

د حضرت امام مهدي عليه السلام د قيام د ورځې په باره کښې مختلف روايتونه موجود دي. په ځينو کښې نوروز د دغه پاڅون د شروع کېدو ورځ ياده شوې ده. ځينو نورو د عاشورا ورځ د دغه قيام د شروع کېدو ورځ ذکر کړې ده. په يو شمېر روايتونو کښې د خالي ورځ او نورو کې بيا د جُمعې ورځ د دغه قيام ورځ ټاکلې شوې ده. د عاشورا له ورځې سره د نوروز د ورځې په يووخت والي کښې خو څه مشکل نۀ ښکاري. ځکه چې نوروز د هجري لمريز کال مطابق او عاشورا د هجري قمري کال له مخې حسابيږي، او د دغو دواړو ورځو يوځای کېدل امکان لري او د دغو دواړ ورځو د جمعې يا خالي ورځې سره يوځای والی هم ممکنه ده. هغه څه چې مشکل او له يو بل سره متعارض په نظر راځي، د قيام د ورځې په توګه د جمعې او خالی د ورځو ذکر دی. خو البته د دا ډول روايتونه هم توجيه کېدې شي. ځکه چې که د دغو روايتونو سند صحيح وي نو په داسې صورت کښې هغه حديثونه چې جمعه د هغه حضرت د ظهور ورځ ټاکلې ده د قيام او ظهور په ورځې باندې حمل کيږي او هغه روايتونه چې د خالي ورځ د قيام ورځ ګڼي د الهي نظام په قائمېدو او تثبيتېدو او د مخالفانو په نابودۍ باندې تفسيرېدې شي.

بايد پام وکړو هغه روايتونه چې د خالي ورځ د قيام ورځ ګڼي، د سند له نظره د تامل وړ دي، خو هغه روايتونه چې د جمعې ورځ يې ذکر کړې ده له دې نظره څه مشکل نۀ لري.

اوس په دې حقله يو شمېر روايتونو ته پام وکړئ:

امام جعفر صادق عليه السلام فرمائي: ((زمونږ د اهلبېتو قائم (عليه السلام) به د جمعې په ورځ ظهور کوي.))[1]

امام محمد باقر عليه السلام فرمائي: ((ته وا حضرت قائم (عليه السلام) وينم چې د عاشورا په ورځ او دخالي په ورځ د رکن او مقام ترمېنځ ولاړ او جبرائيل (عليه السلام) يې هم مخکې ولاړ دی او خلق له هغه حضرت سره بيعت ته رابولي.))[2]

---

[1] -اثبات الهداه ۴۹۲ مخ، بحارالانوار ۵۲ ټوک، ۲۷۹ مخ.

[2] - غيبت طوسي ۲۷۴ مخ، کشف الغمه ۳ ټوک، ۲۵۲ مخ، بحاراالانوار ۵۲ ټوک ۲۹۰ مخ.

امام محمد باقر علیه السلام فرمائي: ((حضرت قائم (علیه السلام) به د جمعې په ورځ چې د عاشورا ورځ ده قیام او پاڅون کوي. ، په هغه ورځ چې امام حسېن علیه السلام شهید شو.))[۱] هغه حضرت همدا شان فرمائي: ((ایا پوهېږئ چې دغه د عاشورا ورځ څه ورځ ده؟ هم هغه ورځ ده چې خدای پاک د آدم (علیه السلام) او بي بي حوا توبه قبوله کړه، هغه ورځ ده چې خدای پاک د بني اسرائیلو لپاره سمندر وچاوۀ او فرعون او د هغۀ پېروکار يې غرق کړل اوموسی (علیه السلام) په فرعون باندې بريالی شو. هغه ورځ ده چې ابراهیم (علیه السلام) وزېږېد ، هغه ورځ ده چې خدای پاک د یونس (علیه السلام) د قوم توبه قبوله کړه، د عیسی (علیه السلام) د پېدائش ورځ ده او هغه ورځ ده چې حضرت قائم آل محمد (صلی الله علیه و آله وسلم) به پاڅون کوي.))[۲]

یو بل ورایت هم په همدې مضمون سره له امام محمد باقر علیه السلام[۳] نه نقل شوی دی، خو په دې روایت کښې وثاقت بن بطائني چې د هغۀ د سند په سلسله کښې دی د بحث وړ دی.

امام جعفر صادق علیه السلام فرمائي: ((په درې ویشتمه نېټه به حضرت مهدي (علیه السلام) ته اواز کیږي او د عاشورې یعنې د حسېن بن علي (علیه السلام) د شهادت په ورځ به پاڅون کوي.))[۴]

هغه حضرت همدارنګ فرمائي: ((د نوروز ورځ هم هغه ورځ ده چې زمونږ د اهلبېتو قائم (علیه السلام) به په هغه ورځ ظهور کوي.))[۵]

الف) د ظهور اعلان

د امام مهدي علیه السلام ظهور به په ابتداء کښې د اسماني منادي په ذریعې سره اعلانیږي، بیا به په داسې حال کښې چې هغه حضرت به کعبې ته تکیه وهلې وي، حق ته د خلقو په دعوت کولو سره به د خپل ظهور اعلان کوي.

---

۱ -کمال الدین ۲ ټوک ۲۵۳ مخ، غیبت طوسي ۲۷۴ مخ، التهذیب ۴ ټوک، ۳۳۳ مخ، ملاذالاخیار ۷ ټوک ۱۷۴ مخ، بحارالانوار ۵۲ ټوک ۲۸۵ مخ.

۲ - بحارالانوار ۵۲ ټوک، ۲۸۵ مخ.

۳ -التهذیب البارع ۴ ټوک، ۳۰۰ مخ، اقبال ابن طاؤس ۵۵۸ مخ، خرائج ۳ ټوک، ۱۵۹ مخ، وسایل الشیعه ۷ ټوک ۱۷۴ مخ، بحارالانوار ۹۸ ټوک، ۳۴ مخ، ملاذالاخیار ۷ ټوک، ۱۱۲ مخ.

۴ -غیبت طوسي ۲۷۴ مخ، بحارلانوار ۵۲ ټوک ۲۹۰ مخ.

۵ - التهذیب البارع ۱ ټوک، ۱۹۴ مخ، اربعین خاتون آبادي ۱۹۷ مخ، وسایل الشیعه ۵ ټوک ۲۲۸ مخ، اثبات الهداه ۳ ټوک ۵۷۱ مخ، بحارالانوار ۵۲ ټوک ۲۰۸ مخ.

اميرالمومنين حضرت علي عليه السلام فرمائي: ((کله چې اواز کوونکی له اسمان څخه اواز وکړي چې بې له شکه حق له آل محمد (صلی الله علیه و آله وسلم) سره دی که د هدايت او سعادت غوښتونکي يئ نو د آل محمد (صلی الله علیه و آله وسلم) لمن ټينګه کړئ، چې حضرت مهدي (عليه السلام) ظهور کوي.))[1]

همدارنګ امام محمد باقر عليه السلام په دې حقله فرمائي: ((حضرت مهدي عليه السلام به په مکه کښې د ماسخوتن د لمانځهٔ په وخت ظهور کوي، په داسې حال کښې چې د پيغمبراکرم صلی الله علیه و آله وسلم بيرغ، قميص او توره به له ځان سره لري او چې کله يې د ماسخوتن لمونځ ادا کړ نو غږ به وکړي: ای خلقو تاسو ته د خدای پاک د ذکر او د قيامت په ورځ د خدای پاک په وړاندې ستاسو د ودرېدنې يادونه کوم، په داسې حال کښې چې په دنيا کښې يې په تاسو باندې حجت تمام کړی دی او پيغمبران يې مبعوث کړي او قران يې رالېږلی دی. خدای پاک تاسو ته حکم درکوي چې له هغهٔ سره شرک ونکړئ او د هغهٔ پيغام او فرمان رسوونکي شئ. هغه څه چې قران يې د راژوندي کولو حکم کړی دی احياء او ژوندي کړئ او د کومو چې يې د نابودولو حکم کړی دی هغه نابود کړئ او د هدايت د لارې مرسته کوونکي اوسئ، او په تقوا او پرهېزګارۍ کښې ملګرتيا وکړئ، ځکه چې د دنيا فنا او زوال رارسېدلی دی او د وداع غږ شوی دی. زهٔ تاسو د خدای پاک او د هغهٔ د پاک رسول صلی الله علیه و آله وسلم او دهغهٔ په کتاب باندې د عمل کولو، د باطلو دنابودولو او د خدای د ګران رسول صلی الله علیه و آله وسلم د سيرت د راژوندي کولو لوري ته رابولم او بيا به د درې سوه ديارلس ملګرو ترمېنځ ظهور کوي.))[2]

د پاڅون د بيرغ نعره

هر حکومت يو بيرغ او جنډا لري چې د هغې په ذريعې سره پېژندل کيږي او همدغه رنګ پاڅونونه، قيامونه او انقلابونه هم خاص بيرغونه لري چې مونوګرام يې تر يو حده پورې د هغهٔ د رهبرانو او مشرانو د اهدافو بيانوونکی وي. د امام مهدي عليه السلام نړيوال او جهاني انقلاب به هم يو خاص بيرغ لري او په هغه باندې به ځينې نعرې ليکلې شوې وي. که څه هم د هغه حضرت په بيرغ باندې د نعرې په حقله اختلاف

---

[1] - الحاوي للفتاوی، ۲ ټوک، ۲۸ مخ، احقاق الحق، ۱۳ ټوک ۳۲۴ مخ.

[2] - فتن ابن حماد ۹۵ مخ، عقدالدرر ۴۵ مخ، لوائح سفاريني ۲ ټوک، ۱۱ مخ، ملاحم ابن طاؤس ۲۴ مخ، صراط المستقيم ۲ ټوک، ۲۴۲ مخ.

دی خو په ټولو قولونو کښې یو ټکی مشترک دی او هغه دا چې خلق به له هغه حضرت څخه فرمانبرداری ته دعوت کوي...[۱]

اوس په دې باره کښې په څو نمونو ب بسنه کوو:

په یو روایت کښې راغلي دي: ((د حضرت امام مهدي علیه السلام په بیرغ باندې لیکل شوي دي: ((اوربېدونکي غوربږونه ولرئ او له دغه حضرت څخه اطاعت وکړئ.))[۲]

په یو بل ځای کښې راغلي دي: ((د امام مهدي علیه السلام په بېرغ به دا نعره وي: ((البیعة لله)) یعنې بیعت د خدای لپاره دی.))[۳]

ج) په قیام باندې د دنیا د خلقو خوشحالي

له روایتونو معلومېږي چې د امام مهدي علیه السلام قیام او پاڅون به د انسانانو د خوشحالۍ سبب ګرځي. د خلقو دا رضامندي او خوشحالي په مختلفو شکلونو کښې بیان شوې ده. په ځینو روایتونو کښې د زمکې او اسمان د مخلوقاتو د خوشحالۍ خبره راغلې ده او په ځینو نورو کښې د مړیو د خوشحالۍ خبره شوې ده. په یو روایت کښې له قیام څخه د خلقو د هرکلي بحث شوی دی، او په بل یو روایت کښې د مړیو د ژوندي کېدو لپاره د خلقو له آرزو کولو څخه پرده اوچته شوې ده.

دلته د څو روایتونو په ذکرولو سره د دغو خبرو څو نمونې وړاندې کوو:

د خدای ګران رسول صلی الله علیه و آله وسلم فرمائي: ((د زمکې او اسمانونو ټول مخلوقات منجمله مارغان، ځناور حېوانات او د سمندر کبان به د حضرت مهدي (علیه السلام) په ظهور او پاڅون باندې خوښي او خوشحالي کوي.))[۴]

امام علي علیه السلام په دې باره کښې فرمائي: ((کله چې حضرت مهدي (علیه السلام) ظهور کوي نو د خلقو په خولو به یې نوم وي او د خلقو وجودونه به له مهدي (علیه السلام) سره له عشق او مینې نه ډک وي، په دا ډول چې بې د هغهٔ له نوم نه به د

---

۱ -امام محمد باقر علیه السلام ابوحمزه ته وفرمایل: ((ګویا زما د اهلبېتو قائم علیه السلام وینم چې نجف ته داخلېږي او کله چې د نجف تر ټولو لوړې سیمې ته وسېږ نو د خدای د ګران رسول صلی الله علیه و آله وسلم بېرغ پورته کوي. کله چې بېرغ خلاص شي نو هغه فرښتې چې په بدر کښې موجودې وې په دهٔ باندې نازلیږي.)) تفسیر عیاشي ۱ ټوک، ۱۰۳مخ، غیبت نعماني ۳۰۸ مخ، کمال الدین ۲ ټوک ۲۷۲ مخ، تفسیر برهان ۱ ټوک، ۲۰۹ مخ، بحارلانوار ۵۲ ټوک، ۳۲۲مخ.

۲ -اثبات الهداه ۳ ټوک، ۵۸۲ مخ، بحارالانوار ۵۲ ټوک، ۳۰۵ مخ.

۳ - فتن ابن حماد ۹۸ مخ، ملاحم ابن طاؤس ۲۸ مخ، القول المختصر ۲۴ مخ، ینابیع الموده، ۴۳۵ مخ، الشیعه والرجمع ۱ ټوک، ۲۱۰ مخ.

۴ -عقدالدرر ۸۴ مخ او ۱۴۹ مخونه، البیان ۱۱۸ مخ، مستدرک الحاکم، ۴ ټوک ۴۳۱ مخ، الدرالمنثور ۲ ټوک، ۵۰ مخ، نورالابصار ۱۷۰ مخ، ملاحم ابن طاؤس ۱۴۲ مخ، احقاق الحق ۱۳ ټوک، ۱۵۰ مخ.

هيڅا نوم او ياد د هغوي په ژبو باندې نۀ وي او له هغۀ سره په مينه باندې به خپل روحونه خړوبوي.»[1]
په روايت کښې د «يشربون حبّه» يعنې د هغۀ مينه به څښني تعبير راغلی دی چې پکښې له هغه حضرت سره مينه يې له خوړو اوبو يا نورو مائعاتوسره تشبيه کړې ده چې خلق به په ډېره مينه هغه څښني او له امام سره مينه به يې په وجود کښې نفوذ کوي.
حضرت امام علي رضا عليه السلام له ظهور نه مخکښې د ترخو واقعاتو د بيانولو په ترڅ کښې له ظهور نه پس د ترقۍ، پراختيا اوخوشحاليو په باره کښې فرمائي: «دغه وخت به په خلقو باندې خوشحالۍ، پراختيا او اسانتياوې راځي په دا ډول چې مړي به هم د دوباره ژوندي کېدو خواهش او آرزو کوي.»[2]
امام جعفر صادق عليه السلام په دې حقله فرمائي: «ګويا قائم آل محمد (عليه السلام) وينم چې د کوفې پر منبر ناست د ی او د رسول الله صلی الله عليه و آله وسلم زغره په بدن باندې لري. بيا امام جعفر صادق عليه السلام د هغه حضرت ځينې حالات بيان کړل او په دوام کښې يې وفرمايل: «په قبر کښې به هيڅ يو داسې مومن نۀ وي پاتې مګر دا چې دغه خوښي او خوشحالي به يې په قبر کښې داخليږي،په دا ډول چې مړي به د يو بل ليدو کتو ته ورځي او يو بل ته به د حضرت مهدي (عليه السلام) د ظهور مبارکۍ وراندې کوي.»
په ځينو روايتونو کښې د «تلک الفرجه» عبارت راغلی دی، يعنې د هغه حضرت د ظهور په برکت به د برزخ د خاوندانو په چارو کښې هم پراختيا او اسانتيا راځي او د دې نقل له مخې د دغه غورځنګ او قيام د رهبرۍ عظمت به په دومره اندازه وي چې په اروا ګانو باندې به هم تاثير کوي.[3]

د) د غريبانانو او مستضعفانو نجات
په دې کښې شک نشته چې د حضرت امام مهدي عليه السلام قيام او پاڅون به د عدل او انصاف د قائمېدو او له انساني معاشرې څخه د ټولو غربتونو، بې وزليو او محروميتونو د جرړو د وېستوسبب ګرځي نو غواړو چې په دې برخه کښې هغه ځينې اقدامات بيان کړو چې هغه حضرت به يې د قيام په وخت د مظلومانو او بې سهاره

---
۱ - الحاوي للفتاوي ۲ټوک، ۲۸ مخ، احقاق الحق ۱۳ ټوک، ۳۲۴ مخ.
۲ -خرائج ۳ ټوک ۱۲۹ مخ، غيبت طوسي ۲۲۸ مخ.
۳ - اثبات الهداه ۳ ټوک، ۵۳۰ مخ.

خلقو لپاره ترسره کوي په دا ډول چې هغه حضرت ته به د مظلومو او بې چاره خلقو د پناه راوړلو سبب کيږي.
د خدای ګران رسول صلی الله عليه و آله وسلم فرمائي: ((مهدي (عليه السلام) به زما له امت څخه ظهور کوي، خدای پاک به هغه د انسانانو د فرياد اوريدونکي په توګه رالېږي، دغه وخت به خلق په نعمتونو سره مالامال کيږي.))[1]
د خدای ګران رسول صلی الله عليه و آله وسلم فرياد اوريدنه له يو خاص قوم او ملت پورې محدوده کړې نۀ ده بلکې د ((الناس)) يعنې د انسانانو په تعبير سره هغه حضرت د ټولو انسانانو نجات ورکوونکی ګڼي. له دې امله د هغه حضرت له ظهور نه مخکښې به حالات دې حد ته ورسي چې ټول انسانان به د هغه هستۍ د ظهور آرزو او ارمان کوي.
جابر بن عبدالله انصاري وائي: امام محمد باقر عليه السلام وفرمايل: ((حضرت مهدي (عليه السلام) به په مکه کښې ظهور کوي... خدای پاک به د حجاز زمکه د هغۀ په لاسو فتح کوي او هغه حضرت به د بني هاشمو (د سېدانو او د هغوي د محبانو) قېديان له قېدونو نه ازادوي.))[2]
شعراني وائي چې کله امام مهدي عليه السلام د مغرب سيمې ته ورسي نو د اندلس خلق به د هغۀ لوري ته راځي او وائي به: ای ولې الله (دخدای حجته) د اندلس د جزيرې مدد وکړه چې خپله دغه سيمه او خلق يې هلاک شوي دي.))[3]

هـ) د امام عليه السلام په قيام کښې د ښځو کردار
د حضرت امام مهدي عليه السلام له ظهور نه مخکښې او پس د ښځو د کردار په باره کښې د روايتونو په څېړلو سره يو شمېر د پام وړ ټکي ترلاسه کوو. که څه هم د ځينو روايتونو له مخې به د دجال اکثر پېروکار يهوديان او ښځې وي.[4] خو د دوي ترڅنګه به مومنې او پاک لمنې ښځې هم موجودې وي چې خپلې عقيدې د ساتلو لپاره به سخت کوشش کوي او له ظهور نه له مخکښې حالاتو څخه به سختې متاثرې وي.

---
۱ - عقدالدرر ۱۲۷ مخ.
۲ - فتن ابن حماد ۹۵ مخ، ملاحم ابن طاؤس۲۴ مخ، الفتاوی الحديثيه ۳۱ مخ، القول المختصر ۲۳ مخ.
۳ - مختصر تذکره قرطبي ۱۲۸ مخ، احقاق الحق ۲۲۰ مخ.
۴ - مسند احمد بن حنبل ۲ ټوک ۷۲ مخ، فردوس الاخبار ۵ ټوک، ۴۲۴ مخ، مجمع الزوائد ۷ ټوک، ۱۵ مخ.

ځینې ښځې به جهادي روحیه او ثابت قدمي لري او هر چرته چې لاړې شي د دجال په خلاف په تبلیغاتي جنګ سره د هغهٔ انسان دښمنه ماهیت په ډاګه کوي. د ځینو روایتونو له مخې د امام مهدي علیه السلام د قیام په دوران کښې به ځلور سوه ښځې له هغه حضرت سره ملګرتیا کوي او په هغوي کښې اکثرې به په علاج معالجې او طبي چارو کښې فعالیتونه کوي. البته په ځینو روایتونو کښې د هغو ښځو د شمېر په حقله چې به د امام مهدي علیه السلام د قیام په وخت له هغه حضرت سره وي اختلاف موجود دی. ځینې روایتونو د هغوي شمېر دیارلس تنه بیان کړی دی چې د هغه حضرت د ظهور په وخت به ورسره وي، کېدې شي دا هغه کسانې وي چې د ظهور په ابتدائي وختونو کښې د هغه حضرت له ځواکونو څخه وي. همدا رنګ ځینو روایتونو دغه شمېر اوۀ زره او اتۀ سوه تنه ذکر کړی دی او دا هغه ښځې دي چې له قیام نه پس به له هغه حضرت سره ملګرتیا او په کارونو کښې به ورسره مرسته کوي.

د ابن حماد په فتن نومې کتاب کښې راغلي دي چې د دجال د خروج په وخت به د مومنانو شمېر دولس زره سړي او اوۀ زره او اوۀ سوه یا اتۀ سوه ښځې وي.[۱]

د خدای ګران رسول صلی الله علیه و آله وسلم فرمائي: ((عیسی بن مریم (علیه السلام) به د اتۀ سوه سړیو او ځلورو سوو ښځو ترمېنځ نازلیږي چې هغوي به د زمکې په سرتر ټولو غوره کسان او له تېرو تر ټولو صالحو کسانو څخه وي.))[۲]

امام محمد باقر علیه السلام فرمائي: ((په خدای قسم چې څه د پاسه درې سوه کسان به راځي او په هغوي کښې به پنځوس ښځې هم وي.))[۳]

مفضل بن عمر وائي: امام جعفر صادق علیه السلام وفرمایل: له حضرت قائم (علیه السلام) سره به دیارلس تنه ښځې وي)) عرض مې وکړ: هغوي به څه کوي او څه کردار به ادا کوي؟ وې فرمایل: ((د زخمیانو علاج معالجه به کوي او د بیمارانو تیمارداري به کوي، هم هغه ډول چې د خدای له ګران رسول صلی الله علیه و آله وسلم سره وې.)) ورته مې عرض وکړ چې د هغو دیارلسو تنو ښځو نومونه څه دي؟ وې فرمایل: ((د رشید لور قنواء ، ام ایمن، حبابه والبیه، د عمار یاسر مور سمیه، زبېده، ام خالد احمسیه، ام سعید حنفیه، صیانه ماشطه او ام خالد جهنیه.))[۴]

---

۱ - فتن ابن حماد ۱۵۱ مخ.
۲ -فردوس الاخبار ۵ ټوک، ۵۱۵ مخ، کنزالعمال ۱۴ ټوک، ۳۳۸ مخ، التصریح ۲۵۴ مخ.
۳ - تفسر عیاشي ۱ ټوک، ۲۵ مخ، غیبت نعماني ۲۷۹ مخ.
۴ -دلائل الامامه ۲۵۹ مخ، اثبات الهداه ۳ ټوک، ۷۵ مخ.

په منتخب البصائر كتاب كښې د دوو تنو ښځو وتيره او احبشيه نومونه راغلي دي چې د امام مهدي عليه السلام له ملګرو او مرسته كوونكو څخه ګڼل شوې دي.[١] په ځينو روايتونو كښې هم يوازې د ښځو د شتون ذكر شوى دى خو شمېر ته يې څه اشاره نۀ ده كړې؟

په تاريخي كتابونو كښې د ظهور په وخت د ښځو د كړو وړو څېړنه

د مفضل بن عمر په روايت كښې له حضرت قائم عليه السلام سره د ښځو شمېر په روښانه توګه ديارلس تنه بيان شوى دى خو له هغوي څخه يې يوازې د نهو تنو نومونه او كړۀ وړۀ بيان كړي دي. په دغو نومونو باندې د امام جعفر صادق عليه السلام تاكيد مونږ دې ته مجبوروي چې د هغوي د ژوند حالات او خصوصيات وڅېړو، نو بس له يو لړ تحقيقاتو نه پس يو شمېر ټكي زمونږ لاسو ته راغلل چې د امام جعفر صادق عليه السلام د تاكيد راز ته يو اطمينان بخښونكى ځواب دى.

له دغو ښځو څخه هره يوه يو لړ خصوصيات لري، خو له هغوي څخه اكثرو د خداى پاک له دښمنانو سره په جهاد كښې خپل قابليت ښودلى دى. له هغوي څخه ځينې لكه صيانه د څو شهيدانو مور وه او خپله هم په ډېره دردېدونكې طريقې سره شهيده كړې شوه.او ځينې نورې لكه سميې د خپلو اسلامي عقائدو د دفاع په لار كښې ډېرې سختې شكنجې او تكليفونه وزغمل او تر اخيري سا پورې يې د خپلې عقيدې دفاع كړې ده او بله ډله لكه ام خالد د اسلام د حفاظت لپاره د خپلې تندرستۍ نعمت په ځان حرام كړ او د اسلام په لار كښې يې د خپل تن د صحتوالي په قربانولو سره د معلوليت مقام حاصل كړ. همدا رنګ نورې لكه زبېده، چې د دنيا ړق ړوق او مادي مال دولت هيڅ كله له اسلام څخه لاس په سر نۀ كړه بلكې د دې په اړوته يې له هغو مادي وسائلو څخه د اسلام د عقيدې په لار كښې ګټه پورته كړه او د حج په برپا كولو كښې يې چې يو مهم اسلامي مظهر او د دين له اركانو څخه دى مرسته وكړه او ځينو نورو د اسلامي امت د مشر د دايتوب او لائقو بچيانو د روزلو او تربيت كولو افتخار لرلو او خپله هم له معنويت څخه برخورې وې چې د عامو او خاصو خلقو په ژبو يې نومونه اخستل كېږي او دغه شان نورې هم د شهيدانو د كورنيو مېرمنې دي چې په خپلو

---

١ - بيان الائمه ٣ ټوک ٣٣٨ مخ.

اوړو باندې یې د هغوی د ځنکدن په وخت جنازې په خپلو غېږو کښې اوچتې کړې او ورسره یې خبرې کړې دي.
هو، بې شکه دا هغه زړهٔ سواندې او زړهٔ سوزېدلی مېرمنې دي چې د قربانیو په ورکولو سره یې دا خبره ثابته کړې ده چې هغوی د نړیوال اسلامي حکومت د دروند پیتهې یوه برخه په خپلو اوږو اوچتولې شي. اوس هم له دغو مېرمنو څخه ځینې دلته معرفي کوو:

۱-بي بي صیانه
په خصائص فاطمیه نومې کتاب کښې راغلي دي چې د امام مهدي علیه السلام په حکومت کښې به دیارلس تنه ښځې د زخمیانو د علاج معالجې لپاره راژوندۍ کیږي او دنیا ته به راستنیږي چې په هغوی کښې یوه صیانه ده چې د حزقیل مېرمن او د فرعون د لور څېه دنداسه کوونکې (نائي ګڼه) وه او حزقیل د فرعون د ترهٔ زوی او د هغهٔ خزانه دار ؤ او د هغهٔ په قول حزقیل د فرعون د خاندان مومن کس ؤ او د خپلې زمانې په پیغمبر حضرت موسی علیه السلام باندې یې ایمان راوړی ؤ.[1]
د خدای ګران رسول صلی الله علیه و آله وسلم فرمائي: ((د معراج په شپه د مکې معظمې او مسجدالاقصی د سفر په وخت مې ناڅاپه سپېړمو ته خوشبوي راغله چې داسې خوشبوي مې چرې نهٔ وه بوي کړې، له جبرائیل علیه السلام نه مې پوښتنه وکړه چې دا خوشبوي د څه ده؟ وې ویل: ای د خدای ګران رسوله! صلی الله علیه و آله وسلم د حزقیل مېرمن په حضرت موسی بن عمران علیه السلام باندې ایمان راوړی ؤ او خپل ایمان به یې پټوهٔ، هغه د فرعون د حرمسرا نائي ګڼه وه، یوه ورځ د فرعون د لور په څېه دنداسه باندې مشغوله وه چې ناڅاپه یې ږومنز له لاسه وغورزېده او له خولې نه یې بې اختیاره ووتل: ((بسم الله)) د فرعون لور وویل: ایا زما د پلار صفت کوې؟ وې ویل: نه ، بلکې د هغه کس صفت کوم چې ستا پلار یې پېدا کړی دی او هغه به وژني. د فرعون لور په منډه خپل پلار ته ورغله او ورته یې وویل: هغه ښځه چې زمونږ په کور کښې نائي ګڼه ده په موسی علیه السلام باندې ایمان لري. فرعون هغه حاضره کړه او ورته یې وویل: مګر تهٔ زما په خدائۍ باندې ایمان نهٔ لرې؟ صیانه ورته وویل: نه هیڅکله نه ،زهٔ به له حقیقي خدای څخه لاس وانخلم او ستا پرستش به ونهٔ کړم.

[1] - ریاحین الشریعه ۵ ټوک، ۱۵۳ مخ، خصائص فاطمیه ۳۴۳ مخ.

فرعون حکم ورکړ چې د ګیلټو په تنور کښې دې اور بل کړې شي او چې کله هغه تنور سور شو نو حکم یې وکړ چې د دغې ښځې ټول بچي دې د هغې په مخکښې په تنور کښې واچولې شي. په تنور کښې د اچولو په وخت چې کله هغوي وغوښتل د هغې د تي ماشوم چې په غېږ کښې یې ؤ له هغې واخلي او په اور کښې یې وغوزوي نو د صیانې په زړۀ کښې بدلون راغی او وې غوښتل چې له خپل دین څخه د بې زارۍ اعلان وکړي چې ناڅاپه د خدای په امر سره هغه ماشوم په خبرو راغی او وې ویل: اصبري یا اماه انک علی الحق. ای مورې صبر وکړه چې د حق په لار روانه یې. فرعونیانو هغه ښځه او د هغې دغه ماشوم زوی هم په اور کښې واچول او وې سوزول او بیا یې هغه ایرې په دې زمکه باندې وشېندلې چې د قیامت تر ورځې پورې به له دې زمکې څخه دغه خوشبوي راځي....))[1]

هغه له هغو ښځو څخه ده چې راژوندۍ کیږي به او دې دنیا ته به بیا راستنیږي او د حضرت امام مهدي علیه السلام په رکاب کښې به خپل وظیفه ترسره کوي.

۲- بي بي ام ایمن

د هغې نوم برکه دی. هغه د خدای د ګران رسول صلی الله علیه و آله وسلم خدمتګاره وه چې د هغه حضرت له پلار حضرت عبدالله (رض) نه هغه حضرت ته په وراثت کښې پاتې وه او د هغه حضرت تیمارداري بې په غاړه لرله.[2]

د خدای ګران رسول صلی الله علیه و آله وسلم به ورته مور ویل او فرمایل به یې: ((هذه بقیه اهل بیتي، هغه زما له اهلبیتو څخه پاتې مېرمن ده. هغې له خپل تېر خاوند عبید خزرجي څخه د ایمن په نامه یو بچی لرۀ ، ایمن له مهاجرو او مجاهدو څخه ؤ او د حنېن په جنګ کښې شهید شو.

ام ایمن یوه داسې مېرمن وه چې کله د مکې او مدینې ترمېنځ په سفر کښې ورباندې تندې غلبه وکړه او نزدې وه چې سا ترې وتلې واې د اوبو یوه بوکه(سلواغه) ورته له اسمانه راکوزه شوه هغې له هغې څخه اوبۀ وڅښلې او له هغې وروسته بیا چرې ترې نۀ شوه.[3]

---

۱ - منهاج الدموع ۹۳ مخ.

۲ - تاریخ طبري ۲ ټوک، ۷ مخ، سیره حلبي ۱ ټوکړ ۵۹ مخ.

۳ - مصنف عبدالرزاق ۴ ټوک، ۳۰۹ مخ، الاصابه ۴ ټوک، ۴۳۲ مخ.

هغې د خدای دګران رسول صلی الله علیه و آله وسلم د رحلت په وخت ډېر ژړل، چې کله ترې د علت پوښتنه وشوه نو په ځواب کښې يې وويل: په خدای مې دې قسم وي چې راته پته وه چې دوي به رحلت کوي، خو زما ژړا په دې ده چې د وحي سلسله پرې شوه.[1]

د خدای د ګران رسول صلی الله علیه و آله وسلم قدرمنې لور حضرت فاطمه زهراء علیها السلام د فدک په مسئله کښې هغه د وړومبي خليفه په دربار کښې د ګواه په توګه وړاندې کړې وه چې ګواهي يې ونهٔ منلې شوه. دغه مومنه بي بي بالاخره د دريم خليفه په دور کښې وفات شوه.

۳- بي بي زبېده

هغه د هارون الرشيد باچا مېرمن او د اهلبېتو علیهم السلام له پېروکارو او شيعه ؤ ښځه وه. کله چې هارون رشيد د هغې له عقيدې نه خبر شو نو قسم يې وخوړ چې طلاق به ورته ورکوي. هغه د نېکو کارونو په ترسره کولو باندې مشهوره وه، هغې په هغه وخت کښې چې په مکه ښار کښې د اوبو يو مشک د يو دينار سروزرو ارزښت لرۀ نو هغې ټول حاجيان او يا لکه چې ټول د مکې خلق په اوبو خړوب کړل. هغې د غرونو په کنلو او د ټنلونو په جوړولو سره له حرم نه د لسو ميلو له فاصلې نه اوبهٔ د حرم دننه راوستې. زبېدې سل وښځې لرلې چې ټولې د قران شريف حافظانې وې او هرې يوې دا ذمه واري لرله چې د قران لسمه برخه تلاوت کوي، په دا ډول چې د هغې د اوسېدو له کور ښځه به د قران مجيد د تلاوت اواز لکه د شاتو د مچيو د شور په شان را اوچتېدۀ.[2]

۴- د عمار ياسر مور بي بي سميّه

هغه اومه تنه وه چې اسلام يې قبول کړ او په همدې وجه ورته سختې شکنجې او تکليفونه ورکړې شول. کله چې به د خدای ګران رسول صلی الله علیه و آله وسلم د عمار ياسر او د هغهٔ د پلار او مور په خوا کښې تېرېدۀ نو ليدل به يې چې هغوي د مکې په سوزوونکې ګرمۍ کښې په ګرمه او سره زمکه باندې د شکنجې په حال کښې

---

[1] - تنقيح المقال ۳ ټوک ۷۰ مخ
[2] - تنقيح المقال ۳ ټوک ۸۷ مخ

دي، نو هغه حضرت صلی الله علیه و آله وسلم به فرمایل: «ای د یاسر کورنۍ صبر وکړئ، پوه شئ چې ستاسو د وعدې ځای جنت دی.»
بي بي سميه بالاخره د ابوجهل په شان خونخوار ځناور په نېزې سره شهيده شوه ، هغه د اسلام تر ټولو وړومبنۍ شهيده وه.[1]

۵- بي بي ام خالد
کله چې د عراق ګورنر يوسف بن عمر، زيد بن علي عليه السلام د کوفې په ښار کښې شهيد کړ نو د بي بي ام خالد لاس يې هم د شيعه توب او د حضرت زيد قيام ته د ګروهنې په جرم پرې کړ.
ابو بصير وائي: د امام جعفر صادق عليه السلام په خدمت کښې وم چې بي بي ام خالد په پرې شوي لاس سره داخله شوه. هغه حضرت وفرمايل: «ای ابا بصير! ايا غواړې د بي بي ام خالد خبرې واورې؟ عرض مې وکړ: هو، په خبرو اوريدو به يې خوشحال شم، بي بي ام خالد د هغه حضرت خدمت ته رانزدې شوه او خبرې يې شروع کړې، ما هغه د فصاحت او بلاغت په لوړ مقام کښې وليده. هغه حضرت هم له هغې سره د اهلبيتو عليهم السلام د ولايت او د هغوي له دښمنانو نه د برائت په حقله خبرې وکړې....»[2]

۶- بي بي حبابه والبيه
شيخ طوسي هغه د امام حسن عليه السلام له صحابياتو څخه ګڼلې او ابن داؤد د امام حسن، امام حسين، امام زين العابدين او امام باقر عليه السلام له صحابياتو څخه ګڼلې ده، ځينو نورو بيا تر امام رضا عليه السلام پورې د اتو معصومو امامانو له صحابياتو څخه ګڼلې ده. همدا رنګ ويل شوي دي چې امام رضا عليه السلام هغه په خپل ذاتي قميص مبارک کښې کفن کړه. د وفات په وخت د هغې عمر څه د پاڅه ۲۴۰ کال ؤ. هغه په خپل عمر کښې دوه ځل د ځوانۍ دوران ته ستنه شوې ده. يو ځل د امام زين العابدين په معجزې سره او په دويم ځل د اتم امام حضرت امام رضا عليه السلام په معجزې سره ځوانۍ ته ستنه شوې وه. او دا هغه مېرمن ده چې اتو امامانو په هغه کاڼي باندې چې ورسره ؤ په خپلو مهرونو سره په هغۀ باندې نقش ووهۀ.[3]

---
۱ - اسد الغابه ۵ ټوک، ۴۸۱ مخ.
۲ - معجم رجال الحديث ۱۴ ټوک، ۲۴، ۱۰۸ او ۱۷۲ مخونه، رياحين الشريعه ۳ ټؤک، ۳۸۱ مخ.
۳ -تنقيح المقال ۲۳ ټوک، ۷۵ مخ.

بي بي حبابه والبيه وائي: اميرالمومنين امام علي عليه السلام ته مې عرض وکړ، خدای پاک دې رحمتونه په برخه کړه د امامت دليل څۀ دی؟ حضرت په ځواب کښې وفرمايل: «هغه وړوکی کاڼی ما ته راوړه.» هغه کاڼی مې د هغه حضرت خدمت ته راوړۀ. امام علي عليه السلام په خپله ګوته مبارکه باندې په هغه کاڼي باندې مهر وواهۀ، په دا ډول چې هغه مهر په هغه کاڼي باندې نقش شو او ما ته يې وويل: «ای حبابه! هر کس چې د امامت دعوا کوونکی شو او وې کړې شول زما په شان په دې کاڼي باندې مهر ووهي نو هغه امام دی او د هغۀ پېروي واجبه ده. امام هغه کس وي چې په هر څه باندې وغواړي پوه شي، پرې پوهېږي.»

له دې وروسته زۀ په خپلو کارونو پسې شوم ان تردې چې اميرالمومنين رحلت وکړ. بيا زۀ د امام حسن عليه السلام په خدمت کښې حاضره شوم چې د امام علي عليه السلام په ځای ناست ؤ او خلقو ترې پوښتنې کولې. چې کله يې زۀ وليدم نو وې فرمايل: «ای حبابۀ والبيه! عرض مې وکړ: ولې زما سروره! وې فرمايل: «هغه څيز چې يې لرې راوړه.»

ما هغه وړوکی کاڼی راوړۀ او هغه حضرت ته مې ورکړ. هغه حضرت د امام علي عليه السلام په شان په خپلې ګوتې مبارکې سره په هغۀ باندې مهر وواهۀ، په دا ډول چې د مهر په ځای‌ورباندې نقش جوړ شو.

له دې وروسته بيا د امام حسېن عليه السلام په خدمت کښې حاضره شوم چې په نبوي جومات کښې ؤ، هغه حضرت راوبللم او ستړې مشي يې راته وويل او وې فرمايل: «د هغه څه دليل چې تۀ يې غواړې موجود دی، ايا د امامت نښه نښانه غواړې؟» و مې ويل: هو، ای زما آقا! وې فرمايل: «هغه څه چې له ځان سره يې لرې راوړه.» ما هم هغه وړوکی کاڼی چې مې لرۀ راوړۀ او ورته مې ورکړ، هغه حضرت په کاڼي باندې خپله ګوته مبارکه مهر کړه او نقش يې ورباندې وواهۀ.

بيا له امام حسېن عليه السلام نه پس د امام زېن العابدين عليه السلام په خدمت کښې حاضره شوم او دومره بوډۍ شوې وم چې بدن مې ټول رېږدېدۀ او يو سل ديارلس کاله عمر مې ؤ. هغه حضرت د رکوع او سجود په حال کښې ؤ او ما ته يې پام نۀ ؤ.نو د امامت له نښې نښانې نه نا اميده شوم. هغه حضرت په مسواکه ګوته ما ته اشاره وکړه او زۀ بيا ځوانه شوم. ومې ويل: ای زما آقا! له دنيا نه څومره وخت تېر دی او څومره پاتې دی؟ وې فرمايل: «هغه وخت چې تېر شوی دی، هو، او هغه څه چې پاتې دی، نه، يعنې مونږ د تېر وخت علم لرو او راتلونکی غېب علم دی چې بې له خدای نه چا ته

نۀ دی معلوم، او یا مصلحت نۀ دی چې يې ووايم.)) بیا يې راته وفرمایل: ((هغه څه چې لرې يې راوړه)) ما هغه کاڼی هغه حضرت ته ورکړ او هغه حضرت پرې هم هغه شان مهر وواهۀ. بیا یوه موده پس د امام محمد باقر علیه السلام په خدمت کښې حاضره شوم او هغه حضرت هم په هغه کاڼي باندې د ګوتې مهر وواهۀ او له هغۀ نه وروسته دامام جعفر صادق علیه السلام په خدمت کښې حاضره شوم او هغه حضرت هم هغه شان مهر وواهۀ. بیا د کلونو کلونو له تېرېدو نه پس د امام موسی کاظم علیه السلام خدمت ته ورغلم او هغه حضرت هم په کاڼي باندې مهر وواهۀ او بیا یوه موده پس د امام رضا علیه السلام په خدمت کښې حاضره شوم او هغوي هم په کاڼي باندې د مهر نقش ولګوۀ. د روایت مطابق بي بي حبابه له دغه واقعې نه پس نهۀ میاشتې ژوندۍ وه.[1]

د رشيد هجري لور بي بي قنواء

که څه هم د دغې بي بي د شخصیت متعلق په شیعه او سني کتابونو کښې څه خبره نۀ ده راغلې او په اصطلاح مبهمه ده.[2] ولې له هغو واقعاتو څخه چې دابن زیاد په لاس د هغې د پلار بزرګوار د اسارت او شهادت د څه رنګوالي په حقله هغې نقل کړي دي په عقیده کښې يې پائېداري، ثابت قدمي او په اسلام او د اهلبېتو علیهم السلام په مکتب باندې پابندي او له امیرالمومنین علیه السلام سره يې مینه او عشق ترې څرګندېږي.

ابو حیان بجلي وائي: د رشید هجري له لور قنواء نه مې پوښتنه وکړه چې له پلار نه دې څه حدیث یا روایت اورېدلی دی. هغې وویل: پلار مې له امیرالمومنین علیه السلام څخه نقل کړي دي چې وې فرمایل: ((ای رشیده! هغه وخت به ستا صبر څنګه وي چې کله د بني امیهٔ تش په خوله ویل شوی زوی (ابن زیاد) تا ځانته راوغواړي او دوه لاسونه ، دوه پښې او ژبه درنه پرې کړي؟)) عرض مې ورته وکړ: ایا زما د کار خاتمه به جنت وي؟ وې فرمایل: ((ای رشیده! ته په دنیا او اخرت کښې له ما سره ملګری يې.))

قنواء وائي په خدای مې دې قسم وي چې یوه موده پس ابن زیاد زما پلار ځان ته راوغوښت او ورته يې وویل چې له حضرت علي علیه السلام نه د بېزارۍ اعلان وکړه خو هغۀ هیڅکله دغه کار ونکړ. ابن زیاد وویل: علي علیه السلام ستا قتل څنګه ډول

---

[1] - کافي ۱ ټوک، ۳۴۲ مخ، تنفیح المقال ۳ ټؤک ۷۵ مخ.

[2] -اعیان الشیعه ۳۲ ټوک ۲ مخ.

بيان کړی دی؟ پلار مې ورته ځواب ورکړ: زما دوست امام علي عليه السلام زهٔ داسې خبر کړم چې تهٔ به ما له حضرت علي عليه السلام نه بېزارۍ ته رابولې خو زهٔ به يې نهٔ قبلوم نو بيا به تهٔ زما دواړه لاسونه او دواړه پښې او ژبه پرې کوې. ابن زياد وويل: په خدای مې دې قسم وي چې ستا په حق کښې به حکم د علي عليه السلام د پېشګوئۍ په خلاف جاري کوم، بيا يې حکم ورکړ چې د دهٔ دواړه پښې او دواړه لاسونه پرې کړئ او ژبه يې سالمه وساتئ چې هم داسې ورسره وشول. قنواء وائي ما پلار په اوږو واخيست او ورته مې وويل: ای پلاره! ايا د درد او رنځ احساس کوې؟ وې ويل: نه، بس يوازې د هغه دباؤ په وجه چې د خلقو ګڼ والی راباندې راوالي لږ غوندې د ناقرارۍ احساس کوم. په هر حال پلار مې د ابن زياد له دربار نه بهر بوتلهٔ، خلق ترې چاپېره راغونډ شول، پلار مې له موقعې نه فائده اوچته کړه او وې ويل: کاغذونه، قلمونه او دواتونه راوړئ چې تاسو ته حوادث بيان کړم. خو چې کله دا خبر ابن زياد ته ورسېد نو حکم يې وکړ چې ژبه ترې هم پرې کړئ او پلار مې په هم هغه شپه په شهادت ورسېد.[1]

د پېغمبراکرم صلی الله عليه و آله وسلم په دورکښې د ښځو کردار

دې ته په پام سره چې ښځې د حضرت امام مهدي عليه السلام په حکومت کښې هم هغه شان کردار لري څنګه چې د اسلام په ابتدائي دور کښې يې لرلی دی. نو غواړو چې په هغه دور کښې د ښځو کردار په لنډه توګه وڅېړو.

که څه هم په روايت کښې اشاره شوې ده چې: ((يداوين الجرحی و يقمن علی المرضی، يعنې د زخميانو علاج معالجه کوي او د بيمارانو تيمارداري کوي)) خو کېدې شي چې دا د خدای د ګران رسول صلی الله عليه و آله وسلم په زمانه کښې د ښځو د ترټولو مهمو خدمتونو يوه نمونه وي، ځکه چې هغوي نور فعاليتونه هم لرلي دي او همدغه رول به د حضرت امام مهدي عليه السلام په دور کښې هم ولري. امام جعفر صادق عليه السلام فرمائي: ((ښځې به هم هغه کارونه چې د خدای د ګران رسول صلی الله عليه و آله وسلم په زمانه کښې يې ترسره کول د حضرت قائم عليه السلام په دور کښې به يې هم ترسره کوي.))

[1] - اختيار معرفه الرجال ۷۵ مخ، تنقيح المقال شرح حال رشيد ۱ ټوک، ۴۳۱ مخ، او ۳ ټوک، ۸۲ مخ، معجم رجال الحديث ۷ ټوک، ۱۹۰ مخ، اعيان الشيعه، ۳۲ ټوک، ۲ مخ، شفينه البحار۲ ټوک ۵۲۲ مخ، رياحين الشريعه ۵ ټوک، ۴۰ مخ.

ښځو د خدای د ګران رسول صلی الله علیه و آله وسلم په جنګونو کښې نورې ذمه واریانې او وظائف هم په غاړه لرل، لکه د اسلام جنګیالیو ته د اوبو او خوراک رسول، اخلی پخلی کول، د جنګیالیو د سامانونو خیال ساتل، د دارو درملو برابرول، جنګي سازوسامان برابرول، بیا رغول او هغوي ته رسول، د شهیدانو راوړل، په دفاعي جنګونو کښې برخه اخېستل، د جنګ محاذ ته د لېږلو لپاره د جنګیالیو حوصلې اوچتول او هم د جنګ په مېدان کښې د هغوي حوصلې اوچتول وغېره.
د امام جعفر صادق علیه السلام په ذریعه د خدای د ګران رسول صلی الله علیه و آله وسلم د دور له ښځو سره د امام مهدي علیه السلام د وخت د ښځو تشبیه مونږ دې ته مجبوروي چې د اسلام په ابتدائي دور کښې د ښځو د ځینو فعالیتونو یادونه وکړو.
له هغو ښځو څخه چې په دغو فعالیتونو کښې یې ځه مهم رول لرلی دی د ځینو نومونه په دا ډول دي:
۱- بي بي ام عطیه (رض): دغې بي بي په اوو غزاګانو کښې ګډون وکړ، د زخمیانومرهم پټی کول د هغې له خدمتونو څخه وو.[1] بي بي ام عطیه وائي زما یوه ذمه واري د فوځیانو د سامانونو خیال ساتل وو.[2]
۲-بي بي ام عماره (نسیبه) (رض): د احد په جنګ کښې د هغې قربانۍ او خدمتونه په دومره اندازه وو چې د خدای د ګران رسول صلی الله علیه و آله وسلم له خوا یې ډېره زیاته قدرونه او مننه وشو.[3]
۳- بي بي ام ابیه (رض): دا بي بي له هغو شپږو ښځو څخه وه چې د خېبر قلعې ته تللې وې. د خدای ګران رسول صلی الله علیه و آله وسلم هغوي ته وفرمایل: «تاسو د چا په حکم دلته راغلې یئ؟» بي بي ام ابیه وائي: کله چې مو د هغه حضرت په مخ مبارک د غصې اثرات ولیدل نو مووویل: مونږ د زخمیانو د معالجې لپاره او دارو درملو د راوړلو په خاطر راغلي یو، بیا هغه حضرت هلته زمونږ د پاتې کېدو خبره ومنله. په دغه جنګ کښې زمونږ په ذمه د زخمیانو مرهم پټی کول او د خوراک ځښاک تقسیمول وو.
۴- بي بي ام ایمن(رض): په جنګونو کښې به یې د زخمیانو مرهم پټی او علاج معالجه کوله.[1]

---

[1] - مسند ابو عوانه ۴ ټوک، ۳۳۱ مخ.
[2] - مغازي واقدي ۱ ټوک، ۲۷۰ مخ.
[3] - کنزالعمال ۴ ټوکړ ۳۴۵ مخ.

۵- بي بي حمنّه (رض): زخمیانو ته به یې اوبهٔ ورکولې او د هغوي علاج معالجه به یې کوله، د هغې خاوند، ورور او ماما د جنګ په مېدان کښې شهیدان شوي وو.[۲]
۶- د معوذ لور بي بي ربیعه (رض): د زخمیانو مرهم پټی به یې کوله.[۳] هغه وائي: د خدای له ګران رسول صلی الله علیه و آله وسلم سره د جنګ محاذ ته لاړو او شیهدان به مو مدینې ته راوړل.
۷- بي بي ام زیاد (رض): هغه له هغو شپږو تنو ښځو څخه وه چې د خېبر د جنګ سیمې ته د زخمیانو د مرهم پټی لپاره لاړه وه.[۴]
۸- د قیس لور بي بي امیّه (رض): له هجرت نه پس مسلمانه شوه، هغه وائي: د بني غفار له یو شمېر ښځو سره یو ځای د خدای د ګران رسول صلی الله علیه و آله وسلم په خدمت کښې حاضره شوم، ورته مو وویل: مونږ غواړو چې له مسلمانو جنګیالیو سره د مرستې او د زخمیانو د معالجې لپاره ستاسو په خدمت کښې د خېبر په لور حرکت وکړو. د خدای ګران رسول صلی الله علیه و آله وسلم د رضامندۍ په څرګندلو سره وفرمایل: ((د خدای‌پاک په مهربانیو او عنایتونو سره حرکت وکړئ.))[۵]
۹- بي بي لیلای غفاریه (رض): هغه وائي: زهٔ هغه ښځه وم چې د خدای له ګران رسول صلی الله علیه و آله وسلم سره به د زخمیانو د علاج لپاره جنګ ته تللم.[۶]
۱۰- بي بي ام سلیم (رض): د احد په جنګ کښې به یې جنګیالیو ته اوبهٔ ورکولې او سره له دې چې حامله وه د حنین په جنګ کښې یې ګډون وکړ.[۷]
۱۱- بي بي معاذهٔ غفاریه (رض): د بیمارانو پالنه او د زخمیانو معالجه به یې کوله.[۸]
۱۲- بي بي ام سنان اسلمیه (رض): د خېبر جنګ ته د تلو په وخت یې د خدای ګران رسول صلی الله علیه و آله وسلم ته عرض وکړ: غواړم له تاسو سره لاړه شم او د جنګ په مېدان کښې د زخمیانو مرهم پټی او د بیمارانو علاج معالجه او له مجاهدانو سره مرسته وکړم او د هغوي د سامانونو خیال وساتم او تږو ته اوبهٔ ورکړم. د خدای ګران

---

۱ - الاصابه ۴ ټوک ، ۴۳۳ مخ.
۲ - طبقات ابن سعد ۸ ټوک، ۲۴۱ مخ.
۳ - اسدالغابه ۵ ټوک، ۴۵۱ مخ، صحیح بخاري ۱۴ او ۱۲۸ مخونه
۴ -الاصابه ۴ ټوک، ۴۴۴ مخ.
۵ - اسدالغابه ۵ ټوک، ۴۰۵ مخ.
۶ - نقش زنان در جنګ ۲۲ مخ
۷ -طبقات ابن سعد ۸ ټوک، ۴۲۵ مخ
۸ - اعلام النساء ۵ ټوک ۲۱ مخ.

رسول صلی الله علیه و آله وسلم ورته وفرمایل: «پکار دي زما له مېرمن ام سلمه سره حرکت وکړي.»[1]

۱۳- بي بي فاطمه زهرا علیها السلام: محمد بن مسلمه (رض) وائي: د احد په جنګ کښې ښځې د اوبو په لټه کښې شوې او دغه ښځې څوارلس تنه وې چې بي بي فاطمه زهرا علیها السلام هم پکښې شامله وه.[2]

ښځو به خوارک او اوبۀ په خپلو اوږو باندې وچتولې او د زخمیانو په علاج معالجه به لګیا وې او اوبۀ به یې ورته ورکولې.[3]

۱۴- بي بي ام سلیط(رض): دویم خلیفه وائي: بي بي ام سلیط به د احد په جنګ کښې د اوبو مشکونه زمونږ لپاره په اوږو ګرځول او هم به یې زمونږ جنګي ساز و سامان مرمت کوۀ.[4]

۱۵- بي بي نسیبه (رض):: دې بي بي له خاوند او دوو زامنو سره د احد په جنګ کښې شرکت وکړ او د اوبو مشکونه به یې اوچتول او په زخمیانو باندې به یې اوبۀ څښولې، کله چې جنګ سخت شو نو هغې هم په جنګ شروع وکړه او د تورو او نېزو دولس زخمونه ورباندې راغلل.[5]

۱۶- بي بي انیسه (رض):: دا بي بي د احد په جنګ کښې د خدای د ګران رسول صلی الله علیه و آله وسلم په خدمت کښې حاضره شوه او ورته یې عرض وکړ: ای د خدای ګران رسوله! صلی الله علیه و آله وسلم د بدر له جنګیالیو څخه زما زوی عبدالله بن سلمه اوس د احد په جنګ کښې شهید شوی دی، غواړم چې هغه مدینې ته یوسم او هلته یې خاورو ته وسپارم چې مزار یې زما له کور سره نزدې وي او ورته ورځم او ورسره مینه کوم. د خدای ګران رسول صلی الله علیه و آله وسلم ورته اجازت ورکړ. بي بي انیسه د خپل شهید زوی پاکه جنازه د مجدر بن زیاد نومې یو بل مسلمان شهید له جنازې سره چې په عبا کښې نغښتي شوي وو د اوښ په ذریعې سره مدینې ته یوړل.[6]

د خدای د ګران رسول صلی الله علیه و آله وسلم تر مشرۍ لا ندې د اسلام په محاذ کښې د ښځو د کردار او فعالیت دا یوه برخه وه. کېدی شي چې په فوځي چارو کښې د

---

[1] - ریاحین الشریعه ۳ ټوک، ۴۱۰ مخ.
[2] - مغازي واقدي ۱ ټوک، ۲۴۹ مخ.
[3] - مغازي واقدي ۱ ټوک، ۲۴۹ مخ.
[4] - صحیح بخاري ۱۲ ټوک، ۱۵۳ مخ.
[5] - مغازي واقدي ۱ ټوک، ۲۲۸ مخ.
[6] - اسدالغابه ۵ ټوک، ۴۰۲ مخ، نقش زنان حجت الاسلام محمد جواد طبسي.

ښځو مرستې او ملاتړ د دې لپاره ؤ چې له دښمن سره په جنګ او نښته کښې له جنګیالیو ځواکونو څخه له زیاتې نه زیاته استفاده وشي. د حضرت امام مهدي علیه السلام په حکومت کښې به هم د خدای د ګران رسول صلی الله علیه و آله وسلم د دور په شان ښځې همدغه کردار ادا کوي.

په هغه دوران کښې یا له هغۀ نه مخکښې ښځې مختلف کردارونه لري د دجال په خلاف تبلیغات او له هغۀ نه د خلقو خبردارول د هغوي له کردارونو او ذمه واریانو څخه دي.

ابو سعید خدري وائي: هر چرته چې دجال د تللو اراده وکړي نو د لئیبه (طیبه) نومې ښځه به هلته له هغۀ مخکښې ځان رسوي او خلقو ته به وائي چې دجال ستاسو لور ته راروان دی، له هغۀ څخه لرې وسئ او د هغه د کار له عاقبت څخه خبردار اوسئ.[1]

دویم باب

د قیام رهبر

د حضرت امام مهدي علیه السلام د انقلاب او پاڅون په حقله مو تر اوسه یو لړ مضامین وړاندې کړل. په دې باب کښې له روایتونو نه په استفادې سره د هغه حضرت جسمي او اخلاقي خصوصیات او کرامات څیړو.

الف) بدني خصوصیتونه

۱- عمر او څېره

د حصین زوی عمران وائي: د خدای ګران رسول صلی الله علیه و آله وسلم ته مې وویل: هغه سړی (امام مهدي) راته توصیف کړئ اود هغۀ د حالاتو یوه برخه راته بیان کړئ. د خدای ګران رسول صلی الله علیه و آله وسلم وفرمایل: ((هغه زما له اولاد څخه دی، اندامونه یې د بني اسرائیلو د سړیو په شان سخت او مضبوط دي. زما د امت د سختۍ او مصیبت په وخت کښې به قیام کوي، د څېرې رنګ یې له عربو سره شباهت لري او جوسه یې د څلوېښت کلن سړي غوندې ښکاري، مخ به یې لکه د سپوږمۍ د تږوتې ځلیږي، زمکه به له عدل او انصاف نه ډکوي، هغه وخت چې له ظلم او ستم نه

۱ - فتن ابن حماد ۱۵۱ مخ، کنزالعمال ۱۴ ټوک، ۲۰۲ مخ.

ډکه شي. شل کاله به د حکومت واګې په لاس لري او د قسطنطنيه، روم وغېره په شان د کفر ټول ښارونه به فتح کوي...))[١]

امام حسن مجتبی عليه السلام فرمائي: ((.... خدای پاک به د حضرت مهدي (عليه السلام) عمر د غيبت په زمانه کښې اوږدوي، او له دې وروسته به په خپل بې پايه قدرت به سره هغه تر څلويښتو د کم عمره کس په شکل سره ظاهر کړي.))[٢]

امام جعفر صادق عليه السلام فرمائي: ((هغه وخت چې حضرت قائم (عليه السلام) ظهور کوي نو خلق به ترې انکار کوي او څوک به يې نه قبلوي بې له هغو کسانو څخه چې خدای پاک ترې د ذر په عالم[٣] کښې له هغوي نه عهد اخېستی دی. هغه حضرت به د کاملې او کاميابې او معتدلې ځوانۍ په څېره کښې ظاهرېږي.))[٤] امام علي عليه السلام فرمائي: ((کله چې حضرت مهدي (عليه السلام) قيام کوي نو عمر به يې د دېرشو او څلوېښتو کالو ترمېنځ وي.))[٥]

مروي وائي: ((امام رضا عليه السلام ته مې عرض وکړ: د ظهور او قيام په وخت به ستاسو د قائم عليه السلام نښې نښانې څه وي؟ امام وفرمايل: ((د هغهٔ نښه دا ده چې د حضرت عمر به زيات وي خو له څېرې نه به ځوان په نظر راځي، په دا ډول چې که څوک يې څېرې ته وګوري نو ګمان به کوي چې هغه د څلوېښتو يا څه کم عمر کښې دی. بله نښه يې دا ده چې د وخت په تېرېدو سره به هغه نهٔ بوډا کيږي ان تردې چې د اجل وخت يې را ورسي.))[٦]

امام جعفر صادق عليه السلام فرمائي: ((په حتمي توګه د خدای هغه ولي د ابراهيم خليل الله عليه السلام په شان يو سل او شل کاله عمر کوي او د دېرش کلنۍ په کاملې ځوانې څېرې او مخ سره به ظهور کوي.))[٧]

---

[١] - ملاحم ابن طاؤس ١۴٢ مخ.

[٢] - کمال الدين ١ ټوک، ٣١۵ مخ، کنايه الاثر ٢٢۴ مخ، اعلام الورى ۴٠١ مخ، الاحتجاج ٢٨٩ مخ.

[٣] -د ذر عالم په زمکه باندې دانسانانو له خلقت نه د مخکښې عالم دی چې خدای پاک په هغه عالم کښې له انسانانو څخه د خپل ربوبيت په حقله اقرار واخېست، ((وَإِذْ أَخَذَ رَبُّكَ مِن بَنِي آدَمَ مِن ظُهُورِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَأَشْهَدَهُمْ عَلَى أَنفُسِهِمْ أَلَسْتَ بِرَبِّكُمْ قَالُواْ بَلَى شَهِدْنَا أَن تَقُولُواْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّا كُنَّا عَنْ هَذَا غَافِلِينَ ((ای زمونږ رسوله ياد کړه هغه وخت چې ستا خدای د آدم د اولاد له پشت څخه د هغهٔ ذريت واخېست او هغوي يې په ځان باندې ګواه وګرځول چې ايا زهٔ ستاسو پروردګارنه يم؟ ټولو وويل: هو، مونږ ستا په خدائۍ باندې ګواهي ورکوو.)) ځينو مفسرانو ويلي دي چې مراد ترې د روح په عالم کښې د حضرت ادم عليه السلام د اولاد ارواګانې دي او د ملک او ملکوت په عالم کښې د خدای پاک په توحيد او د هغهٔ په پرودرګارۍ باندې ګواهي دې لپاره چې نور نو دا ونهٔ وائي چې مونږ د قيامت له واقعې او د خدای له توحيد څخه غافله وو. (سورهٔ اعراف (٧) ٢۵۴ ايت.

[۴] -غيبت نعماني ١٨٨ مخ، عقدالدرر ۴١ مخ، بحارالانوار ۵٢ ټوک، ٢٨٧ مخ، ينابيع الموده ۴٩٢ مخ.

[۵] - احقاق الحق ١٩ ټوک، ٢۵۴ مخ.

[٦] - کماالدين ٢ټؤک، ٢۵٢ مخ، اعلام الورى ۴٣۵ مخ، خرائج ٣ ټوک، ١١٧٠ مخ.

[٧] -بحارالانوار ۵٢ ټوک، ٢٨٣ مخ.

مرحوم مجلسي وائي: کېدې شي مراد يې د هغه حضرت حکومت او سلطنت وي او يا دا چې د هغه حضرت عمر به په هم دغه هومره اندازه وي خو خدای پاک به اوږد کړی وي.

له موفق او کامياب اندامونو نه مراد د اندامونو معتدل والی دی او دې ته اشاره ده چې په متوسط عمر کښې يا بالاخره د ځوانۍ په عمر کښې به وي.[۱]

د ظهور په وخت د هغه حضرت د عمر په باره کښې نور اقوال هم شته. ارطات وائي: «امام مهدي عليه السلام به شپېتۀ کلن وي.[۲] ابن حماد وائي: « حضرت مهدي به اتلس کلن وي.»[۳]

۲- بدني کړۀ وړۀ

ابو بصير وائي: امام جعفر صادق عليه السلام ته مې عرض وکړ: «ستاسو له والد صاحب نه مې اورېدلي دي چې د زمانې د امام عليه السلام سينه به پراخه او اوږې به يې خلاصې او پلنې وي. حضرت وفرمايل: «ای ابا محمد! پلار مې د خدای د ګران رسول صلی الله عليه و آله وسلم زغره واچوله خو هغه پرې اوږده وه، په دا ډول چې زمکې ته رسېده، ما هم هغه واچوله خو زما له قد نه هم اوږده وه، خو د حضرت قائم عليه السلام په قامت باندې به هغه زغره داسې مناسبه او برابره وي لکه چې څنګه د خدای د ګران رسول صلی الله عليه و آله وسلم په بدن باندې وه، او د هغې زغرې لاندې برخه به لنډه وي په دا ډول چې هر کتونکی به ګمان کوي چې چاپېره يې غوټه خوړلې ده.»[۴]

د صلت زوی ريان وائي: امام رضا عليه السلام ته مې عرض وکړ: ايا تۀ د دې امر خاوند يې؟ وې فرمايل: «زۀ امام او د امر خاوند يم، خو نه هغه د امر خاوند چې زمکه به له عدل او انصاف نه ډکوي هغه وخت چې له ظلم او بي انصافۍ نه ډکه وي، نو زۀ څه رنګ هغه د امر خاوند کېدې شم په داسې حال کښې چې زما د بدن ناتواني وينې؟ حضرت قائم (عليه السلام) هغه څوک دی چې کله ظهور وکړي نو د بوډاتوب عمر کښې به وي خو ځوان به په نظر راځي. قوي او مضبوط اندامونه به لري، په دا ډول چې که خپل لاس يوې ډېرې مضبوطې ونې ته واچوي نو له بېخه به يې راوباسي او که د

۱ - بحارالانوار ۵۲ ټوک، ۲۸۳ مخ.
۲ - ملاحم ابن طاؤس ۷۳ مخ، کنزالعمال ۱۴ ټوک، ۵۸۲ مخ.
۳ - فتن ابن حماد ۱۰۲ مخ.
۴ - بصائرالدرجات ۴ ټوک، ۱۸۸ مخ، اثبات الهداه ۳ ټؤک ، ۴۴۰ مخ او ۵۲۰ مخونه، بحارالانوار ۵۲ ټوک ۳۱۹ مخ.

غرونو په مېنځ کښې چغه ووهي نو غرونه به مات او راونړوي، د موسی علیه السلام امسا او د عیسی علیه السلام ګوتمه به ورسره وي.))[۱]

ب) اخلاقي کمالات

حضرت امام مهدي علیه السلام د نورو معصومو امامانو په شان یو لړ خاص اخلاقي کمالات لري. له دې امله چې معصومین ټول کامل انسانان دي او له هر اړخه د انسانیت لپاره نمونه او بېلګه دي، نېک اخلاق هم له ټولو انسانانو نه په لوړ حد کښې لري.

امام علي رضا علیه السلام فرمائي: ((حضرت مهدي (علیه السلام) له ټولو نه زیات هوښیار او عقلمن، له ټولو نه زیات زغم کوونکی، او له ټولو نه زیات تقوا دار او پرهېزګار دی، هغه له ټولو انسانانو نه زیات بخښونکی، له ټولو نه زیات مېړنی او له ټولو نه زیات عبادت کوونکی دی.))[۲]

۱- د خدای پاک په وړاندې عاجزي او وېره

کعب وائي: د خدای پاک په وړاندې د امام مهدي علیه السلام عاجزي او وېره د دوو وزرو ترمېنځ د باز د وېرې په اندازه ده.[۳] کېدې شي له دې خبرې نه د کعب مراد دا وي چې که څه هم عقاب یو طاقتور مارغۀ دی خو دغه ټول قوت د هغۀ د وزرو په مرستې پورې تړاؤ لري، که وزرې یې د یوې شېبې لپاره ورسره مرسته ونکړي نو له اسمان نه به د زمکې په لور راوغورزیږي، امام مهدي علیه السلام هم که هر څومره طاقتور او قدرت لرونکی الهي رهبر دی، خو دغه ټول قوت او طاقت یې د خدای پاک لخوا دی. که خدای پاک د یوې شېبې لپاره د هغه حضرت مرسته او مدد ونکړي نو د فعالیت او چارو د ترسره کولو توان به ونۀ لري. په همدې وجه هغه حضرت د خدای پاک د توانا ترین ذات په وړاندې عاجزي، وېره او خوف لري.

د ابن طاؤس د نقل مطابق[۴] د خدای پاک په وړاندې د هغه حضرت عاجزي او خشوع د نېزې له دواړو سرونو سره تشبیه شوې ده. د نېزې د عمل چټکتیا او د نښې په

---

[۱] - کمال الدین ۲ټوک، ۴۸ مخ، اعلام الوری ۴۰۷ مخ، کشف الغمه ۳ ټوک، ۳۱۴مخ، بحارالانوار ۵۲ ټوک ۳۲۲ مخ، وافي ۲ ټوک، ۱۱۳ مخ، اثبات الهداه ۳ ټوک، ۴۸۷ مخ.

[۲] - ینابیع الموده ۴۰۱ مخ، اثبات الهداه ۳ ټوک، ۵۳۷ مخ، احقاق الحق ۱۳ ټوک ۳۲۷ مخ.

[۳] - قتن ابن حماد ۱۰۰ مخ، عقدالدرر ۱۵۸ مخ، ملاحم ابن طاؤس ۷۳ مخ، برهان متقي هندي ۱۰۱ مخ.

[۴] - ملاحم ابن طاؤس ۷۳مخ.

ويشتلو كښې دقت د دوو وزرو په شان د هغې له دواړو سرونو سره تړاؤ لري او كه يو سر يې هم كوږ وي نو نېزه خطا ځي.
كېدې شي مراد ترې دا وي چې د امام مهدي عليه السلام قدرت او طاقت د خداى پاك لخوا دى او ټول كارونه يې د خداى پاك له مرستې سره تړاؤ لري.

۲- زهد

امام جعفر صادق عليه السلام فرمائي: ((ولې د حضرت مهدي (عليه السلام) په ظهور كښې بيړه كوئ؟ خداى پاك پوهيږي چې د هغۀ جامې سختې او كلكې، خوراک يې د اوربشو ډوډۍ او حكومت يې د تورې حكومت او مرګ يې د تورې په سيورې كښې دى.)). [1]

عثمان بن حماد وائي: د امام جعفر صادق عليه السلام په مجلس كښې ناست وم چې يو سړي هغه حضرت ته عرض وكړ: امام علي عليه السلام به سختې او كلكې جامې اچولې چې ارزښت يې څلور درهمه ؤ خو تاسو قيمتي جامې اچوئ. حضرت ورته په ځواب كښې وويل: ((حضرت علي عليه السلام په داسې زمانه كښې جامې اچولې چې انكار ترې نه كېدۀ او اعتراض پرې نۀ كېدۀ. د هرې زمانې تر ټولو غوره جامې د هغې زمانې د خلقو جامې دي، كله چې زمونږ قائم قيام وكړي نو د حضرت علي عليه السلام په شان جامې به اچوي او د هغه حضرت د سياست او تګلارې پېروي به كوي.)) [2]

ج) جامه

په روايتونو كښې د ظهور په وخت د امام مهدي عليه السلام لپاره مخصوص لباس ذكر شوى دى. كله د خداى د ګران رسول صلى الله عليه و آله وسلم د قميص مبارک ذكر شوى دى او كله د هغه حضرت د ظهور په وخت د حضرت يوسف عليه السلام د قميص ذكر شوى دى.

يعقوب بن شعيب وائي: امام جعفر صادق عليه السلام وفرمايل: ((ايا نۀ غواړې هغه قميص چې حضرت قائم عليه السلام به د ظهور په وخت اچولى وي درته وښيم؟)) عرض مې وكړ، هو، غواړم چې يې ووينم. هغه حضرت يو صندوقچه راوغوښتله او

---

۱ - غيبت نعماني ۲۳۳ او ۲۳۴ مخونه، بحارالانوار ۵۲ ټوک، ۳۵۴ مخ (په لږ فرق سره)

۲ -كافي ۲ټوک، ۴۴۴مخ، بحارالانوار ۴۱ ټوک، ۱۵۹ مخ، او ۴۷ ټوک ۵۵ مخ.

هغه یې خلاصه کړه او له هغې نه یې د خمتا یو قمیص راوویست، هغه یې خلاص کړ او د هغهٔ د کینې لستوني په ګوټ کښې د وینو داغ ؤ. امام جعفر صادق علیه السلام وفرمایل: ((دا د پېغمبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم قمیص دی او د احد په جنګ کښې چې کله یې د هغه حضرت څلور مخکیني غاښونه شهیدان کړل دا قمیص یې اچولی ؤ او حضرت قائم به هم د قیام په وخت دا قمیص اچولی وي.)) ما هغه د وینو داغ ښکل کړ او په خپلو سترګو مې ومخښلو. بیا هغه حضرت هغه قمیص پورته کړ او راغونډ یې کړ.[۱]

مفضل بن عمر وائي: ((امام جعفر صادق علیه السلام وفرمایل:: ((ایا درته معلومه ده چې د حضرت یوسف علیه السلام قمیص کوم یو ؤ؟)) ومې ویل: نه، وې فرمایل: ((کله چې د حضرت ابراهیم (علیه السلام) لپاره اور بل کړې شونو جبرائیل (علیه السلام) د هغهٔ لپاره یو قمیص راوړهٔ او هغهٔ ته یې واچوهٔ چې ګرمي او یخني ورته ضرر و نهٔ رسوي او چې کله یې د وفات وخت راورسېد نو هغه یې د یو ې دعا په پوښ کښې بند کړ او د خپل زوي اسحاق مټ کښې یې ځوړند کړ، هغهٔ هم دغه قمیص حضرت یعقوب (علیه السلام) ته ورکړ، چې کله حضرت یوسف (علیه السلام) وزېږېد نو حضرت یعقوب (علیه السلام) هغه د حضرت یوسف علیه السلام په مټ کښې ځوړنده کړ، په حضرت یوسف (علیه السلام) باندې هم ډېرې پیښې تېرې شوې ان تردې چې په مصر کې مشر شو، کله چې هغهٔ هلته هغه قمیص له پوښ نه راوویست نو حضرت یعقوب (علیه السلام) ته یې بوي ورغی او دا په قران شریف کښې د خدای پاک خبره ده چې د یوسف (علیه السلام) په قیصه کښې یې د یعقوب (علیه السلام) له قوله بیانوي او فرمائي: ((زهٔ د یوسف بوي بویوم، که ما ته د خطا نسبت رانکړئ.))[۲] او دا هغه قمیص دی چې له جنت نه راغلی دی.))

عرض مې وکړ: له تاسو څار شم هغه قمیص د چا لاسو ته رسېدلی دی؟ وې فرمایل: د هغهٔ د خاوند لاسو ته رسېدلی دی، کله چې زمونږ قائم (علیه السلام) ظهور وکړي نو هغه قمیص به ورسره وي.)) بیا یې وفرمایل: ((هر پېغبر چې علم یا نور څهٔ څیز په وراثت کښې ترلاسه کړی دی هغه ټول هر څهٔ حضرت محمد صلی الله علیه و آله وسلم ته رسېدلي دي.))[۳]

---

۱ - غیبت نعماني ۲۴۳ مخ، اثبات الهداه ۳ ټوک، ۵۴۲ مخ، حلیه الابرار ۲ ټوک ۵۷۵ مخ، بحارالانوار ۵۲ ټؤک ۳۵۵ مخ.

۲ - سورهٔ یوسف (۱۲) ۹۴ ایت

۳ -کافي ۱ ټوک، ۲۳۲ مخ، کمال الدین ۲ ټوک، ۲۷۴ مخ، بحارالانوار ۵۲ ټوک، ۳۲۷ مخ.

د) وسله

د خدای ګران رسول صلی الله علیه و آله وسلم حضرت علي علیه السلام ته وفرمایل: ((کله چې زمونږ قائم (علیه السلام) قیام وکړي او کله چې يې د ظهور ماموريت راورسي، يوه توره به ورسر ه وي چې هغۀ ته به اواز کوي: ای د خدای پاک ولي! قيام وکړه او د خدای دښمنان ووژنه.))[۱]

امام جعفر صادق علیه السلام فرمائي: ((حضرت مهدي (علیه السلام) به د ظهور په وخت د خدای دګران رسول صلی الله علیه و آله وسلم قمیص چې د احد په جنګ کښې يې اچولی ؤ، او دهغه حضرت دستار او زغره چې د هغۀ په قامت باندې آراسته دي اچوي او د پېغمبراکرم صلی الله علیه و آله وسلم توره ((ذوالفقار)) به يې په لاس کښې راوبستلې وي او تر اتو مياشتو پورې به د بې دينودښمنانو د مړيو ډيرې جوړوي.))[۲]

جابر جعفي وائي: ((امام محمد باقر علیه السلام وفرمایل: ((امام مهدي (علیه السلام) به له مکې څخه د رکن او مقام ترمېنځ له خپل وزير او درې سوو او لږ شمېر (ديارلسو) ملګرو سره ظهور کوي، په داسې حال کښې چې د خدای د ګران رسول صلی الله علیه و آله وسلم عهد، دستوالعمل، بېرغ او وسله به ورسره وي. بيا به د مکې له اسمان څخه اواز کوونکی د هغه حضرت په نامې او ولايت سره اواز کوي، په داسې ډول چې د زمکې ټول اوسېدونکي به د هغه حضرت نوم اوري او د هغه حضرت نوم به د پېغبراکرم صلی الله علیه و آله وسلم نوم وي.))[۳]

هـ) امام به خلک له څېرو پيژني

د امام مهدي علیه السلام يو بل خصوصيت دا دی چې د انسانانو باطني شخصيت به د هغوي له څېرو څخه پېژني او د نېکو او صالحو او د بدو او ناصالحو کسانو ترمېنځ د فرق تشخيص به کوي او مفسد کسان به په همدغه شناخت سره د خپلو اعمالو سزا ته رسوي.

---

۱ - کفايت الاثر۲۲۳ مخ، بحارالانوار ۳۲ ټوک، ۴۰۹ مخ، عوالم ۱۵ ټوک، ۳ برخه، ۲۲۹ مخ، اثبات الهداه ۳ټوک،۵۲۳ مخ.

۲ -غيبت نعاني ۳۰۸ مخ، بحارالانوار ۵۲ ټوک، ۲۲۳ مخ، ارشاد ۲۷۵ مخ.

۳ - الاصول السنه عشر ۷۹ مخ، اثبات الهداه ۳ ټوک، ۵۸۸مخ، بحارالانوار ۲۲ ټوک، ۲۰۹ مخ، مستدرک الوسائل ۱۱ ټوک، ۳۸ مخ.

امام جعفر صادق عليه السلام فرمائي: کله چې حضرت قائم (عليه السلام) ظهور وکړي نو څوک به داسې پاتې نۀ شي مګر دا چې هغه حضرت يې وپېژني چې هغه نېک او صالح کس دی يا منحرف او فاسد کس.))[1]

همدا رنګ هغه حضرت فرمائي: ((کله چې حضرت قائم آل محمد صلی الله عليه و آله وسلم قيام وکړي نو زمونږ دښمنان به له څېرو څخه پېژني، بيا به هغوي له تندي (سر) او پښو څخه رانيسي او په خپله يا د خپلو ملګرو په ذريعې سره به يې وژني.))[2]

دغه شان په يو بل ځای کښې فرمائي: ((کله چې زمونږ قائم (عليه السلام) ظهور وکړي نو خپل دوستان او دښمنان به د تشخيص د هغه قدرت په ذريعه چې لري يې پېژني.))

معاويه دهني وائي: ((امام جعفر صادق عليه السلام د دې مبارک ايت په حقله چې مجرمان به د هغوي له څېرو څخه پېژندل کيږي او بيا به هغوي له سر او پښو څخه نيول کيږي.))[3] وفرمايل: ((ای معاويه! نور خلق په دې حقله څه وائي؟)) عرض مې وکړ، هغوي ګمان کوي چې خدای پاک به د قيامت په ورځ ګناهګاران د هغوي له څېرو پېژني او د سر له مخکښې وېښتو او پښو څخه به يې نيسي او په اور کښې به يې اچوي. ، امام وفرمايل: ((خدای پاک څه ضرورت لري چې مجرمان د هغوي له څېرو څخه وپېژني په داسې حال کښې چې هغوي يې خلق کړي دي.)) عرض مې وکړ: نو بيا يې معنا څه ده؟ وې فرمايل: ((کله چې حضرت قائم عليه السلام قيام وکړي، نو خدای پاک به هغۀ ته د څېرې د پيژندلو علم عطا کوي او حضرت به حکم ورکوي چې کافران له لاسو پښو نه ونيسئ او په تورې سره پرې سخت ګوزارونه وکړئ.))[4]

و) کرامات

په اخره زمانه کښې که څه هم خلق د يو قدرتمن او طاقتور او په عېن حال کښې د مظلومانو د ملاتړې حکومت د راتلو لپاره شېبې شماري، خو اکثرو حکومتونو ته به چې په اقتدار کښې راشي هيله من نۀ وي او د هر ګوند او ډلې خبره به نۀ مني او په

---

[1] - کمال الدين ۲ ټوک، ۲۷۱ مخ، خرائج ۲ ټؤک ۹۳۰مخ، اثبات الهداه ۳ ټؤک، ۴۹۳ مخ، بحارالانوار ۵۱ ټوک، ۵۸ مخ او ۵۲ ټوک، ۳۸۹ مخ.

[2] -احقاق الحق ۱۳ ټوک، ۳۵۷ مخ، غيبت نعماني ۲۴۲ مخ، کمال الدين ۲ ټؤک ۳۲۲ مخ، ارشاد ۵ ټوک، ۳۲ مخ، اعلام الوری ۴۳۳ مخ، کشف الغمه ۳ ټوک، ۲۵۲ مخ.

[3] - يُعْرَفُ الْمُجْرِمُونَ بِسِيمَاهُمْ فَيُؤْخَذُ بِالنَّوَاصِي وَالْأَقْدَامِ ((په هغه ورځ به بدکاران له څېرو څخه پېژند کيږي بيا به د هغوي د تندي له وېښتو سره له پښو نه ونيوې شي.)) سورۀ الرحمن (۵۵) ۴۱ ايت.

[4] - اختصاص ۳۰۴ مخ، غيبت نعماني ۱۲۸ مخ، بصائرالدرجات ۳۵۲ مخ، بحارالانوار ۵۲ ټوک، ۳۲۱ مخ، الشيعه ولرجعه ۱ ټوک، ۴۳۱ مخ، المحجبه ۲۱۷ مخ، ينابيع الموده ۴۲۹ مخ.

اصولي توګه څوک به په دې باندې قادر نهٔ ګڼې چې د معاشرې نظم راستون کړي او له تاوتريخوالي او ګډوډۍ ډکه دنيا منظمه او سمه کړي. نو له دې امله هغه کس چې معاشرې او ټولنې ته د نظم د راستنولو او په نړۍ کښې د امن و امان د راوستلو دعوا کوي پکار دي د نورو انسانانو نه اوچت توان ولري او د دې خبرې ثابتول يو لړ کراماتو او د خارق العاده کارونو ترسره کولو ته ضرورت لري او شايد په همدې خاطر وي چې امام مهدي عليه السلام به د ظهور په ابتداء کښې په يو شمېر کراماتو او معجزو باندې لاس پورې کوي. د الوت په حال کښې مارغهٔ ته به اشاره کوي نو هغه به فوراً لاندې راکوز شي او د هغه حضرت په لاس به کښېني، يو اوچ لرګی به په زمکه کښې ښخ کړي او هغه لرګی به فوراً شين شي او څانګې او پاڼې به راوباسي.
په دې کارونو سره به خلقو ته دا خبره ثابته شي چې د هغوي سروکار له داسې شخصيت سره دی چې زمکه او اسمانونه يې د خدای پاک په حکم سره په اختيار کښې او تر فرمان لاندې دي. دغه کرامات د هغو خلقو لپاره زېرې دی چې تر کلونو کلونو بلکې تر پېړيو پېړيو پورې يې ځانونه د اسمان او زمکې تردباؤ او قهر لاندې ليدل، هغه خلق چې له پاس څخه به ورباندې د هوائي الوتکو او توغنديو حملې کېدې، (په دهشتګردانه حملو کښې به وژل کېدل) په مېلينونو قربانۍ به يې ورکولې او هيڅ توان او طاقت به يې نهٔ لرهٔ چې د دغو حملو، تېريو او چاودنو(خودکش حملو) مخه ونيسي خو اوس به د يو داسې شخصيت په وړاندې ځانونه ويني چې زمکه، اسمانونه او هغه څه چې پکښې دي د هغهٔ په اختيار کښې دي.
هغه کسان چې تر پرونه پورې له سختې قحطې سره مخامخ وو چې حتی د ژوند د لومړيو ضرورتونو د برابرولو توان يې نهٔ لرهٔ او مختلف تکليفونه، زحمتونه او مشکلات يې زغمل اود اوچکالۍ او زراعت د کمي په وجه په سختې اقتصادي محاصره کښې وو نن د يو داسې شخصيت په وړاندې دي چې په يوې اشارې سره به زمکه شنه او زرغونه کوي او اوبهٔ او باران به جاري کوي.
هغه خلق چې له لاعلاجه بيماريو سره مخامخ شوي وي له يو داسې کس سره به مخامخ کيږي چې حتی لاعلاجه بيمارۍ به هم معالجه کوي او مړيو ته به ژوند وربخښې. دا هغه معجزې او کرامات دي چې د دغه اسماني رهبر د وېناؤ د حق والي، صداقت او توانمنيو بيانوونکي دي. لنډه دا چې د نړۍ خلق به باور وکړي چې دا زېرې ورکوونکی له تېر هيڅ يو مدعي سره مشابهت نهٔ لري او دا هم هغه حقيقي ازادي بخښونکی، الهي ذخيره او مهدي موعود عليه السلام دی.

د امام مهدي عليه السلام کرامات به چې کله د هغهٔ د جنګياليو لپاره رامنځته کيږي نو د هغوي ايمانونه به لا مضبوطوي او عقائد به يې لا پخوي او کله به يې د دښمنانو او يا د انکار کوونکو لپاره وي چې په هغه حضرت باندې به د هغوي د ايمان او اعتقاد سبب کيږي. اوس هم له هغو څخه ځينو کراماتو ته اشاره کوو:

۱- د مارغهٔ خبرې کول

اميرالمومنين امام علي عليه السلام فرمائي: ((حضرت امام مهدي (عليه السلام) به د خپل تګ په لاره کښې له يو حسني سيد سره چې دولس زره جنګيالان به ورسره وي مخامخ کيږي. هغه حسني سيد به په احتجاج لاس پورې کړي او ځان به له هغهٔ نه زيات د مشرۍ لائق ګڼي. حضرت به د هغهٔ په ځواب کښې وائي: ((زهٔ مهدي يم)). حسني سيد به پوښتنه وکړي چې ايا څه دليل او نښه نښانه لرې چې له تا سره بيعت وکړم؟ حضرت به يو مارغهٔ ته چې په اسمان کښې د الوت په حال کښې وي اشاره وکړي او هغه مارغهٔ به لاندې راکوز شي او د هغه حضرت په لاسو کښې به کښېني، بيا به د خدای‌پاک په قدرت سره په خبرو شروع وکړي او د حضرت مهدي (عليه السلام) په امامت په ګواهي ورکوي.

د حسني سيد د لا زيات اطمينان لپاره به امام يو اوچ لرګی په زمکه کښې ښخ کړي او هغه لرګی به شين شي او څانګې او پاڼې به راوټوکوي، بيا به د کاڼي يو ټوټه له زمکې نه راواچته کړي او په زور سره به يې مبده او د خمبر په شان نرمه کړي.

حسني سيد به د دغو کراماتو په ليدو سره په هغه حضرت باندې ايمان راوړي خپله او ټول فوځيان به يې امام ته تسليم شي او امام به هغه د فوځ د وړومبۍ کرښې قوماندان جوړ کړي.))[1]

۲- له زمکې څخه د خوراک څښاک رابرسېره کېدل

امام جعفر صادق عليه السلام فرمائي: ((کله چې امام د مکې په ښار کښې ظهور وکړي او کوفې ته د تګ نيت وکړي نو خپلو فوځيانو ته به اعلان وکړي چې څوک له ځان سره خوراک څښاک او د لارې توښه وانهٔ خلئ، هغه حضرت به د حضرت موسی (عليه السلام) هغه کاڼی چې د هغهٔ په وسيلې سره د رڼو اوبو دولس چينې له زمکې

---

[1] -عقدالدرر ۹۷، ۱۳۸ او ۱۳۹ مخونه، القول المختصر ۱۹ مخ، الشيعه والرجعه ۱ ټوک، ۱۵۸ مخ.

ځخه راوخوټېږي له ځان سره لري. په ټوله لاره کښې په هر ځای کښې چې دمه کوي نو هغه کاڼي به ښخوي او له زمکې ځخه به د اوبو چينې راخوټيږي، هر څوک چې اوږې کيږي د دغو اوبو په څښلو سره به مړيږي او هر څوک چې تږی وي د هغۀ تنده به ماتيږي.

د لارې د تګ په دوران کښې د لښکريانو خوراک څښاک به په دا ډول وي تر هغه وخته پورې چې نجف ښار ته ورسيږي نو هلته به د دغه کاڼي په لګولو سره د تل لپاره له زمکې نه اوبۀ او پی، راخوټيږي چې اوږي او تږي به مړوي.))[1]

امام محمد باقر عليه السلام فرمائي: ((کله چې حضرت قائم (عليه السلام) ظهور وکړي نو د پېغمبراکرم (صلى الله عليه و آله وسلم) بيرغ، د سليمان (عليه السلام) ګوتمه او د موسی (عليه السلام) کاڼی او امسا به ورسره وي. بيا به د هغه حضرت په حکم د لښکريانو ترمينځ اعلان وشي چې څوک د خوراک څښاک توښه او د حېواناتو لپاره واښۀ له ځان سره وانخلي. د لارې د سفر ځينې ملګري به ووائي: چې دې غواړي چې مونږ هلاک کړي او زمونږ سپرلی، له لوږې او تندې مړې کړي، اصحاب به له هغه حضرت سره تګ شروع کړي، وړومبني ځای ته چې ورسي نو حضرت به کاڼی په زمکه باندې ووهي نو د لښکريانو لپاره به اوبۀ اوخوراک او د حېواناتو لپاره به واښه بهر راووځي او ټول به ترې استفاده وکړي ان تردې چې نجف ښار ته ورسي.))[2]

۳- طيّ الارض او د سيوري نۀ لرل

امام علي رضا عليه السلام فرمائي: ((کله چې امام مهدي (عليه السلام) ظهور وکړي نو زمکه به د خدای پاک له نور ځخه روښانه شي او زمکه به د مهدي (عليه السلام) تر پښتو لاندې په چټکه توګه حرکت کوي (هغه به په چټکتيا سره د لارې سفر لنډوي) او هغه دی چې سيوری به ونۀ لري.))[3]

---

۱ -بصائرالدرجات ۱۸۸ مخ، کافي ۱ ټوک، ۲۳۱م خ، غيبت نعماني ۲۳۸ مخ، خرائج ۲ ټوک، ۲۹۰ مخ، نورالثقلين ۱ ټوک، ۸۴ مخ، بحارالانوار ۱۳ ټوک ۱۸۵ مخ او ۵۲ ټوک، ۳۲۴ مخ.

۲ - کمال الدين ۲۷۰ مخ، بحارالانوار ۵۲ ټوک، ۳۵۱مخ، وافي ۲ ټوک، ۱۱۲ مخ.

۳ - کمال الدين ۳۷۲ مخ، کفايت الاثر ۳۲۳ مخ، اعلام الوری ۴۰۸ مخ، کشف الغمه ۳ ټوک، ۳۱۴ مخ، فرائد السمطين ۲ ټوک، ۳۳۲ مخ، ينابيع الموده ۴۸۹ مخ، نورالثقلين ۴ ټوک ۴۷ مخ، بحارالانوار ۵۱ ټوک ۱۵۷ مخ، کفايت الاثر ۳۲۴ مخ، احتجاج ۲ټوک، ۴۴۹ مخ، اعلام الوری ۴۰۹ مخ، خرائج ۳ ټوک۱۱۷۱ مخ، مستدرک الوسائل ۲ټوک ۳۳ مخ.

۴- د تګ راتګ وسيله

امام محمد باقر عليه السلام سوره نومې يو کس ته وفرمايل: «ذوالقرنين ته اختيار ورکړی شو چې له سختې او رامې وريځې څخه يوه اوريځ انتخاب کړي. هغهٔ رامه وريځ انتخاب کړه او سخته اوريځه د حضرت قائم عليه السلام لپاره ذخيره شوه.»
سوره پوښتنه وکړه چې دا سخته وريځه څه څيز دی؟ هغه حضرت وفرمايل: «دا هغه وريځې دي چې پکښې، بريښنا، تالنده او ګړزهار وي، کله چې وريځ داسې وي ستاسو صاحب (عليه السلام) به په هغې باندې سور وي. بې شکه چې هغه به په وريځ باندې سوريږي او د اسمان په لور به خيژي او اوهٔ واړه اسمانه او زمکې به طې کوي، هغه زمکې چې پنځه يې د اوسېدو او دوه نورې يې ورانې او ويجاړې دي.»[1]
امام جعفر صادق عليه السلام فرمائي: «خدای پاک ذوالقرنين په دوو وريځو يعنې سختې او رامې وريځې کښې د يوې په غوره کولو کښې اختيارمن کړو نو هغهٔ رامه وريځ غوره کړه او دا هغه وريځ ده چې پکښې بريښنا او ګړزهار نهٔ وَ او که هغهٔ سخته وريځه غوره کړې وې نوله هغې نه د استفادې اجازه به يې نهٔ وه لرلې، ځکه چې خدای پاک سخته وريځه د حضرت قائم (عليه السلام) لپاره ذخيره کړې ده.»[2]

۵- د وخت سست رفتار

امام محمد باقر عليه السلام فرمائي: «چې کله د زمانې امام ظهور وکړي نو د کوفې لور ته به حرکت کوي، هلته به اوهٔ کاله حکومت کوي چې هر کال به يې ستاسو د لسو کالو برابر وي، له دې نه بيا وروسته چې خدای پاک څه اراده وکړي هغه به کوي.»
ورته وويل شول چې څنګه به کلونه دومره اوږديږي؟ امام وفرمايل: «خدای پاک به منظومې (د هغو چلوونکې فرښتې) ته حکم ورکړي چې خپل ګرځنده تګ دې سست کړي، په دې وجه به ورځې او شپې اوږدېږي.»
ويل کيږي چې که په دې نظام کښې لږ غوندې هم بدلون راشي نو هر څه به وران ويجاړ او فاسد شي. امام وفرمايل: «دا د خدای په اړه د ماده پرستو او کافرو خلقو خبره ده خو مسلمانان (چې د هغهٔ په چلوونکي ذات باندې عقيده لري) داسې خبره نهٔ شي کولې.»[3]

---

[1] - اختصاص مفيد ۱۹۹ مخ، بصائرالدرجات ۴۰۹ مخ، بحارالانوار ۵۲ ټوک، ۳۲۱ مخ.
[2] - اختصاص ۳۲۲ مخ، بحارالانوار ۵۲ ټوک، ۳۱۲ مخ، غايت المرام ۷۷ مخ.
[3] - ارشاد مفيد ۳۲۵ مخ، بحارالانوار ۵۲ ټؤک، ۳۳۷ مخ، الشيعه والرجعه ۱ټوک، ۴۰۰مخ.

۲- د تکبير قوت

کعب د حضرت مهدي عليه السلام په لاس د قسطنطنيه ښار د فتح کېدو په حقله وائي: ((هغه حضرت عليه السلام به بېرغ په زمکه کښې ښخ کړي او د اوبو لوري ته به لاړ شي چې د سحر د لمانځهٔ لپاره اودس وکړي نو اوبهٔ به له هغه حضرت څخه لرې شي، حضرت به بېرغ اوچت کړي او په اوبو پسې به روان شي ان تردې چې له هغې ځای څخه به تېر شي، بيا به بېرغ په زمکه کښې ښخ کړي او خپل لښکريان به راوغواړي او ورته به وفرمائي: ((ای خلقو! خدای پاک ستاسو لپاره سمندر وچاودوهٔ لکه چې څنګه يې د بني اسرائيلو لپاره چاودلی ؤ نو بس لښکريان به له سمندر څخه تېر شي او د قسطنطنيه ښار ته به مخامخ ورسيږي، لښکريان به د تکبير اوازونه اوچت کړي چې ورسره به ديوالونه ولړزيږي، يو ځل به بيا د تکبير اواز اوچت کړي نو ديوالونه به ولړزيږي، په دريم ځل به بيا د تکبير اواز اوچت کړي نو بيا به هغه ديوالونه چې د مراقبت د دولسو برجونو ترمېنځ موجود وي راونړيږي..[1]

د خدای ګران رسول صلی الله عليه و آله وسلم فرمائي: ((حضرت مهدي (عليه السلام) به د قسطنطنيه مخې ته راکوز شي په هغه وخت کښې به هغه قلا اوهٔ ديوالونه لري، هغه حضرت به اوهٔ تکبيرونه ووائي او ديوالونه به راونړيږي او د زياترو روميانو په وژل کېدو سره به هغه ځای د امام مهدي عليه السلام په قبضه کښې راشي او يو شمېر خلق به هم اسلام قبول کړي.))[2]

اميرالمومنين امام علي عليه السلام په دې حقله فرمائي: ((... بيا حضرت مهدي عليه السلام او د هغهٔ ملګري به خپل تګ جاري وساتي، او د روميانو له کلا ګانو څخه له هيڅ يوې قلعې څخه به نهٔ تېريږي مګر دا چې د ((لااله الاالله)) په ويلو سره به يې ديوالونه رانړيږي، ان تردې چې د قسطنطنيه ښار په نزدېو کښې به راکوز شي، هلته به څو تکبيرونه ووائي چې ناڅاپه به هغه خليج چې د هغه ښار په خوا کښې وي اوچ شي او اوبهٔ به يې په زمکه کښې ننوځي، او د ښار ديوالونه به هم راونړيږي. بيا له هغه ځای نه د روميه ښار لور ته حرکت کوي او چې کله هلته ورسيږي نو مسلمانان به درې

---

[1] - عقدالدرر ۱۳۸ مخ،

[2] - العلل المتناهيه ۲ ټوک، ۸۵۵ مخ، عقدالدرر ۱۸۰ مخ،

تکبيرونه ووائي نو ښار به د نرمې شګې او ريګ په شان چې د تېزو هواګانو او طوفانونو په وړاندې راغلي وي وپاشلې شي.))[۱]

هغه حضرت همدا رنګ فرمائي: ((مهدي (عليه السلام) به خپل مخکښې تګ ته دوام ورکړي ان تردې چې له سمندر سره جوخت يو ښار ته ورسي، د حضرت لښکريان به د تکبير اوازونه اوچت کړي او د هغه ښار ديوالونه به راوغورزيږي.))[۲]

۷) له اوبو پورې وتل

امام جعفر صادق عليه السلام فرمائي: ((پلار مې وفرمايل: کله چې حضرت قائم (عليه السلام) قيام وکړي نو لښکريان به قسطنطنيه ښار ته ولېږي، بيا به يې خليج ته وليږي، هغوي به په خپلو پښو باندې يوه جمله وليکي او له اوبو څخه به تېر شي. روميان چې کله دا معجزه او عظمت ووينې نو يو بل ته به ووائي چې هر کله د زمانې د امام لښکريان داسې وي نو خپله به هغه حضرت څه رنګ وي؟ په همدې وجه به د ښار ورونه د هغوي مخې ته پرانېزي او د حضرت لښکريان به ښار ته ورننوځي او هلته به حکومت کوي.))[۳]

۸) د بيمارانو شفا

اميرالمومنين عليه السلام فرمائي: ((... حضرت مهدي عليه السلام به ببرغ ورپوي او خپلې معجزې به څرګندې کړي او د خدای په اجازې سره به څيزونه له نيستۍ نه په وجود کښې راولي. د جذام او خورې بيمارانو ته به شفا ورکوي او مړي به راژوندي کوي او ژوندي به مړۀ کوي.))[۴]

۹) د حضرت موسی عليه السلام امسا په لاس

امام محمد باقر عليه السلام فرمائي: ((د موسی (عليه السلام) امسا له آدم (عليه السلام) سره متعلق وه چې بيا شعيب (عليه السلام) ته ورسېده او بيا له هغۀ نه موسی بن عمران (عليه السلام) ته ورکړې شوې ده. هغه امسا له مونږ سره ده او اوس اوس

---

۱ - عقدالدرر ۱۳۹ مخ.
۲ -الشيعه والرجعه ۱ ټوک ۱۲۱ مخ.
۳ -غيبت نعماني ۱۵۹مخ، دلائل الامامه ۲۴۹مخ، اثبات الهداه ۳ ټوک، ۵۷۳ مخ، بحارالانوار ۵۲ ټوک، ۳۲۵ مخ.
۴ - الشيعه والرجعه ۱ ټوک، ۱۲۹ مخ.

چې ما وليده لا شنه وه داسې لکه چې په کومه ورځ له ونې نه راشکولې شوې وه. که له هغې امسا نه څه پوښتنه وشي نو خبرې کوي او هغه امسا زمونږ (اهلبېتو) د قائم (عليه السلام) لپاره راغلې ده او هغه څه چې موسی (عليه السلام) په دې سره ترسره کړي دي امام مهدي (عليه السلام) به پرې هم ترسره کوي او دغې امسا ته چې هر څه حکم ورکړې شي ترسره کوي يې او په هر ځای چې يې وغورزوې جادوګان به ټول خوري.))[1]

۱۰) د وريځې اواز

امام جعفر صادق عليه السلام فرمائي: ((...حضرت مهدي (عليه السلام) به په اخره زمانه کښې ظهور کوي، د هغه حضرت په سر باندې به وريځې ګرځي او هر چرته چې هغه ځي وريځ به هم ورسره ځي چې هغه حضرت د لمر له تاؤ څخه وساتي او په واضح او څرګند اواز سره به غږ کوي: دا مهدي (عليه السلام) دی.))[2]

بالاخره د امام جعفر صادق عليه السلام په قول: ((له پېغمبرانو او د هغوي د اوصياؤ له معجزو څخه به هيڅ يوه معجزه نۀ پاتې کيږي مګر دا چې خدای پاک به هغه د قائم (عليه السلام) په لاس ترسره کړي چې په دښمنانو باندې حجت تمام شي.))[3]

دريم باب
د امام عليه السلام لښکريان

[1] - کمال الدين ۲ ټوک، ۲۷۳ مخ، بحارالانوار ۵۲ ټؤک، ۳۱۸ او ۳۵۱ مخونه، کافي ۱ ټوک ۳۲۵ مخ.

[2] - تاريخ مواليد الائمه ۲۰۰ مخ، کشف الغمه ۳ ټؤک، ۲۲۵ مخ، صراط المستقيم ۲ ټوک، ۲۲۰ مخ، بحارالانوار ۵۱ ټوک، ۲۴۰ مخ، اثبات الهداه ۳ ټوک، ۲۱۵ مخ، کشف الاستار نوري ۲۹ مخ.

[3] -اربعين خاتون آبادي ۲۸ مخ، اثبات الهداه ۷۰۰ مخ.

د امام مهدي عليه السلام لښکر به له مختلفو قامونو او ملتونو څخه جوړ وي او د قيام او پاڅون په وخت به په خاصې طريقې سره رابلل کيږي. هغه کسان چې له مخکې نه د قوماندانۍ لپاره ټاکل شوي وي د لښکريانو او د جنګي عملياتو هدايت کول به په غاړه اخلي. هغه لښکريان چې په يو لړ خاصو شرائطو سره به د امام مهدي عليه السلام په فوځ کښې قبلولې شي، يو لړ خاصې ځانګړتياوې او خصوصيات به ولري. ځينې به په وړومبنيو کارونو کښې شتون لري او يو شمېر به د حضرت له فوځ سره يوځای کيږي او يو شمېر به هم د حفاظت د ګارډ په توګه يادېږي. په دې باب کښې له دې موضوع سره متعلق روايتونو ته پاملرنه وکړئ:

الف) د فوځ سپه سالاري

په روايتونو کښې د داسې کسانو نومونه وينو چې يا د خاصو فوځي عملياتو او يا د يو شمېر لښکريانو د قوماندانۍ او سپه سالارۍ نسبت ورته ورکړی شوی دی. په دې برخه کښې له هغوي څخه د ځينو نومونو او د هغوي کردار ته اشاره کوو:

۱- حضرت عيسی عليه السلام

اميرالمومنين حضرت امام علي عليه السلام په يوه خطبه کښې فرمائي: ((... بيا به امام مهدي (عليه السلام) په دجال باندې په يرغليزو عملياتو کښې عيسی (عليه السلام) خپل جانشين وټاکي. عيسی (عليه السلام) به د دجال د پېدا کولو او ځپلو لپاره روان شي. دجال چې ټوله دنيا به په خپل تسلط کښې لري او کر کيله او زراعت او بشري نسل به يې تباه کړی وي، خلق به د ځان په لور رابلي او هر څوک يې چې ومني، ورباندې لطف او رحم کوي او که چرې يې ترې ډډه وکړه نو هغه به قتلوي د مکې او مدينې او بيت المقدس نه علاوه ټوله نړۍ به يې په بل مخ اړولې وي او ټول زناکار او غير مشروع بچې (حرامزادګان)به د نړۍ له ختيځه تر لويديځه، هغه پورې راټول شوې وي.

بيا به دجال حجاز لور ته روانيږي او په هرشا ګوټ کې له هغه سره ملاويږي او هغه باندې به يو وحشت ناک غږ کوي او هغه ته به سخت ګوزار ورکوي او هغه به د اور په لمبو کې داسې سوځې او ړنګيږي لکه څنګه چې سره زر په اوور کې ړنګيږي. [1]

[1] . الشيعه و الرجعه، ټوک 1، مخ 167

هغه ګوزار چې دجال ويلی کوي، شايد داسې وسله استعمال شي چې د هغې زمانې له ټولو نوي وسلې وي او کيداي شي چې دا د حضرت عيسى عليه السلام يوه معجزه هم وي.
د حضرت عيسى عليه السلام په ځانګړتياوو کې راغلي دي چې هغه به دومره رعب او جلال لري چې کله دښمن هغه ويني نو مرګ به يې ياديږي او هغه به دا سوچ او ګومان کوي چې که حضرت عيسى مو مړوي او قتلوي مو. [1]

2. شعيب بن صالح عليه السلام
امير المومنين حضرت علي عليه السلام فرمايي: چې سفياني او د تورو بيرغو خاوندان له يو بل سره مخامخ کيږي په داسې حال کې چې په هغو کې به د بني هاشمو يو ځوان وي چې د هغه په کيڼ لاس به تور خال وي او د هغه لښکر مخې ته به د بنې تميم قبيلې يو کس وي چې نوم به يې شعيب بن صالح وي[2]
حسن بصري وايې: په ری، زمکه کې به يو کس د صالح بن شعيب په نوم وي چې څلور متېونه، شين رنګې او بې ږيرې به وي پاڅون کوي د هغه تر حکم لاندې به د څلور و زرو کسانو لښکر وي چې جامې به يې سپينې او بيرغ به يې تور وي هغه د امام مهدي عليه السلام د پاڅون مخکيښنی کس دی[3]
عمار ياسر فرمايي شيعب بن صالح د امام مهدي عليه السلام بيرغوال دی[4]
شبلنجي وايې: د حضرت امام مهدي عليه السلام د لښکر په مخکښينيو کسانو کې به د بني تميم قبيلې يو کس وي چې وړه ږيره لري او شعيب بن صالح نوم لري[5]
محمد بن حنفيه وايې: له خراسانه به سپايان او لښکريان روانيږي چې تورې پټې، او سپينې جامې به يې اچولې وي ددې لښکر په مخکښينېو کسانو کې به يو قوماندان وي چې نوم يې شعيب بن صالح دی يا صالح بن شعيب چې د بني تميم له قبيلې دی هغه به د سفياني پوځيانو ته ماتې ورکوي او په بيت المقدس کې به پړاو کوي او د امام مهدي عليه السلام د پاڅون لاره به اواروي[7]

[1]. ابن حماد، فتن، مخ 161
[2]. ابن حماد، فتن، مخ 86، عقد الدرر، مخ 127، کنز العمال ټوک 14 مخ 588
[3]. ابن طاووس، ملاحم، مخ 53: عقد الدرر، مخ 130: الشيعه والرجعه ټوک 1 مخ 588
[4]. ابن طاووس، ملاحم، مخ 53، الشيعه والرجعه ټوک 1 مخ 211
[5]. نور الابصار، مخ 138 : الشيعه والرجعه ټوک 1 مخ 211
[7]. ابن حماد، فتن مخ 84: ابن المنادي، مخ 47: دارمي، سنن مخ 98: عقد الدرر، مخ 126 : ابن طاووس فتن، مخ 49

3. اسماعيل د امام صادق عليه السلام زوي او عبدالله بن شريک

ابوخديجه وايي: چې امام صادق عليه السلام داسې فرمايل: ما له خدايه غوښتي دي چې زما (زوی) اسماعيل پس له ما زما ځای ناستی کړه خو دا غوښتنه الله خوښه نه کړه او دهغه لپاره يې يو بل مقام وټاکه او هغه دا چې هغه لومړنی کس دی چې له خپلو لسو ملګرو سره به ظهور کوي او عبدالله بن شريک هم د هغه له لسو ملګرو څخه دی چې د هغو بيرغوال دی[۱]

امام باقر عليه السلام فرمايې: « عبدالله بن شريک به عامري ويني چې توره عمامه به يې په سر وي او د عمامې دواړه سرونه به يې په اوږو پراته وي او له څلور زره کسانو لښکر سره به د غره لمنې کې د امام مهدي عليه السلام مخې ته ځې او د تکبير غږونه به کوي[۲]

4. عقيل او حارث

حضرت امام علي عليه السلام فرمايې: «... امام مهدي عليه السلام به خپل لښکر روانوي ان تر دې چې عراق ته ننوځې په داسې حال کې چې د هغه مخې ته او د هغه شا ته روان وي او د مخکښينو کسانو قوماندان به يو کس وي چې نوم يې عقيل دی او کوم کسان چې شاته روان دي د هغو د قوماندان نوم به حارث وي»[۳]

5. جبير بن خابور

شپږم امام حضرت امام صادق عليه السلام له امير المومنين علي عليه السلام څخه نقلوي چې فرمايلي يې دي چې «دا کس-جبير- په جبل الاهواز کې له څلورو زرو کسانو سره، په داسې حال کې چې تورې يې رايستلي دي – انتظار کوي چې کله به د اهل بيتو امام مهدي ظهور کوي. نو هله به دا کس، د امام مهدي په څنګ کې له دښمنانو سره جنګيږي.[۴]

---

۱. الايقاظ من الهجعه، مخ 266، مراجعه وکړئ اختيار معرفه الرجال، مخ 217، ابن داؤد، رجال، مخ 49

۲. الايقاظ من الهجمعه مخ 266، مراجعه وکړئ بحار الانوار ټوک 53 مخ 67 ، اثبات الهداة ټوک 3، مخ 561

۳. الشيعه والرجعه ، ټوک 1، مخ 158

۴. خرايج ټوک مخ 185: بحارالانوار ټوک 41، مخ 296: مستدرکات علم رجال الحديث ټوک 2 مخ 118

د جبير بن خابور په هکله د شيعه او سنې کتابونو کې د ډيرې زياتې څيړنې نه پس يوازې دا خبره پيدا شوه چې امام صادق عليه السلام وفرمايل چې جبير بن خابور د معاويه خزانچې ؤ د هغه يوه بوډۍ مور وه چې په کوفې ښار کې يې ژوند کاؤه يوه ورځ جبير معاويه ته وويل چې مور مې د ډيره ياديږي اجازه راکړه چې هغه ووينم چې د مور حقوقو څخه لږ حقونه ادا کړم.

6. مفضل بن عمر

امام صادق عليه السلام مفضل ته وفرمايل چې (ته به له نورو څلور څلويښتو کسانو سره امام مهدي سره وې ته به د امام مهدي ښي اړخ ته امر و نهي کوې او د هغې زمانې خلک به ستا ډير ښه اطاعت کوي[1]

7. اصحاب کهف

امير المومنين امام علي عليه السلام فرمايي: ((اصحاب کهف به د امام مهدي عليه السلام د مرستې لپاره راځي))[2]

8. د سپايانو قوميت

د امام مهدي ځواکونه به له مختلفو قومونو او له ډول ډول سيمو څخه جوړيږي په روايتونو کې هم مختلفې خبرې په دې هکله راغلي دي په ځينې ځايونو کې عجميانو (غير عرب) ته د امام مهدي پوځ او لښکر ويل شوي دي او په ځينو ځايونو کې د ښارونو او هيوادونو نومونه راغلي دي چې د امام سپايان به له هغو هيوادونو او ښارونو وي او په ځينو روايتونو کې يو خاص ټولي ته اشاره شوې ده لکه د بني اسرايلو توبه کوونکي يا عيسايي مومنان او يا هغه پاک او نيک انسانان چې رجعت ورته ملاو شوی دی (ياني دوباره ژوندي شوې دي) په دی څپرکي کې په دې هکله ځينې روايتونو ته اشاره کوم:

معاويه وويل چې په کوفي ښار کې څه کوي؟ هلته خو يو جادوګر کس دی چې نوم يې حضرت علي بن ابي طالب دی او زه يريږم چې تا وغولوي جبير وويل زه علي سره هيڅ کار نه لرم زه غواړم خپله ګرانه مور ديدار کړم او د هغې حق ادا کړم جبير ته اجازه ملاو شوه او کوفي لور ته روان شو او کله چې کوفي ته ورسيده نو د کوفي ښار خوا و شا ته د صفين جنګ نه پس علي عليه السلام محافظين او سپايان اچولي ؤ او تګ راتګ يې د خپل نظر لاندې ساته نو سپايانو هغه ونيوه او ښار ته يې راوسته او ورته يې وفرمايل: ته د خدای يوه خزانه يې معاويه تا ته ويلي دي چې زه يو جادوګر يم جبير وويل قسم په خدای چې همداسې يې ويلي وو
نو امام علي ورته وفرمايل (تا سره دومره مال ؤ چې لږ دې په عين التمر کې خاورو کې پټ کړې دی جبير وويل هو بالکل همداسې ده بيا علي عليه السلام امام حسن ته حکم وکړ چې د هغه ملمستيا وکړي يوه ورځ پس علي عليه السلام خپلو ملګرو ته وفرمايل چې دا کس به په جبل الاهواز کې .. (نوره خبره پاسه ليکلې ده)

[1] . دلايل الامامه مخ 248، اثبات الهداة ټوک 3 مخ 573

[2] . حصيني، الهدايه، مخ 31 : ارشاد القلوب مخ 286 حليه الابرار ټوک 2 مخ 601

نور کسان هم شته چې د هغو په بيا ژوندي کيدو او د امام مهدي حضور کې راتللو ته اشاره شوی ده لکه داود رقي، نجم بن اعين، حمران بن اعين، ميسر بن عبدالعزيز، انشاالله به بلې برخې به دې هم اشاره کوو.

1. ایرانیان

له روایتونو پوهیږو چې د امام مهدي علیه السلام د پوځ زیاتره کسان به ایرانیان وي او په دې هکله داسې تعبیرونه بیان شوی دی لکه د ری ښار وسیدونکي یا د خراسان اوسیدونکي یا د طالقان خزانې، د قم اوسیدونکي، د فارس اوسیدونکي او ......

امام باقر علیه السلام داسې فرمایي: چې د تورو بیرغو پوځیان ـچې له خراسانه پاڅون کوي په کوفي به راځي او کله چې امام مهدي په مکې کې ظهور وکړي نو هغه سره به بیعت کوي[۱]

حضرت امام باقر علیه السلام فرمایي: د امام مهدي علیه السلام درې سوه دیارلس ملګري دي او هغه به عجمي یاني غیر عرب وي[۲]

عبدالله بن عمر وايې چې پیغمبر اکرم وفرمایل خدای تعالی به ستاسو (مسلمانانو) طاقت به له عجمیانو وي ځکه چې هغو داسې زمري دي چې له میدان جنګه نه تښتي. تاسو عربان به وژني او د ستاسو مالونه او سامانونه به وړي.[۳]

حذیفه هم له پیغمبر اکرم یو حدیث نقل کړی دی چې همدغه مطلب په کې دی [۴] البته په دې حدیث کې د شبهي ځای شته د روایتونو په اساس یوه ورځ به داسې راځي چې ایرانیان به د اسلام پراختیا لپاره او عربیانو د اسلام ته بیرته ستنولو لپاره په هغو باندې توره چلوي او مخالفینو سرونه پرې کوي په هغه وخت کې به د عربو حالت ډیر بد وي او سختی ورځې به ورته رامینځته کیږي.

که څه هم عجم غیر عربو ته ویل کیږي خو په یقیني توګه ایرانیان هم پکې شامل دي. د نور روایاتو پر اساس د امام مهدي علیه السلام د ظهور نه مخکښې او د پاڅون په وخت د ظهور لپاره د زمینه اوارولو کې هم ایرانیان اساسي رول لري، او ډیر مجاهدین به ایراني وي.

د امام علي علیه السلام په هغه خطبه کې چې د امام مهدي علیه السلام او د هغه د ملګرو د قومیت په اړه بیان شوی ده، د ایران ځیني ښارونو نومونه پکښې راغلي دي.

اصبغ بن نباته وايې چې: امام علي علیه السلام خطبه وویله او په هغې خطبې کې یې د امام مهدي علیه السلام او د هغه ملګري- چې هغه حضرت سره په پاڅون کې ملګري

---

[۱] . ابن حماد ، فتن مخ 85: عقد الدرر مخ 129: الحاوي للفتاوی ټوک 2، مخ 69

[۲] . نعماني، غیبت : 315: اثبات الهداه ټوک 3 مخ 547 بحارالانوار ټوک 52، مخ 369

[۳] . فردوس الاخبار، ټوک 5، مخ 366

[۴] . عبدالرزاق ، مصنف، ټوک 11 مخ 385: المعجم الکبیر، ټوک 7، مخ 268: حلیه الاولیاء ټوک 3 مخ 24 : فردوس الاخبار ټوک 5، مخ 445

دي- وګڼل چې ((د ایران له ښارونو له اهواز یو کس، له شوشتر ښار یو کس، له شیراز درې کسان په دې نومونو حفص ، یعقوب او علي، څلور کسان په دې نومونو موسی ، علي ، عبدالله او غلفان له اصفهان ښار، له بروجرد یو کس چې نوم یې قدیم ده؛ له نهاونده هم یو کس په عبدالرزاق نوم؛ له همدانه درې کسان په دې نومونو جعفر، اسحاق او موسی؛ له قم ښاره لس کسان چې د پیغمبر اکرم د اهل بیتو نومونه لري (په یو بل حدیث کې اتلس کسان ذکر شوی دی) له شیروان یو کس؛ له خراسان یو کس د درید په نوم او همدارنګ پینځه کسان چې د اصحاب کهف نومونه لري؛ له آمل ښاره یو کس؛ له ګرګان یو کس؛ له دامغان هم یو کس؛ له سرخس یو کس؛ له ساوه یو کس؛ له طالقان څلور ویشت کسان؛ له قزوین دوه کسان؛ له فارس یوکس؛ له اردبیل یوکس؛ له مراغه درې کسان؛ له خوي یو کس؛ له سلماس هم یو کس؛ له ابادان درې کسان او له کازرون یو کس)).

بیا امیرالمومنین علیه السلام وفرمایل چې : پیغمبر اکرم (ص) د امام مهدي درې سوه دیارلس یاران چې شمیر یې په جنګ بدر کې د پیغمبر اکرم د ملګرو برابر دی وې ګڼل او وې فرمایل: الله تعالی به دغه ټول درې سوه دیارلس کسان د سترګو په رپ کې له ختیځه او لویدیځه د کعبې څنګ ته راغونډوي.[1]

لکه چې پوهیږئ چې د امام مهدي علیه السلام د درې سوه دیارلس مخصوص ملګرو کې- چې د پاڅون له لومړیو به له امام سره وي- دوه اویا کسان د ایران له اوسنیو ښارونو به وي او که د هغه حدیث په نقل سره چې په دلایل الامامه کتاب کې طبري راوړی دی[2] حساب کړو یا د هغو ښارونو نومونه ووینو چې په هغه زمانه کې په ایران کې حسابیدو، نو د ایرانیانو شمیر په دې مخصوصو ملګرو کې نور هم زیاتیږي.

په دې روایت کې د څو ښارونو نومونه دوه ځلې راغلي دي او یا دا چې د یو هیواد ښارونه یې ذکر کړي دي او بیا یې د هغه هیواد نوم هم پکښې بیان کړې.

نو دې ته په پام سره چې که روایت په سمه ټوګه نقل شوی وي نو کیداي شي د هغه وخت د سیمو د نومونو ښودنه کوي او د اوسنۍ جغرافیایې برخې د هغه ملاک او معیار ګرځول صحیح نه وي؛ ځکه چې د ښارونو نومونه بدل شوی دی او د تیر وخت د یو ښار نوم اوس مهال د یو هیواد نوم وي.

---

[1] . ابن طاووس ، ملاحم 146.

[2] . دلایل الامامه حدیث 316.

بله خبره دا چې که د هغه زمانې ښارونه د نړۍ په نننۍ جغرافيايې نقشي وګورو نو مونږ ته پته لګي چې د امام مهدي عليه السلام ملګري په ټولې نړۍ کې پراخ دي او کيداى شي چې د (افرنجه) ټکې چې په روايت کې راغلی دی؛ د اوسنې لويديځ زمکي ته اشاره وي او که دا سمه وي نو دا روايت په دې جملې سره (لو خلت قلبت)) مصداق پيدا کوي ځکه چې دا نړۍ به هيڅ کله هم د الله تعالی له نيکو بندګانو څخه خالي نشي ګڼې نسکوره او تباه به شي.

په ځينو نورو حديثونو کې په خصوصي توګه د ځينو ښارونو نومونه بيان شوي دي دلته مناسبه ګڼو چې د قم ، خراسان او طالقان په هکله راغلي ځينې روايتونه بيان کړم.

قم

حضرت امام صادق عليه السلام ارشاد فرمايي: ((د قم خاوره پاکه ده..... ځکه چې د قم خلک زمونږ د مهدي ياران دي او زمونږ حق ته بلنه ورکوونکي دي.))[1]

عفان بصيري وايي: حضرت امام صادق عليه السلام ما ته وفرمايل: ايا خبر يی چې قم ښار ته ولې قم نوم ورکړې شوی دی؟ ما ورته وويل: پاک الله د هغه رسول او تاسو ښه پوهيږئ زه نه پوهيږم؛ نو وې فرمايل چې د قم خلک امام مهدي ترڅنګ راغونډيږي او له هغه سره ملګرتيا کوي او هغه سره ټينګ او محکم پاتې کيږي او د هغه مرسته کوي))[2]

خراسان

حضرت علي عليه السلام فرمايي: چې پيغمبرا کرم وفرمايل: ((.... په خراسان کې داسې خزانې دي چې پکښې سره يا سپين زر نه دي؛ بلکې داسې کسان دي چې په خداياو د هغه په رسول باندې عقيده هغوي يو ځای کوي))[3] کيداي شي مراد يې دا وي چې هغوی په الله تعالی او د هغه په رسول باندې په رښتينې عقيدې کې مشترک دي او يا مطلب دا وي چې هغه ټول يوه ورځ الله تعالی په مکې ښار کې راټولوي.

[1] . بحار الانوار ټوک60 مخ 218.

[2] . بحار الانوار ټوک60 مخ 216.

[3] . ابن طاووس ملاحم. مخ 147؛ روضه الواعظين مخ 310.

طالقان

امام علي عليه السلام فرمايي: خوش قسمته دي د طالقان اوسيدونكي! ځكه چې هلته د خدای تعالی داسې خزانې دي چې د سرو يا سپينو زرو نه دي بلكې داسې پاخه مومنان دي چې الله يې په حقو پيژندلې دی او هم دوي په اخري زمانې كې د امام مهدي عليه السلام ياران او ملګري دي.[۱]

2: **عرب**

د امام مهدي عليه السلام په پاڅون كې د عربو د شركت په اړه دوه ډوله روايتونه راغلي دي: ځينې دلالت كوي چې عرب د هغه حضرت په پاڅون كې برخه نه اخلي او ځينې روايتونو كې د عربو د ځينو ښارونو نومونه راغلي دي چې له هغه ځايونو ځينې كسان د امام مهدي د پاڅون په ملاتړ كې راپاڅيږي.
هغه روايتونه چې د عربو د شركت په نه كولو دلالت كوي كه چيرې دا روايتونه صحيح هم وي نو بيا هم د سپيناوې وړ دي؛ لكه دا چې كيدای شي د امام مهدي عليه السلام د پاڅون په پيل كې شركت ونه كړي لكه څنګه چې شيخ حر عاملي په خپل كتاب اثبات الهدی كې د دا ډول روايتونو شرحه داسې بيان كړي ده او د عربو ښارونو په هكله هم چې په روايتونو كې يې نومونه راغلي دي داسې وايي چې كيدای شي له دې ښارونو د امام هغه سپاهيان چې عرب نه دي خو په دې ښارونو كې ميشته دي د امام مهدي مرستې ته راځي نو ځكه د دې ښارونو نومونه په روايتونوكې راغلي دي يا ترې مراد د عربو حكومتونه دي دا ډول روايتونو ته پام وكړئ:
حضرت امام صادق عليه السلام فرمايي: له عربو ځانونه وساتئ ځكه چې د هغوی مخې ته بد او خطرناک راتلونكي روان دی ځكه چې په هغوي كې هيڅوک هم دامام مهدي عليه السلام مرسته نه كوي.[۲]
شيخ حر عاملي وايي: كيداي شي د حضرت امام صادق عليه السلام مراد د پاڅون پيل وي يا د عربو د لږو خلكو ګډون څخه كنايه وي....
د خدای رسول هم فرمايي: له شام سيمې پاک او پرهيزګار كسان به له امام مهدي عليه السلام سره ملګري كيږي او همدارنګ هغه قبيلې چې د شام خواو شا ته دي له

---

۱. كشف الغمه ټوک 3، مخ 268؛ شافعي ، بيان مخ 106؛ ينابيع الموده مخ 91.
۲. طوسي، غيبه مخ 284؛ اثبات الهدی ټوک 3، مخ 517؛ بحار الانوار ټوک 52 مخ 333.

هغو به هم ځيني کسان له امام سره ملاويږي هغوی داسې کسان دي چې زړونه يې د اوسپنې ټوټو په شان دي او د شپې پرهيزګاران او د ورځې زمري دي.[۱]
حضرت امام باقر عليه السلام فرمايي: «د جنګ بدر د مسلمانانو د شمير هومره کسان ياني درې سوه ديارلس کسان به د کعبې څنګ ته د رکن او مقام ترمينځ له حضرت امام مهدي عليه السلام سره بيعت کوي په هغوی کې به د مصر لوړ شخصيتونه، د شام نيک خلک او د عراق مجاهدين تر ستر ګو کيږي. امام به د هغوی واکمني په لاس کې لري تر څو چې د خدای تعالی خوښه وي».[۲]
همدارنګ امام باقر عليه السلام د کوفي ښار په اړه فرمايي: کله چې امام مهدي ظهور وکړي او کوفې ته راشي نوخدای پاک د کوفي له شا «نجف» نه اوويا زره رښتينې کسان راپاڅوي چې هغه کسان د امام مهدي ملګري او ياران دي».[۳]

3. د مختلفو دينونو پيروکار

مفضل ابن عمر وايې چې امام جعفر صادق عليه السلام وفرمايل: کله چې امام مهدي ظهور وکړي نو ځيني کسان به د کعبې له شا څخه بهر راووځي چې هغوي دا دي: اووه ويشت کسان به د حضرت موسی د قوم وي – هغه کسان چې په حقه قضاوت او فيصلې کوي- اووه کسان اصحاب کهف، د موسی عليه السلام ځای ناستی يوشع د ال فرعون مومن کس، سلمان فارسي، ابادجانه انصاري [۴] او مالک اشتر[۵]
ابن جريح وايې: اوريدلي مو دي چې کله د بني اسراييلو دولسو قبيلو خپل پيغمبران ووژل او کافران شول نو يوه قبيله په کار پښيمانه شوه او توبه يې وکړه او له پاک الله يې وغوښتل چې مونږ له نورو قبيلو جلا کړه نوخدای تعالی په زمکه کې يوه ناله جوړه کړه چې هغوي پکښې يو نيم کال روان وو ان تردې چې کله له دې نالې راووتل نو په چين کې وو د هغوي قبيله اوس هم هلته ده. هغوي مسلمانان دي او زمونږ قبله مني.[۶]

---

۱ . ابن طاووس ملاحم مخ 142؛ بحار الانوار ټوک 52، مخ 304.
۲ . طوسې غيبه مخ 477؛ اثبات الهداه ټوک 3 مخ 518.
۳ . ابن طاووس ملاحم مخ 43؛ ينابيع الموده ټوک 2 مخ 435؛ الشيعه والرجعه ټوک 1 مخ 456.
۴ . نوم يې سماک بن خرشه انصاري دي.
۵ . روضه الواعظين ټؤک 2 مخ 266.
۶ . بحار الانوار ټوک 54 مخ 316.

ځیني داسې وایې: چې حضرت جبراییل د معراج په شپه پیغمبراکرم هغوی ته بوتله او پیغمبر اکرم د مکې له سورتونو څخه لس سورتونه هغوی ته تلاوت کړل نو هغوی ایمان راوړ. او د پیغمبراکرم رسالت یې تصدیق وکړ نو پیغمبراکرم هم هغوی ته حکم ورکړ چې همدلته اوسیږئ او د خالي په ورځ چې د یهودیانو د چټي ورځ ده کارونه پریږدئ او لمونځ ترسره کوئ او زکات ورکوئ هغوی هم دا خبره ومنله او دا کارونه یې تر سره کړل[1] او په هغوی بل څه نه وو واجب شوي.
ابن عباس وایې: د دې ایت ((وَقُلْنَا مِنْ بَعْدِهِ لِبَنِي إِسْرَائِيلَ اسْكُنُوا الْأَرْضَ فَإِذَا جَاءَ وَعْدُ الْآخِرَةِ جِئْنَا بِكُمْ لَفِيفًا))[2] په تفسیر کې راغلي دي چې د اخرې وعدي نه مراد د حضرت عیسې علیه السلام ظهور دی چې بني اسراییل هم له هغه حضرت سره پاڅون کوي خو ځینو نورو اصحابو روایت کړی دی چې مراد ترې د حضرت امام مهدي علیه السلام پاڅون دی.[3]
د دې ایت (وَمِنْ قَوْمِ مُوسَى أُمَّةٌ يَهْدُونَ بِالْحَقِّ وَبِهِ يَعْدِلُونَ)[4] په تفسیر مرحوم مجلسې فرمایې: په دې خبرې کې چې دا امت کوم کسان دي اختلاف دی.
ځیني کسان لکه عبدالله ابن عباس وایې: دا هغه کسان دي چې د چین هیواد څنګ ته میشته دي او د چین او دهغوی ترمینځ د شړې دښته ده هغوی هغه کسان دي چې هیڅ کله د خدای تعالی په حکم کې بدلون نه راولي. [5]
امام باقر علیه السلام د هغوی په هکله فرمایې: هغوی ځانونه د هیڅ څیز مالکان نه بولي مګر دا چې خپل مسلمان ورور هم په هغه څیز کې خپل شریک ګڼي هغوی د شپې ارام کوي او د ورځې ویښ وي او زمینداري او کرهڼه کوي خو په مونږ کې یو کس هم د هغوی زمکې ته نه رسي او نه له هغوی کوم کس زمونږ ځای ته راتللی شي اوهغوي په حقو دي.[6]
د دې ایت (ومن الدین قالوا........)[7]
په هکله امام صادق علیه السلام فرمایې: نصاراو ته هم ددې لارې په اړه ویل کیږي او له هغوی یوه ډله به له امام مهدي علیه السلام سره ملګرتیا کوي.[1]

[1] . بحار الانوار ټوک 54 مخ 316.
[2] . سوره اسراء ایت 104.
[3] . بحار الانوار ټوک 54 مخ 316.
[4] . سوره اعراف ایت 159.
[5] . بحار الانوار ټوک 54 مخ 316.
[6] . بحار الانوار ټوک 54 مخ 316.
[7] . مایده ایت 14.

4. جابلقا او جابرسا

امام صادق علیه السلام فرمايي: الله تعالی د زمکې په ختيځ کې د جابلقا په نوم يو ښار لري چې د سرو زرو دولس زره دروازې لري او د يوې دروازې فاصله تربلې دروازې پورې يو فرسنګ ده په هرې يوې دروازې باندې مناره ده چې پکښې د دولسو زره کسانو لښکر ځاييږي هغوی خپل سامانونه، وسله او تورې تيارې کړی دي او د امام مهدي علیه السلام پاڅون په انتظار کې دي. او همدارنګ يو بل ښار د زمکې په لويديځ کې دی چې جابرسا نوم لري چې همدغه ځانګړتياوې لري او زه(امام صادق) په هغوی باندې د خدای تعالی حجت او ولې يم.[2]

ځينې نور روايتونه هم شته چې وايې په نړۍ کې ځينې نور ښارونه هم شته چې خلک پکښې بالکل د خدای تعالی نافرماني نه کوي (ياني ګناه نه کوي) د زياتره معلوماتو لپاره د بحار الانوار 54 ټوک ته مراجعه وکړئ.

له دې ټولې روايتونو معلوميږي چې امام مهدي علیه السلام ملګري او مرکزونه لري چې هغوی تيار دي او د ظهور په وخت به له امام سره يو ځای کيږي خو له ځينو روايتونو دا معلوميږي چې هغوی په کلونو وړاندې له دنيا تللي دي خو د امام مهدي د ملګرتيا لپاره الله تعالی هغوی بيا ژوندي کوي چې دې ته رجعت ويل کيږي.[3]

امام صادق علیه السلام فرمايي: د اعين زوي نجم له هغو کسانو څخه دی چې په رجعت کې بيا ژوندې کيږي او د امام په ملګرتيا کې به جهاد کوي.[4] همدارازد حمران او ميسر په باره کې فرمايې: لکه دا چې زه د حمران ابن اعين او ميسرابن عبدالعزيز وينم چې تورې يې په لاس دي او د کعبې تر څنګ د صفا او مروه غرونو په مينځ کې خلکو ته خطبه لولي.[5]

حضرت ايت الله خويي په خپل کتاب معجم الرجال الحديث کې د (يخبطان الناس) معنا، وهل يا توره کوي.

---

[1] . کافي ټوک 5 مخ 352؛ التهذيب ټؤک 7 مخ 405؛ وسايل الشيعه ټوک 14 مخ 56: ينابيع الموده مخ 422.

[2] . بحار الانوار ټوک 54 مخ 334 او ټوک 26 مخ 47 .

[3] . د شيعه و داعقيده ده چې په همدې دنيا کې د امام مهدي علیه السلام ظهور نه پس معصوم امامان او خاص خاص مومنان او ځينې کافران به بيا ژوندي کيږي او په دې اړه په لسګونو روايتونه شته او په دې اړه کولای شئ د الشيعه والرجعه نومې کتاب دوهم ټوک ته مراجعه وکړئ.

[4] . الايقاظ من الهجعه مخ 269.

[5] . کشې رجال مخ 402؛ الخلاصه مخ 98؛ قهبايې رجال ټؤک 2 مخ 289؛ معجم الرجال حديث ټوک 6 مخ 259.

همدارنګ امام صادق علیه السلام داود رقي ته نظر وکړ او وې فرمایل: که څوک غواړي د امام مهدي له یارانو څخه یو کس وګوري نو دې کس ته وګوري.(یاني دا کس د امام مهدي علیه السلام له ملګرو څخه دی او بیا به ژوندې کیږي).[۱]

ج) د امام د سپاهیانو شمیر

د امام علیه السلام د لښکر او د یارانو د شمیر په هکله مختلف ډول روایتونه راغلي دي په ځینو حدیثونو کې د امام د ملګرو شمیر درې سوه دیارلس کسان ذکرشوي دي او ځینو روایتونو کې د امام د لښکرتعدادتر لسو زرو نه هم زیات بیان شوی دی. دلته دوو خبرو ته پام وکړئ.

الف: درې سوه دیارلس (313) تعداد چې په ځینو روایتونو کې راغلی دی مطلب یې دا دی چې دا خاص لښکر دی چې د پاڅون په پیل کې به له امام علیه السلام سره وي او هغوی به د امام په حکومت کې مختلفې دندې په غاړه لري. لکه اروابناد اربلي په خپل کتاب کشف النعمه کې فرمایي: چې د لسو زرو کسانو په اړه له روایت څخه استفاده کیږي چې د امام یاران یوازې (313) نه دي بلکې دا د هغو کسانو شمیر دی چې د پاڅون په پیل کې به له امام سره وي.

ب: په ځینو روایتونو کې د امام د لښکر شمیر څلور زره ، لس زره او ..... بیان شوی دی دا د امام مهدي علیه السلام د ټول پوځ شمیر نه دي بلکې- لکه څرنګه له روایتونو هم معلومیږي- دا شمیر دهغو کسانو په اړه بیان شوی دی چې په مختلفو وختونو کې له مختلفو ځایونو له امام سره ملګرتیا کوي او یا په مخصوصو جنګونو کې به له امام سره ملګرتیا کوي او کیدای شي څه بل څه مطلب هم وي چې مونږ پرې نه پوهیږو او د امام علیه السلام د ظهور په وخت به راته معلوم شي.

1.د امام خاص پوځیان

د ظبیان زوې یونس وایې: له امام صادق علیه السلام سره ناست وُم چې امام د امام مهدي علیه السلام د یارانو په هکله وفرمایل: د هغوي شمیر درې سوه دیارلس(313) کسان دي او په هغوی کې هر یو خپل په درې سوه کسانو کې وینې.[۲]

---

۱ . الایقاظ مخ 264.

۲ . دلایل الامامه مخ 320؛ المحجه مخ 46.

دا چې حضرت صادق علیه السلام وفرمایل چې په هغوی کې هر یو کس خپل د درې سوه کسانو مینځ وینې دوه احتمالونه لري:
الف: دا چې د هر یو کس زور او طاقت به د درې سوه کسانو برابر وي لکه دا چې په نورو حدیثونو کې راغلي چې د عام مومن کس طاقت به د هغې زمانې د څلویښتو کسانو برابر وي.
ب: په هغو کې به هر له یو کس سره درې سوه نور پوځیان وي او خپل ځانونه به د درې سوه کسانو تر مینځ ګوري چې دا به یې قوماندان وي. نو د دې احتمال مطابق هغوي به پوره د (313) لښکرو قوماندانان وي او دا هم احتمال شته چې مطلب یې هماغه څرګنده معنا وي چې هر یو ځان له دې (313) کسانو کې وینې، لکه ځینو کسانو دا هم بیان کړې ده.
امام زین العابدین علیه السلام فرمایې: هغه کسان چې د امام دظهور په وخت کې له خپلې بسترې پاڅیږي او سبا ته په مکې مکرمې کې راغونډیږي د هغوی شمیر د بدر جنګ هومره (313) کسان دي.[۱]
حضرت امام جواد علیه السلام فرمایې: چې پیغمبر اکرم وفرمایل: امام زمان (مهدي) به له تهامه (مکه) ظهور کوي له هغه سره داسې خزانې دي چې د سرو یا سپینو زرو نه دي بلکه له هغه سره طاقتور اسونه او میړني کسان دي چې شمیر یې د جنګ بدر د مسلمانانو هومره دی(یاني 313) دي چې له ټولې دنیا د هغه څنګ ته راټولیږي، له امام سره یو کتاب دی چې په هغه کې د هغو ټولو یارانو نومونه د ښارونو نومونه د هغوی قومونه د هغوی لقبونه لیکلي دي هغوی ټول د امام اطاعت ته چمتو دي.[۲]
د خدای رسول فرمایې: چې خلک به د مارغو په شان د هغوی خوا وشا ته راټولیږي ان تر دې چې درې سوه څوارلس کسان – چې پکښې به ځینې ښځې هم وي- راټول شي او امام به بیا په هر یو ظالم او د ظالم په بچیانو بریالی کیږي او عدالت او انصاف به داسې پراخ شي چې خلک به دا ارمان کوي چې کاش که زمونږ مړي هم ژوندي وای او له دې عدالته یې استفاده کړې وی.[۳]

---

۱ . کمال الدین ټوک 2 مخ 654؛ عیاشي تفسیر ټوک 2 مخ 56؛ بحار الانوار ټوک 52 مخ 323.
۲ . عیون الاخبار رضا ټوک 1 مخ 59؛ بحار الانوار ټوک 52 مخ 310.
۳ . مجمع الزواید ټؤک 7 مخ 315.

امام باقر علیه السلام فرمايي: حضرت امام مهدي به سره د درې سوه دیارلسو اصحابو بې خبره، ظهور کوي، او هغوي به د خزان د وریځو په شان پراخ وي، هغوي د ورځې زمري او د شپې لمونځ کوونکي دي.[۱]

ابان بن تغلب وايي: چې امام صادق علیه السلام وفرمایل چې ډیر زر به درې سوه دیارلس کسان ستاسو مسجد (مکې) ته راځي او د مکې خلکو ته به هم دا پته وي چې دوي له مونږ سره خپلوي نه لري (او د مکې اوسیدونکي نه دي) له هر یو کس سره توره ده چې وربانديې څه کلمه لیکلي ده چې په هغو ټکو او کلمو سره زر مشکلات حل کیږي.[۲]

په ځینو روایتونو کې د امام د ځینو خاصو کسانو نومونه راغلي دي چې دلته یوازې په دوو حدیثونو بسنه کوم.

امام صادق علیه السلام خپل صحابي مفضل ابن عمر ته وفرمایل: ته او درسره څلور څلویښت نور کسان د امام مهدي له ملګرو څخه یئ.[۳]

کیدای شي چې له څلور څلویښتو کسانو څخه مراد د امام صادق اصحاب وي.

بیا امام صادق علیه السلام فرمايي: کله چې امام مهدي ظهور وکړي نو د کعبې لخوا به اووه ویشت کسان راوځي او د موسې علیه السلام د قوم پینځه ویشت تنه به هم ژوندي کیږي او دغه ټول به په حقو قضاوت او فیصلې کوي او همداراز اووه کسان اصحاب کهف دموسی علیه السلام وصي یوشع، مومن ال فرعون، سلمان فارسي ابادجانه انصاري او مالک اشتر دغه ټول به ژوندي کیږي.[۴] په ځینو روایتونو کې د مقداد بن اسود نوم هم راغلی دی.

د روایتونو مطابق هغه پرښتې چې مړي ځای په ځای کوي هغوی به د نیکو او پاکو کسانو مړي سپیڅلي ځایونو لکه بیت الله الحرام ته منتقلوي.[۵]

نو کیدای شي دا هغه مړي وي چې د هغوی بدنونه کعبې ته د منتقلیدو نه پس رجعت کوي او بیا به همدلته کې ژوندي کیږي.

---

۱ . ابن طاووس ملاحم مخ 64؛ الفتاوی الحدیثیه ټوک 31.

۲ . کمال الدین ټوک 2 مخ 671؛ بصایر الدرجات مخ 311؛ بحار الانوار ټوک 52 مخ 286.

۳ . دلایل الامامه مخ 248؛ اثبات الهدای ټوک 3 مخ 573.

۴ . روضۀ الواعظین مخ 266؛ اثبات الهدای ټوک 3 مخ 55.

۵ . درر الاخبار ټوک 1 مخ 258.

د یو بل روایت مطابق دا ځای د کوفې ښار شا ته دی یعني د نجف اشرف ښار دی چې په دې صورت کې هم د روایت معنا سمیږي ځکه چې دا مړي نجف ته د انتقالیدو نه پس ژوندي کیږي.
د ویلوه ده چې دا هغه کسان دي چې د خپل زمانې طاغوت او اسکتبار سره د سیاسي او عسکري مبارزې مخینه هم لري. لکه سلمان فارسي، ابو دجانه، مالک اشتر، مقداد چې د اسلام په لومړیو کې یې په مختلفو جنګونو کې شرکت کړی دی، ډیر میړنتوب یې ښودلې دی او ځینې پکښې قوماندانان هم ؤو.

2- د مهدي علیه السلام پوځ

ابو بصیر وایې چې د کوفي یو کس له امام صادق علیه السلام وپوښتل چې امام مهدي علیه السلام سره به څوک پاڅون کوي؟ ځکه چې اوریدلي مو دي چې د امام د ملګرو تعداد به د بدر جنګ د سپاهیانو هومره یعني 313 وي. نو امام علیه السلام ورته په ځواب کې وفرمایل: امام مهدي ترهغه وخته پورې قیام او پاڅون نه کوي تر څو ورسره یو مزبوط او طاقتور پوځ نه وي او د هغو شمیر به له لسو زرو لږ نه وي.[۱]
همداراز امام علیه السلام په یو بل ځای کې فرمایي: کله چې الله تعالی مهدي ته د پاڅون اجازه ورکړي نو درې سوه دیارلس(313) کسان له هغه سره بیعت کوي ، هغه حضرت په مکې کې دومره پاتې کیږي چې د لښکر او ملګرو شمیر یې لسو زرو ته ورسیږي او بیا د مدینې لور ته روانیږي.[۲]
حضرت امام علي علیه السلام فرمایې: امام مهدي لږ ترلږه له دولسو زرو کسانو سره او ډیر تر ډیره پینځلس زره کسانو سره ظهور کوي د هغه د ځواک او لښکر به دومره رعب او دبدبه وي چې کوم دښمن به هغه سره نه شي مخامخیدی او که مخامخ شي نو ماتی به خوري هغه حضرت او د هغه یاران به د خدای په اطاعت کې د چا له ملامته نه یریږي، د هغه لښکر نعره او شعار دا دی چې (د خدای په لاره کې) مړه یې کړئ، مړه یې کړئ.[۳]

---

۱ . کمال الدین ټوک 2 مخ 654؛ عیاشي تفسیر ټوک 1 مخ 134؛ نور الثقلین ټوک 4 مخ 98؛ او ټوک 1 مخ 340؛ اثبات الهدی ټوک 3 مخ 548.
۲ . المستجاد مخ 511.
۳ . ابن طاووس ملاحم مخ 65.

حضرت امام صادق علیه السلام فرمايي چې امام مهدي تر هغه وخته پورې پاڅون نه کوي تر څو چې د هغه د يارانو شمير نه وي پوره شوی. راوي له امام وپوښتل چې د هغو شمير به څومره وي؟ امام ورته په ځواب کې وفرمايل: لس زره کسان.[۱]
ستر عالم شيخ حر عاملي وايي چې په يو روايت کې د امام مهدي د مکمل پوځ شمير سل زره کسان دي.[۲]

3- د امام خصوصي محافظ (باډي ګارډ)
کعب وايي چې له بني هاشمو څخه يو کس په بيت المقدس کې استوګنه کوي (ديره کيږي) چې د هغه د محافظانو (ګارډو) شمير دولس زره دی او په بل روايت کې راغلي دي چې دهغهد محافظانو شمير شپږديرش زره کسان دي چې د بيت المقدس په سترو لارو کې په هرې يوې لارې دولس زره کسان څوکۍ کوي.[۳]
البته د (حرس) ټکی چې په روايت کې راغلی دی د مرستندوي او مددګار په معنا هم راغلي دی خو دا معنا د حديث له عنوان سره ښه نه ښکاري.

د) د سپاهيانو ټول
لکه څنګه چې مو مخکښې وويل چې د مهدي علیه السلام لښکر به د ټولې دنيا او نړۍ له کونج کونج څخه راټوليږي خو دا چې هغوی ته به د پاڅون پته څنګه لګي او هغوی به څنګه په مکې کې راغونډيږي، په دې اړه په روايتونو کې مختلفو طريقو ته اشاره شوې ده ځينې خلک داسې دي چې شپې په خپلې بسترې کې اوده شوی دي چې سهار راويښ شي نو ګوري به چې په مکې دامام په حضور کې دي. ځينې کسان د طی الارض- يانې د معجزې په توګه- په څو ګنټو کې ځانونه امام ته رسوي او ځينې د پاڅون نه خبريدو نه په وريځو باندې ځانونه امام ته رسوي.
په دې اړه يو روايت ته پام وکړئ:
امام جعفر صادق علیه السلام فرمايي: کله چې الله تعالی امام مهدي ته د پاڅون اجازه ورکړي نو خدای   ته به په عبري ژبه کې غږ کوي نو په هغه وخت کې يې ملګري – چې درې سوه ديارلس (313) کسان دي او د خزان د وريځو په شان پراخ دي-

---
[۱] . نعماني غيبه مخ 307؛ اثبات الهدی ټوک 3 مخ 545.
[۲] . اثبات الهدی ټوک 3 مخ 578؛ بحار الانوار ټوک 52 مخ 307 او 367؛ بشاره الاسلام مخ 190.
[۳] . ابن حماد فتن مخ 106؛ عقد الدرر مخ 143.

تياريږي او هغوی هماغه قوماندانان دي په هغوی کې ځينې په داسې حال کې چې د شپې اوده وي غيب به شي او چې سهار شي نو خپل ځانونه به په مکې مکرمې کې ويني او ځينې په سپينې ورځې په وريځو سپاريږي او خلک به يې ګوري. هغوی به د خپل نوم او د پلار نوم او لقب سره پيژندلې شي.[۱]

مفضل بن عمر وايې: امام ته مې وويل چې ځار دی شم په دې مختلفو کسانو کې د کومو خلکو ايمان مزبوط او ټينګ دی او د ايمان درجه يې لوړه ده؟ امام جواب راکړ چې د هغو کسانو درجه اوچته ده کوم چې په وريځو باندې روان وي دا هماغه کسان دي چې د هغوی په شان کې دغه ايت نازل شوی دی (اين ما تکونوا يات بکم الله جميعا) [۲] (تاسو چې چرته هم يئ الله تعالی به تاسو ټول يو ځای ته راغونډوي)

پيغمبر اکرم صلی الله عليه واله فرمايې: تاسو نه روسته به داسې قومونه راشي چې زمکه به د هغوي تر پښو لاندې راټوليږي او دنيا به هغوی ته پراخه او ستريږي. د فارس سړي او ښځې به د هغوي خدمت کوي هغوي سترې سترې فاصلې په سترګو رپ کې لنډوي داسې چې په هغوی کې هر يو کس توانيدلی شي چې له ختيځه تر لويديځه پورې په يوې لحظې کې لاړ شي هغوي له دې دنيا نه دي او دنيا له هغو څه ګټه نشي اخستې.[۳]

امام باقر عليه السلام فرمايې: د امام مهدي شيعه او د هغه ياران له ټولې نړې د هغه په لور حرکت کوي زمکه د هغوی تر پښو لاندې لنډيږي او د سترګو په رپ کې امام ته رسيږي او ورسره بيعت کوي.[۴]

د عجلان زوی عبد الله وايې: د امام په حضور کې د امام مهدي عليه السلام د پاڅون خبره ورشوه نو امام نه مې وپوښتل چې د امام له پاڅون څخه به مونږ څنګه خبريږو؟ وې فرمايل چې کله سهار شي نو د خپل بالخت لاندې به يوليک وګورئ چې پکښې ليکلي دي چې د امام مهدي پيروي يو ښه کار او نيکه چاره ده.[۵]

حضرت امام رضا عليه السلام فرمايې: قسم په خدای کله چې زمونږ مهدي پاڅون وکړي نو الله تعالی به شيعيان له ټولو ښارونو د هغه تر څنګ راټولوي.[۶]

---

[۱]. کمال الدين ټوک 2 مخ 672؛ عياشي تفسير ټوک 1 مخ 67؛ نعماني غيبه مخ 315؛ بحار الانوار ټوک2 مخ 368؛ کافي ټوک 8 مخ 313 ؛ المحجه مخ 19.

[۲]. سوره بقره ايت 148.

[۳]. فردوس الاخبار ټوک 2 مخ 449.

[۴]. روضه الواعظين ټوک 2 مخ 263؛ عقد الدرر مخ 65؛ متقي هندي، برهان، مخ 145.

[۵]. بحار الانوار ټوک 52 مخ 324؛ اثبات الهدی ټوک 3 مخ 582.

[۶]. مجمع البيان ټوک 1 مخ 231؛ اثبات الهدی ټوک 3 مخ 524؛ نور الثقلين ټوک 1 مخ 140؛ بحار الانوار ټوک 52 مخ 291.

همداراز امام صادق علیه السلام فرمايي: په داسې حال کې چې شيعه ځوانان د بامونو له پاسه اوده وي نو هغوی به ډلې ډلې بې د څه مخکينښې اطلاع د امام په نزد راولي، نو سهار به ټول د امام څنګ ته موجود وي.[۱]

هـ) د امام د سپاهيانو د قبلولو شرطونه او د سپاهيانو ازمايش

اميرالمومنين علي عليه السلام د امام مهدي د يارانوپه باره کې فرمايي: د امام مهدي ياران - چې درې سوه ديارلس کسان دي- د هغه لوري ته ورځي اوهغوي له امام څخه چې غايب شوی ؤ پوښتنه کوي چې ايا ته امام مهدي يې؟ نو امام ورته په ځواب کې فرمايي هو زما يارانو زه مهدي يم! نو يو ځل بيا به امام غايب شي او مدينې ته به لاړ شي د امام يارانو ته به پته ولګي چې هغه په مدينې کې دی ټول به مدينې ته روان شي کله چې دوي مدينې ته ورسي نو امام به د دوي سترګو نه پناه بيا مکې ته راشي ملګري به يې بيا مکې ته راستنه شي امام به بيا مدينې ته لاړ شي ياران به بيا ورپسې مدينې ته ځې او دا کار به درې ځلې تکرار شي.

امام خپل ياران دا ډول ازمايي چې امام پوهـ شي دوي څومره فرمانبرداره دي له هغه نه پس د کعبې څنګ ته د صفا او مروه په مينځ کې ځرګنديږي او خپلو ملګرو ته په خطاب کې داسې فرمايي: زه تر هغه وخته پورې يو کار ته هم ګوتې نه وړم ترڅو چې تاسو له ماسره بيعت و نه کړئ او په هغه بيعت ټينګ پاتې نه شئ. او د هغه خلاف ورزي ونهٔ کړئ نو بيا زه هم تاسو لره د اتو(8) څيزونو عهد کوم. د امام ياران به ټول په يو ځای ځواب ورکړي چې مونږ ټول تاته تسليم يوو او ستا پيروي کوو او کوم شرطونه چې لري مونږ يې منوو امامه وفرمايه هغه شرطونه څه دي؟

بيا به امام مهدي عليه السلام د صفا غره ته روان شي او ياران به هم ورپسې وي کله چې امام هلته ورسي نو يارانو ته به په خطاب کې ووايي: زه له تاسو سره په دې شرطونو عهد او پيمان تړم: 1. له ميدانه به نه تښتئ. 2. غلا به نه کوئ. 3. حرام کاربه نه کوئ. 4. غير شرعي کارونه به نه کوئ. 5. بد کارونه به نه کوئ. 6. په ناحقه به څوک نه وژنئ. 7. مال او دولت به نه جمع کوئ. 8. غنم او اوربشې به ګوداmونو کې نه پټوئ. 9. جوماتونه به نه ورانوئ. 10. په ناحقه به ګواهي نه ورکوئ. 11. د مومن سپکاوې به نه کوئ. 12. سود به نه خورئ. 13. په سختيو او ستونزو کې پياوړي وسئ. 14.

---

[۱] . نعماني غيبه مخ 316؛ بحار الانوار ټوک 52 مخ 198؛ بشاره الاسلام مخ 198.

خدای منونکو باندي به لعنت نه کوئ.15. شراب به نه څښئ. 16. ساده جامې به اغوندئ. 17. د ابريشمو او وريښمو جامې به نه اغوندئ. 18. له جنګه تښتيدونکي کس پسې به نه کيږئ. 19. ناحقه وينه به نه تويوئ. 20. منافقانو او کافرانو ته به خيرات نه ورکوئ. 21. خپل بالخت له خاورو جوړ کړئ . (ښايې معنا يې دا وي چې متواضع وسئ او کبر مه کوئ) 22. له بدو کارونو ځانونه وساتئ 23. د نيکۍ حکم وکړئ. 24. له بدو او حرامو خلک منعه کړئ.

که د دې شرطونو پابندي وکړئ نو زه په خپل ځان فرض ګڼم چې تاسو خپل اصحاب ؤټاکم او هغه جامې واغوستوم چې کومې جامې تاسو اغستي دي او هغه خواړه او غذا وخورم چې کومه تاسو خورئ او هغه سپرلي استعمال کړم چې له کومې تاسو استفاده کوئ چې کوم ځای کې تاسو وای زه به هم هلته ؤم چې چرته ځئ زه به تاسو سره هلته ځم زه تاسو غوندې لږو جنګياليو ته خوشحاليږم او غواړم زمکه له عدل او انصافه داسې ډکه کړم چې لکه څنګه هغه له ظلم او زياتي ډکه شوی وي او لکه څنګه چې د خدای تعالی حق دی هغه شان يې عبادت وکړم ما چې څه وويل زه ژمنه درکوم چې په دې به وفاداره ؤم او تاسو هم په عهدو پيمان وفاداره وسئ.

نو امام ته اصحاب ځواب ورکوي چې مونږ له تا راضي يوو او چې کوم شرطونه دې بيان کړل منوو يې او ستا بيعت کوو. نو بيا امام دې ټولو جنګياليو هر يو کس سره د بيعت په نخښه لاس ورکړي.[۱]

البته دې ته په پام سره چې امام دا کار دا شرطونه او ازمايښت په خپل خصوصي ځواک سره کوي ځکه چې هغه کسان به د امام د حکومت چلوونکي وي او په مختلفو منصبونو په دندې تر سره کوي او هغوي به په خپلو ښو اخلاقو سره په نړۍ کې د عدالت د پراختيا کې اغيزمن رول لوبوي.

که څه هم ددې روايت سند ډير معتبر نه دی ځکه چې دا خطبه البيان دی چې ځينې خلکو او عالمانو دا ډير کمزور سند بللې دی ځکه چې شيعه عالمانو سره د حديث دسموالې لپاره يو معيار دی هغه دا چې کوم حديث د قران د ظاهرې معنا سره مخالف وي او سم سپيناوی يې هم نه کيږي هغه د معصؤمو امامانو کلام او خبره نشي کيدای.

و) د امام مهدي د سپاهيانو ځانګړتياوې

---

۱ . الشيعه والرجعه ټوک 1 مخ 157؛ عقد الدرر مخ 96.

په روایتونو کې د امام مهدي علیه السلام یارانو او جنګیالیو لپاره ډیرې ځانګړتیاوې او خصوصیات بیان شوي دي چې په هغو کې ځینو ته اشاره کوو.

۱- عبادت او پرهیزګاري

حضرت امام صادق علیه السلام د امام مهدي د جنګیالو د صفتونو په اړه داسې فرمایي: هغوی داسې کسان دي چې د شپې به عبادت لپاره ویښ وي اود لمانځه په وخت له خدای‌سره داسې راز او نیاز کوي او داسې اواز به ترې راځي لکه د شاتو د مچیو اواز، او سهار په داسې حال کې چې په اسونو سپاره دي د خپلو دندو د تر سره کولو لپاره ځي هغو د شپې متقیان او د ورځې زمري دي او د خدای له ویرې پکې یو خاص حالت پکښې پیدا کیږي او الله تعالی د هغوی په وسیله د حقو د امام (مهدي) مرسته کوي.[۱]

امام جعفر صادق علیه السلام بیا فرمایي: لکه امام مهدي او د هغه ملګري د کوفې د ښار شا ته وینم چې مرغانو د هغوی په سرونو باندې خپلې وزرې پراخې کړي دي د هغوی خوراک او څښاک ختم شوی دی. د هغوی ډیر ساده لباس دی او د هغوی په تندیو باندې د سجدو له امله نخښې جوړې شوې دي هو هغوی د ورځې زمري او د شپې راز او نیاز او عبادت کوونکي دي د هغوي زړونه د اوسپني د ټوټو په شان مزبوت او ټینګ دي هر یو د څلویښتو کسانو طاقت لري له کافرانو او منافقانو نه علاوه بل څوک هغوی نه وژني، الله پاک په قران کې د هغوی ذکر داسې بیان کړی دی (ان ذالک لایات للمتوسمین[۲] په دې خبرې کې د عقلمنو لپاره ډیر عبرتونه موجود دي.)[۳]

۲- له امام مهدي سره د هغوی مینه او د امام اطاعت

امام باقر علیه السلام فرمایي: امام مهدي به په ځینو درو کې (ذي طوی) غایبیږي او د ظهور نه دوه شپې وړاندې به د امام خصوصي استازې ځینو یارانو ته ورځي او له هغوي به پوښتنه کوي چې تاسو دلته څو کسان یئ. هغوی به وایې چې څلویښت کسان یوو بیا به ورته وایې چې که خپل امام

---

۱ . بحار الانوار ټوک 52 مخ 308.

۲ . سوره حجر ایت 75.

۳ . بحار الانوار ټوک 52 مخ 386.

مهدي وګورئ نو څه به کوئ؟ هغوی ورته ځواب ورکوي چې قسم په خداې که هغه په غرونو کې وخت تیروي نو مونږ ورسره هلته وخت تیروو او هلته ورسره اوسیږو.[۱]

امام جعفر صادق علیه السلام فرمایي: چې د امام مهدي ملګري به د امام د اس په زین لاسونه راکاږي او په دې وسیله به د برکت غوښتنه کوي له امام مهدي به راچاپیریږي او په جنګونو کې به خپل ځانو د امام لپاره ډهال او سپر جوړوي او امام چې له هغو څه هم وغواړي هغوی به یې مني.[۲]

همداراز امام جعفر علیه السلام د امام مهدي د ملګرو او اصحابو د ستایلو په اړه فرمایي: له هغوی سره داسې ملګري دي چې زړونه یې لکه د اوسپنې دي ..... هغوی د امام مهدي دومره زیات اطاعت کوي چې یو غلام د خپل مالک او اقا نه کوي او د هغه هر حکم ته تسلیم دي.[۳]

ګران پیغمبر محمد رسول الله صلی الله علیه واله فرمایي: الله تعالی د امام مهدي د مرستې لپاره د ټولې دنیا له کونج کونج د جنګ بدر د مسلمانانود شمیر برابر جنګیالي راټولوي. هغوی د امام مهدي په اطاعت کولو کې ډیره زیاته هڅه کوي.[۴]

د امام جنګیالي به د امام په مخ کې داسې منظم، بې حرکته او پوره تسلیم سره ولاړ وي چې لکه مرغان یې په سرونو ناست وي او که لږ شان ؤخوځیږي
نو مرغان تښتي.

۳- د امام طاقتور او ځوانان سپاهیان

امیر المومنین حضرت علي علیه السلام فرمایي: د امام مهدي ټول ملګري ځوانان دي او بوډاګان به ورکې دومره وي لکه په سترګو کې توري او یا په ډوډۍ کې مالګه.[۵]

امام صادق علیه السلام فرمایي: چې د لوط پیغمبر دا خبره چې خپلو دښمنانو ته یې وویل ((چې کاشکې ستاسو په مقابل کې مې یو مزبوط ځواک درلودلې او یوه مزبوط قلعه وې چې هلته مو پناه وړې وې)) له طاقتور ځواک مطلب یې د امام مهدي

[۱] . عیاشي تفسیر ټوک 2 مخ 56؛ بحار الانوار ټوک 52 مخ 341.
[۲] . بحار الانوار ټوک 52 مخ 308.
[۳] . بحار الانوار ټوک 52 مخ 308.
[۴] . بحار الانوار ټوک 52 مخ 310.
[۵] .طوسي غیبه مخ 284؛ نعماني غبیه مخ 315؛ ابن طاووس ملاحم مخ 145؛ کنز العمال ټوک 14 مخ 592؛ بحار الانوار ټوک 52 مخ 334؛ اثبات الهدی مخ 517.

په شان مزبوط او مطیع ځواک ؤ چې په هغوی کې هرکس د څلويښتو کسانو طاقت لري. د هغوی زړونه له اوسپنې زيات محکم دي او که له غرونو سره تير شي نو غټې غټې کاڼې به ولړزوي تر هغه وخته پورې به توري په لاس ګرځوي تر څو چې پکښې د خدای رضا شامله وي.[1]
امام زين العابدين عليه السلام په دې اړه فرمايې: کله چې امام مهدي ظهور وکړي نو الله تعالی له مونږ شيعيانو سستي او کمزورتيا ليرې کوي او دهغوی زړونه لکه د اوسپنې مزبوتوي اوپه هغوی کې هر يو ته د څلويښتو کسانو طاقت ورکوي او هغوی په زمکې کې دحکم ورکوونکي او قوماندانان جوړيږي.[2]
امام صادق عليه السلام فرمايې: د امام مهدي په حکومت کې زمونږ شيعه په زمکې حاکمان او بزرګان وي او هر يو به د څلويښتو کسانو برابر طاقت درلودي.[3]
امام باقر عليه السلام فرمايې: زمونږ د شيعيانو په زړونو کې نن لږه ويره شته خو کله چې زمونږ مهدي پاڅون وکړي نو زمونږ هر يو شيعه به له زمري زيات زړه ور او له تورې زيات تيز وي. هغوی به زمونږ دښمنان تر پښو لاندې کوي او په لاسونو سره به يې راکاږي.[4]
عبدالملک بن اعين وايې: کله چې د امام باقر عليه السلام له خدمته رخصت شوم نو په لاس مې تکيه ولګوله او په دې فکر کې مشغول شوم او ارمان مو کاوۀ چې د امام مهدي د پاڅون په وخت کې ځوان وای (يعني طاقت مې زيات وای) نو امام راته وويل چې ايا ته په دې خوشحاله نه يې چې ستاسو دښمنان يو بل ووژني او تاسو په خپلو کورونو کې په امن سره ناست وئ؟ بيا يې زياته کړه چې که امام ظهور وکړي نو تاسو هر يو ته به د څلويښتو کسانو برابر طاقت درکولی شي او ستاسو زړونه به د اوسپنې د ټوټو په شان مزبوط شي داسې که چيرې په هغو زړونو سره غرونه ووهئ نو غرونه به دوه نيمه شي او تاسو به په زمکه کې لاربنودان او امانتداران وئ.[5]
امام صادق عليه السلام فرمايې: زمونږ د امام مهدي د ظهور د رارسيدو په مهال، الله تعالی زمونږ له شيعه ؤ زړونو ويره ليرې کوي، او د اهل بيتو د دښمنانو په زړونو

[1] . کمال الدن ټوک 2 مخ 673؛ بحارالانوار ټوک 52 مخ 317 او 327 .
[2] . کمال الدن ټوک 2 مخ 673؛ بحارالانوار ټوک 52 مخ 317 او 327 او 372؛ ينابيع الموده مخ 424 ؛ اثبات الهدی ټوک 3 مخ 557؛ احقاق الحق ټوک 13 مخ 346.
[3] . مفيد اختصاص مخ 24 ؛ بحار الانوار ټوک 52 مخ 372.
[4] . مفيد اختصاص مخ 24 ؛ بصاير الدرجات ټوک 1 مخ 124؛ ينابيع الموده مخ 448 او 489؛ اثبات الهدی ټوک 3 مخ 557؛ بحار الانوار ټوک 52 مخ 318 او 372.
[5] . کافي ټوک 8 مخ 282؛ بحارالانوار ټوک 52 مخ 335.

کې يې اچوي، هغه مهال زمونږ هر يو شيعه له زمري زيات ميړانې او له تورې زيات تيزيږي يو شيعه به خپل دښمن په نيزې سره په نخښنه کوي په تورې سره به يې وهي او تر پښو يې لاندې کوي.[۱]

همدارنګ هغه حضرت فرمايي: د امام مهدي ملګري او ياران داسې کسان دي چې د هغوی زړونه له اوسپنې زيات محکم او ټينګ دي د الله تعالی په اړه د هغوی په زړونوکې هيڅ ډول شبهه يا شک نه راځي دهغوی زړونه پياوړي دي که هغو ته څه دنده وسپارل شي نو وربانديې عمل کوي که څه د غرونو ځای په ځای کول ولی نه وي او که د يو ښار د ختمولو يا ورانولو حکم ورته ورکړی شي نو هغه ورانوي د کار د زر په تر سره کولو کې لکه دعقاب په شان دي چې په اسيانو ناست دي.[۲]

---

[۱] . خرايج ټوک 2 مخ 840؛ بحار الانوار ټؤک 52 مخ 336.

[۲] . بحار الانوار ټؤک 52 مخ 308.